

«Å gi en følelse av sikkerhet»

Norske mediers fremstilling av den sivile, internasjonale observatørgruppen i Hebron mellom 1994 og 2001.

Pernille Helland

Masteroppgave i historie
Vår 2020

Institutt for arkeologi, konservering og historie, IAKH
Universitetet i Oslo

Takk til

Denne oppgaven hadde ikke blitt til uten min dyktige veileder Toufoul Abou-Hodeib, og for det er jeg evig takknemlig. Du har alltid fått meg til å tro på oppgaven min, og uansett hvor nervøs jeg har vært før våre møter har jeg alltid følt meg full av motivasjon, pågangsmot og engasjement etterpå. Tusen takk.

Jeg skylder også de som har stått fjellstøtt bak meg og som aldri har tvilt på at denne oppgaven kom til å bli ferdig (når jeg selv ikke har hatt troa) en enorm takk. Takk til alle som har latt meg jobbe på kontorene sine, kjøkkenbordene sine, godtatt at jeg har avlyst avtaler, alltid har latt meg klage og heiet på meg. Jeg er for privilegert til å liste opp alle, men jeg håper dere vet hvem dere er.

Jeg er også Christan en stor takk skyldig i fullføringen av denne masteroppgaven. Du er gull. Takk til mamma for korrekturlesing, og pappa for at du fikset det punkterte sykkelhjulet mitt på 17. mai.

Teamwork makes the dream work!

Oslo, mai 2020

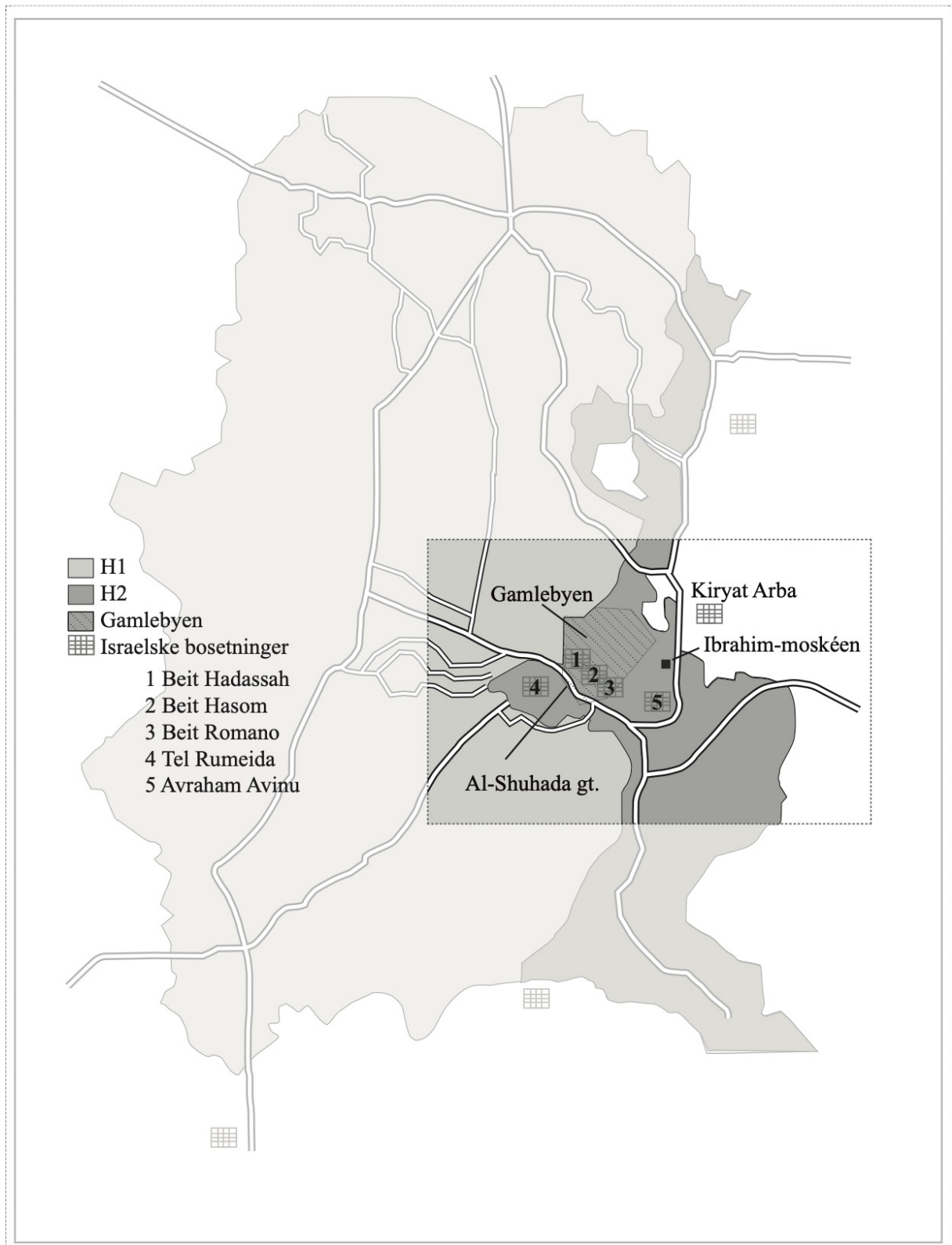
Pernille

Abstrakt

Oppgaven undersøker hvordan observatørgruppen Temporary Presence in Hebron (TIPH) ble dekket i norsk presse mellom 1994 og 2001 med fokus på hvordan dekningen bygget opp under det norske fredsdiplomatiet. TIPH var en av få håndfaste resultater av fredsprosessen mellom Israel og Palestina, og ble som en følge av det en viktig måte for Norge å vise frem sitt engasjement i og for fredsarbeidet. Dette ble i stor grad støttet oppunder av den norske pressen, og når TIPH ble omtalt i sammenheng med fredsprosessen, ble det norskledede prosjektet fremstilt som en viktig brikke i arbeidet. TIPH ble på mange måter et tegn på Norges viktige rolle i Midtøsten.

Besvarelsen viser også hvordan observatørens skildringer om Hebron, innbyggerne og arbeidet var en viktig kilde til nyanseringer av en konflikt som var, og fortsatt er sterkt polarisert. Gjennom observatørene ble både Hebron og byens befolkning fremstilt som spennende og gjestfrie. Dekningen av observatørene viser også til en annen side av det norske fredsarbeidet hvor arbeidet i seg selv ikke ble viet stor oppmerksomhet. Observatørene i TIPH var ikke opptatte av at de var delaktige i det norske fredsdiplomatiet. Det var først og fremst et politisk mål fra myndighetene, og ikke noe enkeltpersonene i TIPH viet mye fokus.

Kart over Hebron

Kart laget av Mette Vige Kristoffersen.

Innholdsfortegnelse

1. Innledning s. 1-10

- «The lay of the land»
- Forskningsspørsmål
- Hvorfor interessant?
- Norsk fredsdiplomati og Midtøsten-politikk
- Forskningsstatus
- Aviser som historiske kilder og metode
- Kapitteloversikt

2. Bakgrunn s. 11-22

- Midtøsten
- Oslo-avtalen
- Bosettere
- Hebron
- Hebronmassakeren
- Bosetterne i Hebron
- Delingen av Hebron
- Opprettelsen av TIPH og gruppens mandat

3. TIPH i rikspressen s. 23-40

- Midtøsten og diskursene man finner i norsk dekning av regionen
- Skepsis over tid
- TIPHs forsvar av mandatet
- TIPH og fredsprosessen
- Norsk interesse for palestinsk og israelsk politikk

4. Den lokale dekningen av TIPH-observatørene s. 41-59

- Fellestrekk i den lokale dekningen
- Gjentakende mønstre
- Lokal forankring
- Omtale av TIPH og gruppens mandat
- Forsvar av mandatet
- TIPHs ulike arbeidsoppgaver
- Feature-reportasjer med fokus på enkeltpersoner
- Kvinner i TIPH
- Motivasjon
- Spenningssøken
- Fritidsreiser og personlig tro

5. Observatørenes opplevelser av Hebron 60-72

- Nøytralitet som grunnprinsipp i observatøroppdrag
- Nøytralitet i praksis
- Skildringen av Hebron som kruttønne
- Hebron som by i feature artikler
- Jul i et fremmed land
- Observatørenes forhold til den palestinske lokalbefolkningen
- Kvinnelige observatører i Hebron

Konklusjon s. 73-75

Vedlegg

Overblikk over israelske og palestinske ledere
Overblikk over TIPH-ledere

Bibliografi

1. Innledning:

Hadde ikke settlerne slått seg ned midt i den arabiske bosetting hadde disse problemene vært unngått. Men selvfølgelig må det to parter til for å skape en konflikt.¹

«The lay of the land»:

Den 28. januar 2019 annonserte Israels statsminister Benjamin Netanyahu at den norskledede observatørstyrken Temporary International Presence in the City of Hebron (TIPH) ikke fikk fornyet mandat etter mer eller mindre 25 års tjeneste i byen.² Avgjørelsen ble tatt i et klima som bærer preg av at Israel igjen er inne i varmen hos USA etter åtte år med Barack Obama, som gjennom sitt presidentskap bidro til å gjøre forholdet mellom de to landene betydelig kaldere. I Donald Trump har Israel igjen en god venn i Det hvite hus, og med det et langt større spillerom. Med en stadig utbygging av eksisterende og nye bosetninger, og den kontroversielle flyttingen av USAs ambassade til Jerusalem i 2018, virker forpliktelsene i Oslo-avtalen lenger vekk enn noen gang. Utkastelsen av de sivile observatørene i TIPH føyer seg inn i denne rekken av hendelser som marginaliserer og utfordrer innholdet i avtalen. Avgjørelsen om å ikke forlenge TIPHs mandat bør også ses i lys av at det var regjeringsvalg i Israel 9. april 2019, og det faktum at Netanyahu var avhengig av å sanke stemmer fra den israelske høyresiden for å vinne. Brorparten av den israelske høyresiden var sterke motstandere av TIPH.³

Fra norske myndigheter og de øvrige deltakerlandene Italia, Sverige, Sveits og Tyrkia ble den israelske avgjørelsen møtt med skuffelse, men uten særlig spor av overraskelse. I uttalelsen fra deltakerlandene ble det poengtert at PLO hadde signert avtalen om fornyelse av TIPHs mandat.⁴ Nyheten om utkastelsen ble ikke rapportert i særlig stor grad av norske medier utover at det ble meldt om at observatørene ikke lenger var velkomne i Hebron. I motsetning til dekningen av styrkens etablering ble utkastelsen i liten grad problematisert, men

---

¹ Aleksander Nordahl, «Norsk hverdag i Hebron,» *Drammens Tidende og Buskeruds Blad*, 8. juni 1994, 36.

² Anja Strønen, «Israel kaster ut internasjonale observatører fra Hebron,» *NRK*, 29. januar 2019, <https://www.nrk.no/urix/israel-kaster-ut-internasjonale-observatorer-fra-hebron-1.14404713>

³ Shlomi Eldar, «Pressured by settlers, Netanyahu ejects Hebron observers,» *Al-Monitor: The Pulse of the Middle East*, 30. januar, 2019, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/01/israel-palestinians-benjamin-netanyahu-hebron-tiph-settlers.html>.

⁴ «Joint statement by the Foreign Ministers of the TIPH contributing countries» Regjeringen, åpnet 5. mai 2020, <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/joint-statement-by-the-foreign-ministers-of-the-tiph-contributing-countries/id2627850/>.

Aftenposten slo fast at det var den siste etterlevningen fra Oslo-avtalen som var blitt erklært uønsket.⁵

Den midlertidige observatørstyrken ble etablert i 1994 etter Hebronmassakeren, hvor en israelsk bosetter drepte 29 muslimer i Ibrahim-moskéen.⁶ Grunnlaget for mandatet til TIPH lå i Oslo-avtalen, som ble undertegnet 13. september 1993. Selv om grunnlaget for oppdraget var forankret i Oslo-avtalen, var mandatet basert på en egen avtale mellom israelske myndigheter og PLO. Denne avtalen ble signert 21. januar 1997 og dens fulle navn var The Agreement on the Temporary International Presence in the City of Hebron.⁷ Den midlertidige delen av navnet refererte til femårsplanen for Oslo-avtalen og den israelske tilbaketrekningen fra Vestbredden. Vurderingen var at med den israelske tilbaketrekningen og slutten på den israelske okkupasjonen ville det ikke lenger være et behov for TIPH.⁸ Styrken har vært omdiskutert i sin form og for sitt virke, men like fullt vært et vedvarende innslag i Hebrons bybilde. Arbeidet til observatørstyrken gikk primært ut på å observere og rapportere brudd på menneskerettighetene. Observatørstyrken var formelt invitert til Hebron av Israel og Palestina.

Forskningsspørsmål:

Oppgavens overordnede tema er fremstillingen av TIPH i norsk presse mellom 1994 og 2001. Forskningsspørsmålet er hvordan og i hvilken grad fremstillingen av TIPH og deres oppdrag understøttet ideen, og ambisjonen om det norske fredsdiplomati, og hvordan Norges engasjement for fredsskaping var med på å forme den norske dekningen av TIPH, observatørene og Hebron. Flere spørsmål er viktige for å besvare dette, men hvem observatørene var og hvordan Hebron ble fremstilt er de mest grunnleggende, all den tid de representerte fredseksportens førstelinje. I dette er også spørsmålet om hvordan observatørene selv opplevde oppdraget, mandatet, Hebron og befolkningen viktig. Observatørenes beretninger og skildringen av Hebron sier også mye om bevisstheten rundt Norge som

---

⁵ Tor Arne Andreassen, «Siste etterlevning fra Oslo-avtalen erklært uønsket i Hebron,» *Aftenposten*, 3. februar 2019, <https://www.aftenposten.no/verden/i/qn9k9z/siste-etterlevning-fra-oslo-avtalen-erklart-uoenket-i-hebron-trist-sier-kaare-willoch?>

⁶ Hilde Henriksen Waage, "Peacemaking Is a Risky Business' Norway's Role in the Peace Process in the Middle East, 1993–96" (PRIO Report 1/2004), 194.

⁷ «TIPH - The Temporary International Presence in the City of Hebron,» Norway in Israel – Royal Norwegian Embassy in Tel Aviv, åpnet 6. februar 2019 <https://www.norway.no/en/israel/norway-israel/tiph/tiph---the-temporary-international-presence-in-the-city-of-hebron/>.

⁸ Jonathan Cook, «In Hebron, Israel removes the last restraint on its settlers' reign of terror,» *Mondoweiss*, 13. februar 2019, <https://mondoweiss.net/2019/02/removes-restraint-settlers/>

fredsnasjon, og i hvilken grad dette var noe menneskene som arbeidet på bakkenivå var opptatt av eller om det primært var en politisk ambisjon.

Hvorfor interessant?

Det er viktig å undersøke det norske fredsdipomatiet i en større sammenheng, men også i en lokal kontekst, fordi det utfyller og viser flere sider ved det norske fredsdipomatiet, og bidrar til å forstå den norske vendingen mot en sterkere palestinsk støtte. Samtidig er det viktig å se på fredsarbeidet på et mer lokalt nivå fordi det er med på å utfylle og problematisere det norske selvbildet gjennom observatørens egne erfaringer. Gjennom inntrykkene og erfaringene til besetningen på bakkenivå får man et bilde av hvordan disse så på det norske fredsbidraget, men også på den overordnede konflikten. Ved å utfylle bildet som skapes i offisielle kanaler ser man at arbeidet for observatørene selv ikke nødvendigvis handlet om å oppfylle Norges rolle som fredsnasjon, men mer om personlig drivkraft. Dette tyder på at bildet av Norge som en fredsnasjon ikke nødvendigvis drev menneskene som var sendt ut i dens tjeneste, og at det var et sprik mellom den politiske ambisjonen fra øvre hold og den personlige motivasjonen til observatørene. En slik nyansering er også viktig fordi det gir et mer nyansert bilde av konflikten i Hebron. Skildringen av Hebron sier mye om TIPH, men disse skildringene tegner også et langt mer sammensatt bilde av Hebron og den palestinske befolkningen for øvrig.

Oppgavens periodisering og avgrensning er i hovedsak basert på to faktorer, som er ment å gjenspeile observatørens reelle handlingsrom på bakken i Hebron. Det naturlige startpunktet for oppgavens tidsrom er 1994, all den tid TIPHs første oppdrag startet 8. mai 1994. 2001 er et naturlig stoppunkt fordi det andre palestinske opprøret, Al-Aqsa-intifadaen, la sterke begrensninger på TIPH sin fysiske tilstedeværelse i Hebron.

Norsk fredsdipomati og Midtøsten-politikk:

Norges selvilde som en fredsnasjon har av det offentlige Norge, med politikere og diplomater i førersetet, blitt trukket frem som et viktig identitetsbyggende arbeid. Bildet av den norske fredstradisjonen strekker seg så langt tilbake som den fredelige unionsoppløsningen, med utdelingen av Nobels fredspris og Nansens humanitære innsats etter første verdenskrig som en fortsettelse av tradisjonen.⁹ Fredsmeklingen i Midtøsten føyer seg

---

⁹ Helge Pharo, «Den norske fredstradisjonen – et forskningsprosjekt,» Historisk tidsskrift 12, nr. 4 (2005): 240.

inn i denne beretningen, og kan settes inn i en større ramme med fredsdiplomati som bakteppe da Norge på 90-tallet var delaktig i flere forskjellige fredsmeklinger.¹⁰ Oppbyggingen av det norske fredsdiplomatiets posisjon i inn- og utland var en del av imagebyggingen til norske beslutningstakere. Ved å promotere fredsarbeid som typisk norsk bygget man positive assosiasjoner til både Norge og nordmenn, hjemme så vel som i utlandet.¹¹ Arbeidet med Oslo-avtalen førte til at Norge fikk en ny internasjonal rolle som konfliktløser, en økt tilgang til verdensledere og at Oslo ble omtalt som fredens hovedstad.¹² Det er hevet over all tvil at denne strategien var bevisst fra norsk side, og en av hovedgrunnene til det norske engasjementet. Det var riktignok ikke bare Norge som var opptatt av å eksportere de gode verdiene som fred og demokrati, også i andre nordiske var dette en klar ambisjon. Likevel stod den norske fredsmodellen frem som en sterk norsk eksportvare etter signeringen av Oslo-avtalen. Skal man undersøke den norske fredsmodellen nærmere blir det tydelig at den ikke er spesielt nøye uttenkt. De norske mellompersonene i kulissene bak Oslo-prosessen jobbet ikke utfra en spesiell modell, som gjør det vanskelig å si hvor og hvordan den norske modellen faktisk oppstod. Dermed er det vanskelig å argumentere for at det egentlig fantes en unik norsk fredstradisjon.¹³

Oppdraget til observatørene i Hebron føyer seg inn i rekken av oppdrag som var med på å bygge opp under denne fortellingen. Likevel skal man ikke ta det for gitt at denne fredstradisjonen hverken var spesielt norsk eller overhodet eksisterte. Dersom man bruker fredsprosessen i Midtøsten som en måleenhet, er det vanskelig å skulle argumentere for at Norge skapte fred eller var spesielt godt utrustet til det i utgangspunktet. Norge hadde ikke nok pressmidler til å opptre som annet enn en tilrettelegger, som blir særlig tydelig i forhandlinger hvor man har et sterkt asymmetrisk maktforhold mellom partene slik tilfellet var mellom Israel og PLO.¹⁴ I arbeidet med Oslo-avtalen bar både prosessen og det endelige resultatet preg av at Norge var en svak tilrettelegger som manglet de nødvendige pressmidlene, noe som i realiteten gjorde at det var Israel som dikterte spillereglene.¹⁵ Uten israelsk velvilje ville det ikke blitt noen avtale, og dette var de norske forhandlerne klar over.

---

¹⁰ Ada Nissen, «The Peace architects: Norwegian peace diplomacy since 1989,» (*Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo, 2015*), 4.

¹¹ Nissen, «The Peace architects,» 20-21.

¹² Hilde Henriksen Waage, «Norway's Role in the Middle East Peace Talks: Between a Strong State and a Weak Belligerent,» *Journal of Palestine Studies* 34, no. 4 (sommer 2005): 20.

¹³ Nissen, «The Peace architects,» 256-270.

¹⁴ Nissen, «The Peace architects,» 15.

¹⁵ Waage, «Norway's Role in the Middle East Peace Talks,» 20.

For PLO sin del ble konsekvensene av dette store. Fordi Norge var avhengig av Israels imøtekommenhet bar prosessen preg av at norske embetsmenn, med daværende utenriksminister Johan Jørgen Holst i spissen, nærmest utelukkende så affæren gjennom israelske øyne og stadig presenterte israelernes meninger og synspunkter for PLO. Samtidig klandret de PLO for mangelen på fremgang i prosessen.¹⁶ I det verst tenkelige scenarioet fikk dette store konsekvenser for avtalen som primært var tuftet på store innrømmelser fra palestinerne og praktisk talt ingenting fra israelsk side.

Avtalen Israel og PLO signerte etter prosessen i Oslo bar altså sterkt preg av asymmetri.¹⁷ I doktorgradsavhandlingen *The Peace Architects* stiller Ada Nissen spørsmål ved om de norske representantene visste hvilke konsekvenser denne asymmetriske avtalen ville ha for palestinerne, om de trodde på en mer symmetrisk avtale i fremtiden eller var mest opptatt av den positive effekten en signert avtale hadde for Norge.¹⁸ Historiker Hilde Henriksen Waage spør om det i det hele tatt var riktig at Norge skulle få det omfattende ansvaret med å skape fred i Midtøsten, som tross alt tidligere hadde vært et internasjonalt anliggende, all den tid Norge ikke hadde noen mulighet til å pålegge partene løsninger. Noe slikt ville i prinsippet bare vært mulig å gjennomføre for USA som supermakt.¹⁹

Den positive effekten for Norge ved en signert avtale var en plass i det gode selskap, og økt tilgang til USA og Europa.²⁰ For Norge muliggjorde prosessen en ny posisjon for å fremme egne mål, til tross for at det på midten av 90-tallet ble tydelig at Norge ikke lenger var en viktig aktør i prosessen. På midten av 90-tallet kom USA tydeligere på banen fordi utviklingen på bakkenivå langt på vei gjorde den norske tilnærmingen ugjennomførilig. Den norske tilnærmingen til konflikten var i hovedsak å øke tilliten mellom partene gjennom små tillitsskapende tiltak. TIPH var et slikt tillitsskapende tiltak, som til stadighet ble trukket frem av de involverte nordmennene. I en større reportasje fra Hebron i 1996 trakk også Mona Juul, en sentral aktør i prosessen, frem at det var en tillitserklæring overfor Norge å få oppdraget med å etablere og lede TIPH.²¹ Med sitatet «[at] Norge fikk oppdraget med å stable en

---

¹⁶ Waage, «Norway's Role in the Middle East Peace Talks», 14 og 19.

¹⁷ Forfatter vil påpeke at hovedvekten av samtalene som ledet til Oslo-avtalen fant sted på Borregaard hovedgård i Sarpsborg og ikke i Oslo.

Nissen, «The Peace architects», konklusjon

¹⁹ Waage, «Norway's Role in the Middle East Peace Talks», 18 - 19

²⁰ Hilde Henriksen Waage, «Fredspolitik i Midtøsten,» i *Vendepunkter i norsk utenrikspolitikk*, red. Even Lange, Helge Pharo og Øyvind Østerud, (Oslo: Unipub, 2009,) konklusjon

²¹ Mona Juul var en av de sentrale norske aktørene i Oslo-prosessen.

observatørstyrke på beina, tar vi som en tillitserklæring. Det eneste partene har vært enige om er at Norge må være med i denne styrken.», understreket ikke bare det faktum at Norge hadde fått et viktig oppdrag, men trakk også frem at dette var en av få ting de stridende partene var enige om.²² Slik sett gjentok hun det allerede etablerte narrative og befestet igjen Norges rolle som en viktig aktør i fredsarbeidet. Interessant nok innledet reportasjen med å redegjøre for hvordan hverken bosetterne eller palestinerne hadde store forventinger til TIPH, som viser noe av spenningen mellom situasjonen lokalt i Hebron og hos beslutningstakerne både nasjonalt og internasjonalt. Dette viser hvor stort mellomrom det i realiteten var mellom forventningene til TIPH og hva TIPH endte opp med å være. Til tross for at Norge selv fremhevet hvordan TIPH-oppgaven var et viktig uttrykk for tillit fra partene, var det et sterkt spenn mellom dette og den faktiske tilliten fra den lokale befolkningen, som frem til utbruddet av al-Aqsa-intifadaen stadig gjentok sine innvendinger mot gruppens mandat.

Forskningsstatus:

Det er skrevet mye om konfliktene i Midtøsten, og sådan også om Israel og Palestina. Norges tette forhold til Israel er også godt dokumentert.²³ Hebron som forskningsobjekt er ikke nytt, men mye av denne litteraturen handler om byens bosetninger. Det er lite litteratur om TIPH, men den tidligere svenske observatøren Karin Aggestam har skrevet to artikler hvor hun bruker TIPH som et eksempel på tredjeparts konfliktinngripen. I artikkelen *TIPH: Preventing Conflict Escalation In Hebron?* publisert i 2005 konkluderer hun med at det var et åpenbart paradoks mellom TIPHs mandat og faktiske aktivitet.²⁴ Sett fra et norsk perspektiv er det også lite forskning om TIPH og det norske bidraget til observatørstyrken. Det nærmeste man kommer er Kristian Helland-Hansen sin masteroppgave fra 2004, som undersøkte i hvilken grad TIPH sin tilstedeværelse faktisk økte palestinernes følelse av sikkerhet.²⁵ TIPH-ledere har også blitt omtalt i bøker som tar for seg livene deres, som for eksempel Einar Henriksen sin biografi *Mester'n: Einar Henriksen: lovens vokter under Alta-saken*, hvor han og kona fritt fortalte om oppholdet i Hebron.²⁶ Henriksen redegjorde subjektivt for ansettelsen og sin

---

²² Morten Hofstad, «Hold dere hjemme, nordmenn,» *Nordlandsposten*, 25. mai 1996, 28-29.

²³ Se for eksempel Hilde Henriksen Waage, *Norge – Israels beste venn: norsk Midtøsten-politikk 1949-56* (Oslo, Universitetsforlaget, 1996), Odd Karsten Tveit, *Alt for Israel: Oslo – Jerusalem 1948-78* (Oslo, Cappelen, 1996), Magne Sæbø, «Det norske kristenfolk og Israel», i *Retten til å overleve: en bok om Israel, Norge og antisemittismen*, red. Hallvard Rieber-Mohn og Leo Eitinger (Trondheim, J.W. Cappelens Forlag, 1976), 121-131.

²⁴ Karin Aggestam, «Tiph: Preventing conflict escalation in Hebron?» *Civil Wars*, 20. september 2007. 66, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13698240308402544>.

²⁵ Kristian Helland-Hansen, «Observing the observers» (masteroppgave, UiO, 2014).

²⁶ Arvid Møller, *Mester'n: Einar Henriksen: lovens vokter under Alta-saken* (Lillehammer, Thorsrud Lokalhistorisk Forlag, 2015).

erfaring fra jobben. Det er et viktig perspektiv som mangler i det lille som er skrevet om TIPH, og det dreier seg om observatørens egne perspektiver på erfaringer på bakkenivå sammenliknet med fremstillingen fra politisk hold.

Aviser som historiske kilder og metode:

Oppgavens kildemateriale består av norske riks- og lokalaviser publisert mellom 1. januar 1994 og 31. desember 2001. Avisene gir et utfyllende bilde av hva som skjedde i Hebron og om ideene som var viktig for TIPH. De viser også hvordan Norge var plassert i den overordnede fredsprosessen gjennom engasjementet i TIPH. De ulike avisene er gode kilder til å utfylle bildet av den norske fredsnasjonen fordi de formidlet et betydelig antall unike meninger om TIPH, gjennom lokalbefolkningen og observatørene. Dette gir et godt grunnlag for å diskutere mandatet til TIPH, resultatene på bakkenivå og i hvilken grad det norske fredsdiplomati var viktig for enkeltpersonene som deltok.

Avisene har en tredelt verdi som gjenspeiles i hvordan de i oppgaven brukes både som kildemateriale og historiske beretninger. De viser til hvilke politiske og sosiale syn som hadde størst innvirkning på samtiden, de viser til en daglig oversikt over hendelser, og fra tid til annen presenterer de grundig rapportering om spørsmål som ligger utenfor rutinemessig rapportering.²⁷ Oppgaven benytter samtlige av avisens tre formål, hvor den daglige rapporteringen blir brukt til historisk kontekstualisering for å forstå hva som skjedde. Oppgavens kildemateriale utgjøres av dekningen som tar for seg politiske og sosiale syn, samt den mer grundige rapporteringen. Avisene som danner oppgavens kildemateriale har til felles at de i varierende grad er med på å sette TIPH inn i en større kontekst med fredsprosessen som ramme, i tillegg til å utfylle bildet av det norske fredsdiplomati.

Det er hensiktsmessig å dele avisene inn i riksaviser og lokalaviser, fordi det geografiske nedslagsfeltet la føringer på hvordan TIPH ble dekket. Materialet i riksavisene viser i vesentlig grad til TIPH som et element i den overordnede fredsprosessen, også i de tilfeller det ble rettet skepsis og kritikk mot gruppen. Skepsisen og kritikken ble fremlagt i et klima hvor Norges rolle regelmessig ble poengtert. Riksavisene er viktige fordi de viser hvordan TIPH spilte en rolle i fredsprosessen, og i hvilken grad dette ble vektlagt i norsk kontekst som et bevis på det norske fredsdiplomati. De lokale avisene viser et langt større fokus på hvem

---

²⁷ John Tosh, *The Pursuit of History* (Storbritannia, Pearson, 2010), 97.

enkeltpersonene i TIPH var og illustrerer en mykere side av det norske fredsdiplomati, hvor Norges rolle i det hele ikke fremstår som et karakteristisk element eller en bakenforliggende kraft. Observatørens skildringer utfyller også bildet av Hebron, som tidvis ble fremstilt i svært negative ordelag. Nyanseringen var også viktig for å utfylle bildet av lokalbefolkningen, og deres faktiske tilhørighet i Hebron. De lokale avisene viser altså til et langt mer komplekst bilde av Hebron, men også det okkuperte Vestbredden i sin helhet gjennom Hebron som eksempel. Dette er også med på å forklare den økende sympatien for palestinerne situasjon i perioden.

Artiklene i utvalget som tar for seg dekningen i rikspresen er tjent med å deles inn i to grupper som primært handler om observatørstyrken i seg selv og artikler som dreier seg om hvordan TIPH var viktig for fredsprosessen. Det er en tydelig forskjell i hvordan saker i de to kategoriene vinkles. I tilfellene hvor observatørens rolle i fredsprosessen ble fremhevet var det en langt mer positiv vinkling på oppdraget og resultatene. Dette kan ha noe å gjøre med at det i disse artiklene i hovedsak rettes lys mot norsk Midtøsten-politikk og generell utenrikspolitikk. I disse artiklene var det heller ikke uttalelser fra TIPH som stod i fokus, som er et gjennomgående poeng i all rapporteringen, da det var få uttalelser fra observatørene selv som stod på trykk. Det var i hovedsak norske politikere som uttalte seg om hva som var viktig med oppdraget. Et slik positivt ladd fokus er i utgangspunktet ikke merkverdig sett i lys av Norges engasjement i konflikten.

Utvalget som tar for seg TIPH i den riksdekkende pressen består av artikler fra Verdens Gang (VG) og Aftenposten, og er hentet fra Atekst. VG og Aftenposten er valgt på bakgrunn av at begge aviser tidvis har hatt korrespondenter i Midtøsten, og fordi de begge hadde en nokså jevn dekning av den israelsk-palestinske fredsprosessen og TIPH. Selv om begge aviser var eid av Schibsted Media Group, hadde de forskjellig dekning.²⁸ Dagbladet, som er den siste av de tre største riksdekkende avisene, er derimot utelatt fordi det var en forholdsvis stor overlapp mellom hva Dagbladet og Aftenposten publiserte, tidvis også med identisk ordlyd. Det er ingen spesifikke kriterier for valget av lokalaviser annet enn at de alle har et avgrenset geografisk nedslagsfelt, men aviser primært gitt ut i Oslo-området er utelatt til fordel for Aftenposten.

---

²⁸ Schibsted Media Group eier fortsatt VG og Aftenposten.

Rapportene til de norske observatørene utgjør ikke kildematerialet til denne oppgaven. Observatørenes rapporter ville åpenbart ha tilført denne studien en viktig innsikt i hvordan observatørene jobbet, oppfattet situasjonen i Hebron og i hvilken grad israelerne fulgte opp rapporteringen, men disse rapportene er hemmelighetsstemplet.²⁹ Hemmeligholdet rundt rapportene har formet forskningsspørsmålet, men også lagt kraftige føringer på kildegrunnlaget. Oppgavens primærkilder er som følge av dette norske lokal- og riksaviser, som er hentet fra det digitale mediearkivet Atekst og Nasjonalbibliotekets avissamling på nett.

Kapitteloversikt:

Oppgaven er delt inn i fire hovedkapitler, hvorav tre danner grunnlag for å besvare forskningsspørsmålet. Kapittel 1 etablerer oppgavens historiske bakgrunn og grunnlag. De lange linjene i konflikten mellom Israel og Palestina blir presentert gjennom de tre israelsk-arabiske kriger med startpunkt i 1948, med opprettelsen av Israel. Krigene mellom Israel og de arabiske statene er sentrale fordi Israel etter disse krigene okkuperte store landområder som Hebron er en del av. Oslo-avtalen er en essensiell del av beretningen om Israel og Palestina, og fredsnasjonen Norge. Avtalen ble forhandlet frem i et klima hvor begge parter ønsket å dytte fredsprosessen fremover. Prosessen rundt Oslo-avtalen er viktig for å forklare opprettelsen av TIPH, samt at Norges rolle i arbeidet med avtalen spilte en stor rolle for det norske fredsdiplomati. Hebronmassakren, inndelingen av Hebron, bosetterne i byen og opprettelsen av TIPH følger Oslo-avtalen, og viser hvorfor TIPH ble opprettet og viktigheten av observatørkorpset. I dette ligger også den norske rollen i fredsprosessen som et viktig bakteppe.

Kapittel 2 tar for seg hvordan TIPH ble fremstilt i rikspresen. I den riksdekkende pressen var det i hovedsak den overordnede fredsprosessen som dannet grunnlag for dekkningen. Kapitlet er organisert etter de mest fremtredende synene, skepsis over tid og TIPHs rolle i fredsprosessen. Når TIPH ble satt i en større fredspolitisk kontekst, ble det norske bidraget til fredsprosessen sett på som svært positivt. Det positive synet på TIPHs rolle i fredsprosessen ble sjelden skrevet om i saker som primært handlet om observatørkorpset, og de faktiske resultatene på bakkenivå. I sakene som i hovedsak handlet om observatørkorpset var det en gjennomgående skepsis til prosjektet og effekten på bakkenivå. Kapitlet underbygger hvordan den norske rollen i fredsprosessen i stor grad ble kommunisert og ettertrykkelig

---

²⁹ Aggestam, «Tiph: Preventing conflict escalation in Hebron?» 56

understreket i rikspresen, samtidig som det var et marginalet fokus på hva TIPHs arbeid egentlig gikk ut på, og i hvilken grad arbeidet deres påvirket situasjonen til den palestinske befolkningen i Hebron.

Kapittel tre og fire viser hvordan observatørene og Hebron ble skildret i de lokale avisene. Det tredje kapitlet tar for seg observatørene, og hvordan de ble fremstilt. Skildringen av observatørene viser til en annen side av det norske fredsprosjektet, all den tid det politiske arbeidet med fredsdiplomati nærmer seg fraværende som ledemotiv. Fredsnasjonen ble slik sett presentert på et langt mer personlig nivå, også fordi observatørene selv i stor grad var opptatte av hva som faktisk skjedde på bakken. Observatørens fortellinger og opplevelser danner også et langt mer ufullende bilde av vendingen mot en sterkere palestinsk støtte i befolkningen fordi observatørens egne meninger stod i kontrast til hva som ble formidlet i de offisielle kanalene.

Hebron og lokalbefolkningen, som er fokus i fjerde kapittel, ble primært framstilt gjennom observatørens skildringer og opplevelser. Måten observatørene skildret Hebron på stod i tydelig kontrast til hvordan Hebron ble fremstilt i rikspresen. Der rikspresen fokuserte på konfliktens store linjer og steile fronter skildret observatørene gjennom lokalavisene en by med stor gjestfrihet. Kapitlet viser særlig hvordan Hebron var en svært annerledes by enn observatørene hadde forventet. Observatørene beskrev byen som inviterende og gjestfri, samtidig som de strukturelle problemene ble anerkjent. Bosetternes oppførsel ble problematisert og kritisert, samtidig som innstillingen til palestinerne var blitt mildere. Gjennom øynene til de norske observatørene ble Hebron en levende og velkommen by, med en befolkning som ble sett på som enkeltmennesker.

2. Historisk bakgrunn

Historisk kontekst er avgjørende i alt arbeid som søker å vurdere historie objektivt. Sjelden har dette vært mer aktuelt enn i konflikten mellom Israel og Palestina, hvor sterke følelser er involvert. Dette kapitlet begynner der konflikten for alvor tok steget inn på verdensarenaen, med proklameringsen av Israel i 1948 og krigene som fulgte i kjølvannet. Den israelske okkupasjonen av Vestbredden, hvor Hebron ligger, er et resultat av krigene mellom Israel og de arabiske statene.³⁰ For å diskutere observatøroppdraget til TIPH må en gjennomgang av Oslo-avtalen ligge til grunn, både for å forstå Norges tunge involvering i fredsarbeidet og fordi TIPH var et av få direkte resultater fra prosessen. Etter gjennomgangen av Oslo-avtalen følger en generell redegjørelse av israelske bosettere, ettersom de er utspringet til den pågående konflikten i Hebron. Hebronmassakren i 1994 er en naturlig forlengelse av gjennomgangen av bosetteraktiviteten, fordi massakren ble gjennomført av en israelsk bosetter, samt at opprettelsen av TIPH var en direkte konsekvens av drapene.³¹ Bosetterne i Hebron er sentrale i dette, og gjennomgås separat før inndelingen av Hebron presenteres. Dette er også sentrale faktorer i diskusjonen om TIPH. Kapitlets siste del tar for seg opprettelsen av observatørstyrken, gruppens mandat, og operasjonsgrunnlag.

Midtøsten:

Til tross for at TIPH var basert på et samarbeid mellom Israel og Palestina har behovet for observatørens tilstedeværelse utspring i en langvarig konflikt mellom Israel og de arabiske statene som danner et større og mer betydningsfullt geopolitisk bakteppe. Opprettelsen av Israel i 1948 og konfliktene som fulgte med de arabiske statene ledet ikke bare til et omfattende flyktningproblem, men også til israelsk okkupasjon og ekspansjon.³² Den første krigen mellom Israel og de arabiske statene brøt ut umiddelbart etter proklameringsen av Israel. De arabiske statene anerkjente ikke opprettelsen av Israel, og frigjøringen av Palestina var den offisielle årsaken for å gå til krig. Krigen endte med en overlegen seier til Israel i 1949, som resulterte i en territoriell økning på 21 prosent.³³ Seksdagerskrigen som fulgte den første arabisk-israelske krigen ble kjempet i 1967 og markerer et viktig punkt i israelsk okkupasjonshistorie. Seksdagerskrigen var et resultat av at konflikten mellom Israel, og

---

³⁰ Med de arabiske statene menes det i oppgaven Jordan (Transjordan), Syria, Libanon, Irak og Egypt.

³¹ Hebronmassakren ble utført av en bosetter fra en bosetning utenfor Hebron, kalt Kiryat Arba.

³² Hilde Henriksen Waage, *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten* (Kristiansand: Cappelen Damm akademisk, 2013), 112.

³³ Kirsten E. Schulze, *The Arab-Israeli Conflict* (Harlow: Pearson Education, 2008), 16.

primært Egypt, Syria og Jordan eskalerte etter en intensivering av angrep mot Israel og en øking i israelske gjengjeldelsesangrep i perioden 1966-1967. Krigen ble offisielt satt i gang da det israelske flyvåpenet gjennomførte et koordinert angrep på samtlige lands luftfartøy 5. juni 1967, og deretter raskt inntok Sinaihalvøya og Vestbredden.³⁴ Innen få dager var Jordan og Egypt nedkjempet, og Israel vendte oppmerksomheten mot Syria som de beseiret i løpet av to dager. Innen 10. juni hadde de tre arabiske landene gått med på våpenhvile.³⁵ Da krigen var over okkuperte Israel Vestbredden, Gaza, Golanhøydene, Sinaihalvøya og Øst-Jerusalem. Med den overlegne seieren over Egypt, Jordan og Syria demonstrerte Israel tydelig hvem som var områdets sterkeste militærmakt.

Etter Seksdagerskrigen vedtok FNs sikkerhetsråd resolusjon 242, som ga tydelig uttrykk for krav om at Israel skulle trekke seg tilbake fra de okkuperte territoriene fra Seksdagerskrigen. Resolusjon 242 har sammen med resolusjon 338 utgjort to viktige referansepunkter i senere fredsforhandlinger mellom de stridende partene.³⁶ FNs resolusjon 338 bygger på og bekrefter resolusjon 242, og ble vedtatt etter Yom Kippur-krigen i 1973. Yom Kippur-krigen begynte 6. oktober 1973 da Egypt og Syria angrep Israel, og har fått sitt navn etter den jødiske høytiden som pågikk da krigen begynte. Angrepet kom overraskende på Israel som hadde undervurdert den arabiske frustrasjonen over den israelske okkupasjonen av Vestbredden, Gaza, Golanhøydene, Sinaihalvøya og Øst-Jerusalem, og oppfattet det som lite sannsynlig at partene planla en ny konfrontasjon.³⁷ Til tross for overraskelsesmanøveren mobiliserte de israelske styrkene raskt, og da USA og Sovjetunionen 22. oktober la frem resolusjon 338 i sikkerhetsrådet, var Israel på vei mot en krigsseier. Resolusjon 338 oppfordret til umiddelbar våpenhvile, og fremhevet at alle involverte parter umiddelbart skulle implementere resolusjon 242 og sette i gang forhandlinger med mål om å etablere en varig fred i Midtøsten.³⁸ Disse to resolusjonene var sentrale i forhandlingene om Oslo-avtalen.

I tillegg til de allerede nevnte arabiske statene og Israel er Palestine Liberation Organization (PLO) en siste hovedaktør i den israelsk arabiske-konflikten. PLO er palestinerne frigjøringsorganisasjon og ble etablert i 1964 etter initiativ fra Den arabiske liga.³⁹ Den

---

³⁴ Kirsten E. Schulze, *The Arab-Israeli Conflict* (Harlow: Pearson Education, 2008), 32-36.

³⁵ Schulze, *The Arab-Israeli Conflict*, 36.

³⁶ FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 242, (22. november 1967), <http://unscr.com/en/resolutions/242>.

³⁷ Avi Shlaim, *The Iron Wall: Israel and the Arab world* (New York: W.W. Norton, 2000), 319.

³⁸ FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 338, (22. oktober 1973), <http://unscr.com/en/resolutions/338>.

³⁹ I 1964 var medlemmene i den arabiske liga Egypt, Irak, Jordan, Libanon, Saudi-Arabia, Syria, Jemen, Libya, Sudan, Marokko, Tunisia, Kuwait og Algerie.

arabiske liga er en politisk organisasjon som jobber for å fremme politisk, kulturelt, økonomisk og militært samarbeid mellom de arabiske landene. Initiativet kom på bakgrunn av en stadig økende nasjonal identitetsfølelse hos palestinere, som kan spores tilbake til mandattiden og det store opprøret mot det britiske mandatstyret i Palestina mellom 1936 og 1939.⁴⁰ Yasser Arafat overtok som formann i PLO i 1969. Arafat hadde frem til overtakelsen av ledervervet vært leder av den største palestinske kamporganisasjonen Fatah siden 1965, som også ble en viktig støttespiller i PLO.⁴¹ En viktig årsak til at Fatah valgte å involvere seg sterkt i PLO var at det under Seksdagerskrigen hadde blitt tydelig at de arabiske statene ikke var noen reelle støttespillere i det palestinske nasjonalprosjektet.⁴² Slik fikk Fatah sitt syn om at det var palestinerne selv som måtte lede den væpnende kampen.

Opprettelsen av en palestinsk stat som dekket hele det historiske området Palestina var på starten av 70-tallet PLOs viktigste kampsak, men allerede i 1974 vedtok det palestinske nasjonalrådet å gå inn for en tostatlig løsning.⁴³ PLOs forslag til en tostatlig løsning ble derimot avslått av Israel fordi forslaget ikke spesifiserte hvilken stat palestinerne skulle dele område med. I 1988 gikk PLO for alvor inn for en diplomatisk løsning med Israel da de anerkjente resolusjon 242 og 338, og samtidig gikk inn for en tostatløsning med Israel.⁴⁴ I tråd med at det palestinske spørsmålet kom høyere opp på den internasjonale agendaen modererte stadig PLO sin doktrine for frigjøring. Professor i statsvitenskap og internasjonal politikk Nils A. Butenschøn skriver at PLO gikk fra en fundamentalistisk posisjon med «alt eller ingenting» reflektert i PLOs eget charter til «nesten ingenting», slik det reflekteres i Oslo-avtalen.⁴⁵

Oslo-avtalen:

Et godt utgangspunkt for en redegjørelse av Oslo-avtalen er de bilaterale konferansene i Madrid og Washington. De feilslåtte samtalene i Madrid og Washington la på mange måter grunnlaget for den nye tankegangen bak forhandlingene som fant sted i Norge. Drøftingene i Madrid og Washington var preget av flere faktorer som gjorde arbeidet vanskelig, men ett av

---

⁴⁰ Nigel Craig Parsons, *The Politics of the Palestinian Authority: From Oslo to Al-Aqsa* (New York: Routledge, 2005), 7 og 8.

⁴¹ Waage, *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten*, 226.

⁴² Nigel Craig Parsons, *The Politics of the Palestinian Authority*, 26.

⁴³ Nigel Craig Parsons, *The Politics of the Palestinian Authority*, 14 og 26. Det palestinske nasjonalrådet er PLOs lovgivende forsamling, som også velger organisasjonens sentralutvalg.

⁴⁴ Nigel Craig Parsons, *The Politics of the Palestinian Authority*, 35.

⁴⁵ Nils A. Butenschøn, «The Oslo Agreement: from the White House to Jabal Abu Ghneim,» i *After Oslo*, red. George Giacaman og Dag Jørund Lønning (London og Chicago: Pluto Press, 1998), 25.

de kanskje største hindrene var at hovedaktørene ikke selv satt overfor hverandre ved forhandlingsbordet.

Madridkonferansen ble åpnet 30. oktober 1991, og var den første direkte kontakten mellom Israel og Syria, Libanon og Jordan.⁴⁶ PLO var på dette tidspunktet ikke en selvstendig forhandlingspart, men Arafat og PLO var hele veien innforstått med hva som foregikk og var høyst til stede i kulissene. Det skulle gå enda to år til før Israel fjernet forbudet for israelere om å møte representanter fra PLO.⁴⁷ Det er flere grunner til at Madridkonferansen kunne finne sted, men en rapport fra Forsvarets Forskningsinstitutt publisert i 1998 understreker at USA for første gang presset på Israel for å delta.⁴⁸ Samtidig hadde den første intifada gjort Israel mer årvåkne med tanke på sin egen sikkerhetssituasjon. Den kalde krigens slutt og Gulfkrigen var også faktorer som gjorde at det oppstod et momentum for fredssamtaler. Den første intifada startet i 1987 som en spontan reaksjon mot den stadig økende desperate situasjonen palestinere befant seg i på de okkuperte områdene. Opprøret utviklet seg raskt til en massemobilisering som involverte alle deler av det palestinske samfunnet. Intifadaen var i hovedsak styrt og koordinert gjennom en rekke nabolagsnettverk med PLO som en generell guide.⁴⁹

På israelsk side var håpet at fred med palestinerne ville bety en slutt på palestinsk vold og terrorisme rettet mot israelere. Man trodde dessuten at PLO kunne få bukt med det palestinske opprøret lettere enn den israelske hæren. Ønsket om sikkerhet ble altså en av de viktigste grunnene til å søke fred med palestinerne.⁵⁰ En stadig økende bekymring omkring sikkerhet var ikke bare en viktig faktor for å iverksette samtalene som ledet til Oslo-avtalen, men også en viktig komponent i selve avtalen. På tross av dette definerer avtalen sikkerhet som en bilateral sak, som i stor grad ekskluderer muligheten for en tredjepartsinngripen. Det israelske valget i 1992 var også med på å dytte ønsket om en fredsprosess fremover. Etter valget ble Yitzhak Shamir og Likud byttet ut med langt mer moderate Yitzhak Rabin og Det israelske arbeiderpartiet. Rabin og Labor hadde gått til valg på en politisk plattform som innebar forhandlinger med palestinerne om en selvstendighetsplan.⁵¹ Etter den første intifada

---

⁴⁶ Waage, *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten*, 442.

⁴⁷ Waage, *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten*, 446.

⁴⁸ Brynjar Lia, *Implementing the Oslo Peace Accords* (Kjeller: Forsvarets forskningsinstitutt, 1998), 18.

⁴⁹ Brynjar Lia, *Building a Police Without a State* (doktorgradsavhandling, UiO, 2003), 61.

⁵⁰ Brynjar Lia, *Implementing the Oslo Peace Accords*, 19.

⁵¹ Brynjar Lia, *Implementing the Oslo Peace Accords*, 18.

ble sikkerhetspolitikk satt høyere på dagsordenen hos israelerne, og økt sikkerhet var en sentral del av Labors budskap. For Israel var også hignet etter å bli kvitt okkupasjonsbyrden en viktig faktor i ønsket om fredssamtaler. I ideen om å bli kvitt stempelet som okkupasjonsmakt rådet det en sterk optimisme om å komme seg ut av isolasjon og inn i varmen hos verdenssamfunnet.

PLO på sin side hadde gjennom flere steg gitt uttrykk for at de ønsket en fredsavtale med Israel. Allerede i 1974 anerkjente PLO en gradvis implementering av en tostatløsning. I tillegg var PLO svekket etter støtten til Saddam Husseins mislykkede invasjon av Kuwait, som blant annet førte til at de mistet viktig økonomisk støtte fra Gulfstatene.⁵² Det var altså et endret politisk klima hos både israelerne og palestinere som gjorde at man hadde en tro på at fredssamtaler i Norge formodentlig ville føre konflikten i en positiv retning. Det gode forholdet Norge hadde til begge parter i konflikten muliggjorde også samtalene. Norge hadde gjennom de sosialdemokratiske regjeringene pleid gode forbindelser til det israelske arbeiderpartiet allerede fra andre verdenskrig, og Norge hadde støttet opprettelsen av Israel.⁵³ Parallelt med dette hadde Norge i løpet av 80-tallet etablert gode bånd til Yasser Arafat og PLO.

Bosettere:

En viktig faktor i Oslo-avtalen var de israelske bosetningene. Israelske bosetninger er sivile samfunn etablert på områder som ble okkupert av Israel under Seksdagerskrigen i 1967, og er fortsatt ikke godkjent av internasjonal rett. I mai 2020 skrev *Contemporary Review of the Middle East* at det bor rundt 622 000 illegale bosettere i områdene okkupert av Israel.⁵⁴ I dette tallet ligger det høyst sannsynlig et stort slingringsmonn, som underbygger hvor vanskelig det er å finne solid kunnskap om bosetningene. Israelske myndigheter opererer med svært få tall utad, og ifølge *Bosettere på hellig grunn* matcher de israelske og palestinske tallene sjelden.⁵⁵

Bosetningene er i stor grad etniske enklaver etablert blant den palestinske befolkningen.

Antropologen og Midtøsten-forskeren Tamara Neuman beskriver formålet til disse enklavene

---

⁵² Waage, *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten*, 438.

⁵³ Jane Corbin, *Den norske kanalen* (Oslo: Tiden, 1994), 28.

⁵⁴ P.R. Kumaraswamy, «Trump Legalizes Israeli Settlements», *Contemporary Review of the Middle East* 7, nr. 2 (mai 2020): 124.

⁵⁵ Hanne Eggen Røislien, *Bosettere på hellig grunn: en reise blant jødiske nybyggere* (Oslo: Pax, 2006), 190.

som et marginaliseringsprosjekt med mål om maktforskyvning og kontroll av ressurser.⁵⁶ Store deler av det internasjonale samfunnet fordømmer den utbredte israelske bosetningsaktiviteten. Både Vestbredden, Øst-Jerusalem og Golanhøydene er preget av bosetningsaktivitet. Inntil den militære tilbaketrekningen fra Gazastripen i 2005 var det israelske bosetninger også der.⁵⁷ Bakgrunnen for etableringen av bosetninger kan grovt deles inn i tre kategorier. En dem handler om israelsk sikkerhetsstrategi. Et eksempel på dette er de strategiske bosetningene på Golanhøydene, som gjør det lettere for Israel å forsvare seg mot Syria. Den andre formen for bosetningsaktivitet er forankret i ideologiske standpunkt og er i utgangspunktet ikke drevet frem av israelske myndigheter, som de sikkerhetsstrategiske bosetningene i utstrakt grad er. Bosettingene i Hebron er eksempler på bosetninger som er drevet frem av ideologisk-religiøse grunner.⁵⁸ Disse har knyttet sitt syn på jødedommen sammen med en nasjonalistisk territoriell ekspansjon, satt i sammenheng med den generelle begeistringen som oppstod i det israelske samfunnet etter seieren i Seksdagerskrigen.⁵⁹ Det er samtidig en annen, og tredje sentral årsak til utbyggingen av bosettinger, som handler om ønsket om billigere og bedre bosteder. Sammenliknet med å etablere seg i de større israelske byene er det ofte svært økonomisk gunstig å bosette seg i bosetninger.

Hebron:

Den kanskje mest kompliserte konflikten mellom jødiske bosettere og palestinere finner man i Hebron. Hebron er den eneste palestinske byen som har et jødisk samfunn midt i det palestinske. Dette kan delvis forklares med at alle de tre monoteistiske religionene har en felles helligdom i byen. Patriarken Abraham, som er stamfaren til jøder, kristne og muslimer, ligger gravlagt i Hebrons gamleby.⁶⁰ Graven til har ført til at Hebron har tiltrukket seg nasjonalreligiøse bosettere, og mye av konflikten i Hebron handler om tilgangen til dette hellige stedet. Bosetterprosjektet i Hebron startet allerede i 1968 og var en av de første bosettingene som ble forsøkt etablert. Den første gruppen med bosettere ble fjernet av israelske myndigheter, men sanket støtte blant øvrige israelske politikere og ble etter få uker tilbudt den nedlagte militærleiren Kiryat Arba, som ligger rett utenfor Hebrons bygrense.⁶¹

---

⁵⁶ Tamara Neuman, *Settling Hebron: Jewish fundamentalism in a Palestinian city* (Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2018), 6.

⁵⁷ Neuman, *Settling Hebron*, 179.

⁵⁸ Neuman, *Settling Hebron*, 7.

⁵⁹ Neuman, *Settling Hebron*, 6.

⁶⁰ Eggen Røislien, *Bosettere på hellig grunn*, 182.

⁶¹ Human Rights Watch, *Center of the storm: a case study of human-abuses in the Hebron district* (Washington: Human Rights Watch, 2001), 15.

Kiryat Arba har senere vokst til å bli en av de største bosetningene på Vestbredden.⁶² Siden 1979 har bosettere vært til stede i kjernen av Hebron, da flere jødiske aktivister snek seg inn i det gamle sykehuset i byen for så å nekte å forlate området. Etter en lengre tautrekning med israelske myndigheter ble den første bosetningen Beit Hadassah formelt anerkjent i 1980.⁶³ Ved hjelp av liknende metoder har bosettermiljøet i Hebron gradvis vokst seg større og i tidsrommet oppgaven begrenser seg til bodde det ca. 500 bosettere i sentrum av Hebron by fordelt på fire mindre bosetninger. I 2001 bodde det i tillegg omkring 7000 jødiske bosettere i større bosetninger utenfor sentrum av Hebron.⁶⁴ Det er også dusinvis av mindre provinsielle bosetninger spredt omkring Hebrondistriktet.

I Hebrons gamleby, som kontrolleres av israelske myndigheter er det fire bosetninger midt blant den palestinske befolkningen. Disse bosetningene er under konstant beskyttelse av det israelske forsvaret.⁶⁵ To av disse bosetningene, Beit Romano og Beit Hadassah, ligger tett inntil den tidligere viktige palestinske handlegaten, Al-Shuhada, som inntil Hebronmassakeren var et viktig samlingssted for palestinere med et stort marked, busstasjon og politistasjon.⁶⁶ Etter Hebronmassakeren ble gaten fullstendig avstengt for palestinere. Ifølge Hebronprotokollen fra 1997 skulle gaten gjenåpnes for trafikk innen tre uker etter signering, men avtalen sa derimot ingenting om hvorvidt butikkene skulle gjenåpnes.⁶⁷ På tross av dette uttrykte avtalen tydelig at målet var at Al-Shuhada skulle tilbake til samme status den hadde før februar 1994. Det dagligdage livet har likevel ikke vendt tilbake og palestinere har fortsatt begrenset fremkommelighet, og ingen mulighet for å drive handelsvirksomhet i Al-Shuhada.

Bosetterne i Hebron:

Bosettermiljøet i Hebron har gjort livet svært vanskelig for den lokale palestinske befolkningen. Det er et aggressivt bosettermiljø som er preget av sterk tro på den religiøse betydningen av en jødisk tilstedeværelse i sentrum av Hebron. For den nasjonalreligiøse bosetterbevegelsen er bare Jerusalem helligere enn Hebron i kraft av at røttene til den jødiske

---

⁶² Eggen Røislien, *Bosettere på hellig grunn*, 184.

⁶³ Eggen Røislien, *Bosettere på hellig grunn*, 185.

⁶⁴ Human Rights Watch, *Center of the storm*, 1.

⁶⁵ Human Rights Watch, *Center of the storm*, 5.

⁶⁶ Se kart på side IV.

⁶⁷ Hebronprotokollen, «Protocol Concerning the Redeployment in Hebron», signert 17. januar 1997.

https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/IL%20PS_970117_Protocol%20Concerning%20the%20Redeployment%20in%20Hebron.pdf.

sivilisasjonen stammer fra Hebron.⁶⁸ Bosetningene fører også med seg tilstedeværelsen til det israelske militæret (IDF), som beskytter bosetterne. Hebron er den eneste av de større palestinske byene som fortsatt er under vesentlig kontroll av det israelske forsvaret.⁶⁹ Ifølge en rapport fra Human Rights Watch publisert i 2001, som tar for seg menneskerettighetsbrudd i Hebrondistriktet, har israelske bosettere i Hebron igangsatt atskillige angrep på den palestinske sivilbefolkningen med vissheten om at IDF vil beskytte dem fra motangrep.⁷⁰ Videre hevder rapporten at IDF sjelden har gjort seriøse forsøk på å forhindre eller stoppe bosettere fra å fortredige palestinere.⁷¹

Hebronmassakren:

TIPH ble etablert 8. mai 1994 etter Hebronmassakeren den 24. februar samme år, da den jødiske ekstremisten og bosetteren Baruch Goldstein fra Kiryat Arba drepte 29 muslimer i bønn i Ibrahim-moskeen.⁷² Israelske myndigheter fordømte angrepet, men flere bosettere i Hebron nektet å gjøre det samme.⁷³ Tallet på antall døde og sårede palestinere i forbindelse med Hebronmassakren i 1994 varierer stort, hvilket er påfallende da antall israelske tap og sårede etter terrorangrep stort sett er grundig dokumentert.⁷⁴ Allerede før massakren var det etablert forbindelser mellom militæret, sikkerhetsstyrker og medisinsk nødhjelp i forventningen av palestinsk vold mot jødiske bosettere. Neuman skriver at dette understreker en operasjonalisert forestilling om forventet palestinsk vold mot jødiske bosettere, uten å ta høyde for et motsatt scenario.⁷⁵ Dette brokete tillitsforholdet reflekteres også i hvordan sårede palestinere til stede under massakren ikke samarbeidet med det israelske militæret under redningsaksjonen. Allerede før massakren var stedet opphav til konfrontasjoner mellom muslimer og jøder, som deler tilgang til stedet. Etter flere hundre år med svært begrenset tilgang til helligdommen ble det etter 1967 igjen mulig for jøder å besøke Abrahams gravsted. Med åpningen ble det innført reguleringer og militære restriksjoner som favoriserte de ideologiske bosetterne.⁷⁶

---

⁶⁸ Eggen Røislien, *Bosettere på hellig grunn*, 189.

⁶⁹ Human Rights Watch, *Center of the storm*, 1.

⁷⁰ Human Rights Watch, *Center of the storm*, 6.

⁷¹ Human Rights Watch, *Center of the storm*, 6.

⁷² Hilde Henriksen Waage, "Peacemaking Is a Risky Business' Norway's Role in the Peace Process in the Middle East, 1993–96" (PRIO Report 1/2004), 194.

⁷³ Human Rights Watch, *Center of the storm*, 14.

⁷⁴ Neuman, *Settling Hebron*: 124.

⁷⁵ Neuman, *Settling Hebron*, 123.

⁷⁶ Neuman, *Settling Hebron*, 137.

Opprettelsen av TIPH og gruppens mandat:

Grunnlaget for mandatet til TIPH var forankret i flere avtaler med utgangspunkt i Oslo-avtalen, som ble undertegnet 13. september 1993.⁷⁷ Den 18. mars 1994 ble FN-resolusjon 904 vedtatt av Sikkerhetsrådet som en direkte konsekvens av Hebronmassakren. Resolusjonen stadfestet at det skulle opprettes en midlertidig internasjonal eller utenlandsk tilstedeværelse for å garantere for den palestinske sivilbefolkningens sikkerhet.⁷⁸ Mindre enn to uker senere ble «Agreement on Security in Hebron» undertegnet, som var den første avtalen som konkretiserte opprettelsen av TIPH. Den første observatørstyrken var på plass allerede i mai 1994. TIPHs første kontingent fikk ikke fornyet mandat etter tre måneder, og i august 1994 reiste observatørene fra Hebron. I 1996 var TIPH tilbake i Hebron med en styrke på tretti norske observatører, som etter at israelske myndigheter og PLO i 1995 signerte «The Agreement on the Temporary International Presence in the City of Hebron» 21. januar 1997 raskt ble utvidet til en større internasjonal styrke.⁷⁹ I hovedsak kan TIPH i tidsperioden 1994 til 2001 deles inn i tre bolker. Den første kontingenten til TIPH startet 7. mai 1994 og varte i tre måneder, uten å bli fornyet av israelske myndigheter. I 1995 var det ingen TIPH-aktivitet i Hebron, men 12. mai 1996 var observatørene tilbake, om enn på midlertidig basis. Da var observatørstyrken liten og bestod utelukkende av nordmenn i påvente av innsettingen av en mer omfattende og permanent styrke, som ble tilsatt i januar året etter og representerer den tredje fasen.⁸⁰

Fra 1997 frem til januar 2019 var TIPH en internasjonal observatørstyrke med bidrag fra Norge, Sverige, Danmark, Tyrkia, Italia og Sveits. Norge hadde det overordnede ansvaret for å koordinere virksomheten og styrkens sjef, kalt "Head of Mission", var norsk. Til sammen brukte Norge rundt 400 millioner kr på prosjektet.⁸¹ Avtalen spesifiserte tydelig at bidragslandene skulle betale for virksomheten.⁸²

---

⁷⁷ «TIPH - The Temporary International Presence in the City of Hebron,» Norway in Israel – Royal Norwegian Embassy in Tel Aviv, åpnet 6. februar 2019, <https://www.norway.no/en/israel/norway-israel/tiph/tiph---the-temporary-international-presence-in-the-city-of-hebron/>.

⁷⁸ FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 904, S/RES/904, (18. mars, 1994), <http://unscr.com/en/resolutions/doc/904>.

⁷⁹ «Agreement on the Temporary International Presence in the City of Hebron». Signert 9. mai 1996. <https://mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/agreement%20on%20temporary%20international%20presence%20in%20h.aspx>

⁸⁰ «Agreement on the Temporary International Presence in the City of Hebron,» signert 21. januar 1997. file:///Users/pernille/Downloads/IL_PS_970121_Agreement_on_Temporary_International_Presence_in_the_City_of_Hebron_II.pdf

⁸¹ Strønen, «Israel kaster ut internasjonale observatører fra Hebron»

⁸² «Agreement on the Temporary International Presence in the City of Hebron» artikkel 12.

TIPH hadde ifølge avtalens paragraf 5 syv oppgaver:

- a) Å fremme en følelse av sikkerhet for palestinerne i Hebron gjennom deres tilstedeværelse.
- b) Å bidra til å fremme stabilitet og et miljø som bidrar til å forbedre velferden til palestinere i Hebron og deres økonomiske utvikling.
- c) Å observere forbedringen av fred og velstand blant palestinere
- d) Å fremme og bidra til gjennomføring av prosjekter initiert av giverlandene.
- e) Å oppmuntre til økonomisk utvikling og vekst i Hebron.
- f) Å avgi rapporter til en felles palestinsk-israelsk komite etablert etter paragraf 7 i avtalen.
- g) Å koordinere sine aktiviteter med israelske og palestinske myndigheter.⁸³

Det kommer tydelig frem i avtalens paragraf 5a, med formuleringen «en følelse av sikkerhet», at TIPH sitt oppdrag ikke var å arbeide for å fremme en reell sikkerhet blant palestinere.

Denne formuleringen tydeliggjør TIPHs største svakhet. Oppdraget gikk i hovedsak ut på å observere og rapportere om situasjonen i Hebron, samt bidra til økonomisk utvikling.⁸⁴

Oppdraget var av sivil karakter og observatørene bar ikke våpen. TIPH var ikke autorisert til å gripe inn i konfliktsituasjoner eller forfølge saker. På tross av det begrensede mandatet som utelukkende lot TIPH observere situasjoner mellom bosettere og palestinere, var de ikke fredet fra å selv bli utsatt for angrep fra israelske bosettere.⁸⁵

Norske observatører i TIPH har etter endt oppdrag uttrykt frustrasjon over avtalens vage formuleringer og den åpenbare svakheten som lå i mandatet. Paragraf 3 i avtalen etablerte at observatørene i TIPH ikke skulle ha noen form for militære eller politioppgaver, eller gripe inn i tvister, hendelser eller aktiviteter foretatt av israelske sikkerhetsstyrker eller det palestinske politiet.⁸⁶ I ettertid har flere observatører uttrykt at dette var den kanskje mest problematiske delen av mandatet fordi man ikke hadde en reell mulighet til å handle, samtidig som en stor del av personellet var tidligere yrkesmilitære og politifolk. Det faktum at observatørene utelukkende kunne observere og rapportere om urett var også provoserende og opprørende for den palestinske befolkningen i Hebron.⁸⁷ Et annet problematisk punkt i avtalen er at det ikke stilles krav til spesifikke språkkunnskaper i hverken hebraisk eller

---

⁸³ "Agreement on the Temporary International Presence in the City of Hebron" artikkel 5.

⁸⁴ Karin Aggestam, "Tiph: Preventing conflict escalation in Hebron?", *Civil Wars: The Al-Aqsa Intifada Between Terrorism and Civil War*, vol. 6 (April 2016), 61.

⁸⁵ Human Rights Watch, *Center of the storm*, 6.

⁸⁶ "Agreement on the Temporary International Presence in the City of Hebron" artikkel 3.

⁸⁷ NRK, "Observatørene," Brennpunkt. Sendt 9. april 2013, <https://tv.nrk.no/serie/brennpunkt/2013/MDUP11000713>.

arabisk. Det var langt fra alle observatører som behersket språkene flytende. Dette bød på noen utfordringer, ettersom en essensiell del av det å fremme en følelse av sikkerhet skjer gjennom dialog. I et mandat som er bygget på å skape tillit og dialog er språkbeherskelse en av de viktigste forutsetningene for å lykkes.

Det viktigste premisset for at observatøroppdraget skulle ha en reell forankring var at fredsprosessen fortsatte fremover, samtidig som at observatøroppdraget selv var en del av den prosessen. Den allerede nevnte positive effekten av at partene kunne enes om noe er allerede nevnt, men TIPH sitt bidrag var også mer konkret nedfelt. En av de viktigste oppgavene til observatørene var å se til og sørge for at den israelske tilbaketrekningen fra Hebron gikk for seg på en trygg og god måte. Tilbakeføringen av Hebron til de palestinske selvstyremyndighetene var nedfelt i Oslo II, hvis fulle navn var «Israeli-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and the Gaza Strip». Artikkel I, i kapittel 1 tar for seg myndighetsoverføring. Hebron er ikke nevnt spesifikt, men punkt nr. 5 tok for seg Vestbredden og den israelske militærmyndigheten, og spesifiserte at militærmyndigheten skulle trekkes ut. Til tross for den klare formuleringen, var det ikke snakk om en ubetinget tilbaketrekning. Det var fortsatt et visst ansvar og maktområder som ikke ble overført til de palestinske selvstyremyndighetene, men fortsatt lå hos militærmyndighetene. Avtalens artikkel XII tok for seg ordninger for sikkerhet og offentlig orden. Artikkelenes første punkt gjorde det klart at Israel skulle ha ansvar for bosettingers sikkerhet, samt ha fullmakt til å gjennomføre ethvert nødvendig sikkerhetstiltak funnet nødvendig. Samtidig la Oslo II føringer for hvordan man skulle se på bosetningene som et separat territorium fra resten av Vestbredden og Gaza, som man betraktet som en enkelt territoriell enhet. Dette var også nedfelt i avtalen om omfordelingen av Hebron.

Mandatet til TIPH skulle ifølge avtalen fornyes hver tredje måned og var i utgangspunktet ikke ment å være en permanent løsning. Da det daværende mandatet utløp 31. januar 2019, ble det ikke forlenget av Benjamin Netanyahu og israelske myndigheter. Kort tid etter dette forlot TIPH Hebron for til da siste gang.⁸⁸

---

⁸⁸ Tovah Lazaroff, «Netanyahu tosses observer force out of Hebron after 22 years», *The Jerusalem Post*, 28. januar 2019, <https://www.jpost.com/breaking-news/netanyahu-ends-mandate-of-international-observers-in-hebron-578958>.

Delingen av Hebron:

I 1997 undertegnet Israel og PLO en avtale som konkretiserte hvordan Hebron skulle fordeles mellom Israel og PLO. Avtalen «Protocol Concerning the Redeployment in Hebron» delte inn Hebron i to områder, kalt H-1 og H-2.⁸⁹ Området H-1 kom under palestinsk kontroll, mens H-2 ble satt under israelsk styre.⁹⁰ Selv om mesteparten av byen med dette ble lagt under palestinsk kontroll, bodde det i 2000 rundt 30 000 palestinere i H-2.⁹¹ Hebrons gamleby ligger i H2-området og lagt under israelsk kontroll, og har blitt et slags unntaksområde. Rundt 35 000 palestinere lever fortsatt under direkte israelsk militærkontroll som de gjorde før Oslo-avtalen. De er i stor grad adskilt fra resten av det palestinske Hebron, som er kontrollert av palestinske myndigheter. Disse H2-områdene har ikke kommunale tjenester eller skikkelig beskyttelse.⁹² Likevel stadfestet avtalen at de sivile myndighetene og ansvaret for H-2 skulle overføres til palestinsk side, med unntak av israelere og deres eiendom. Bosetterne var altså utelatt fra avtalen.⁹³ Protokollen har imidlertid aldri blitt ratifisert av noen av partene.

Bosetterne i Hebron og den lite fordelaktige inndelingen av byen har satt de palestinske innbyggerne i en vanskelig situasjon. For den palestinske befolkningen var TIPH en øynet mulighet for en forbedring av hverdagen, men det begrensede mandatet la store bånd på hva det var mulig for TIPH å opprette. I norsk målestokk var det derimot nok en god anledning til å vise frem engasjementet for fred slik resten av oppgaven vil vise. Prosessen frem til opprettelsen av TIPH levner liten tvil om palestinernes behov for en tredjepartsinngripen, samtidig som at det var et nødvendig israelsk offer for å sikre fremgang i fredssamtalene. Fremgangen i fredssamtalene var svært viktig sett med norske øyne, ettersom TIPH var en glimrende måte å vise frem det norske fredsdiplomati på.

---

⁸⁹ Se kart s. IV.

⁹⁰ “Protocol Concerning the Redeployment in Hebron,” signert 17. januar 1997, artikkel 2.
https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/IL%20PS_970117_Protocol%20Concerning%20the%20Redeployment%20in%20Hebron.pdf

⁹¹ Human Rights Watch, *Center of the storm*, 78.

⁹² Tamara Neuman, *Settling Hebron*, 4.

⁹³ “Protocol Concerning the Redeployment in Hebron”, artikkel 10.

3. TIPH i rikspresen

«Nyheter er en del av en lokal og nasjonal offentlighet, som både danner utgangspunkt for den offentlige samtale og er en viktig del av den.»⁹⁴

Sitatet ovenfor er hentet fra *Står det noe nytt?* og understreker hvordan pressen er en viktig del av den offentlige ordvekslingen, og har makt og mulighet til å påvirke den offentlige opinion. Avisens påvirkningskraft bør med andre ord ikke undervurderes.

Observatøroppdraget til TIPH ble omstendelig dekket i norsk presse. Dekningen i rikspresen var først og fremst forankret i den overordnede fredsprosessen, og TIPHs rolle i den. I analysen av hvordan ulike aviser har dekket en spesiell sak, både over tid og i et kortere tidsrom, er studiet av vinkling et nyttig verktøy, ifølge medieviteren Terje Hillesund.⁹⁵

Dekningen av observatøroppdraget i rikspresen var preget av to vinklinger i Aftenposten og VG, en konsistent skepsis til prosjektet og et positivt syn på rollen TIPH spilte i fredsprosessen. Skepsisen til observatøroppdraget kom primært til syne i artikler som hadde TIPH som hovedtema. Når det positive synet på TIPHs rolle i fredsprosessen kom frem var det sjelden i artikler som primært hadde fokus på observatøroppdraget, men som del av saker som handlet om fredsprosessen på et overordnet, politisk nivå. I dette ble det fokusert på hvilken rolle Norge spilte i fredsarbeidet og hvordan engasjementet satte Norge i et svært godt lys. De to perspektivene kommer tydelig frem i begge aviser, til tross for noe ulikt politisk ståsted. Aftenposten var, og er, den mer konservative av de to, selv om avisen i løpet av åttitallet gradvis hadde distansert seg fra den tydelige identifiseringen med høyresiden i norsk politikk. VG på den andre siden har alltid vært en partipolitisk uavhengig avis.

Midtøsten og diskursene man finner i norsk dekning av regionen:

De norske observatørene i TIPH var ikke bare rapportskrivere for sine norske og israelske oppdragsgivere, men de var også i stor grad formidlere overfor norsk presse, og dermed også overfor det norske avispublikumet. Norsk dekning av Midtøsten har tradisjonelt sett vært preget av tre diskurser, med ulik grad av distanse i tilnærmingen til regionen.

Den første og minst relevante av de tre er en diskurs som hever seg over et avgrenset landområde. Her er synet på Israel og Palestina en del av et større ordskifte med en

---

⁹⁴ Terje Hillesund, *Står det noe nytt?* (Fredrikstad: Institutt for journalistikk, 1994), 33.

⁹⁵ Hillesund, *Står det noe nytt?* 41.

forestilling om modernitet som et uforstyrrelig gode. I dette er moderniteten et evolusjonistisk historisk toppunkt. Dersom man kan kalle dette en evolusjonistisk stige, er den vestlige verden tydelig plassert på toppen, mens resten av verdens primæroppgave er og blir å ta igjen vestens forsprang. Israel har i dette tradisjonelt sett blitt oppfattet som en moderne stat, som en slags forlengelse av det vestlige Europa i en fremmed og fiendtlig arabisk verden. Dette historiesynet, som spiller på klisjeer og til dels også fordommer mot arabere, finner man også spor av i norske aviser, men dette er i høy grad et utdatert syn. En god del av norsk fremstilling av arabere og andre folkeslag i Midtøsten var frem til andre verdenskrig preget av en nedlatende og forenklet presentasjon.⁹⁶

Den andre og eldste av de tre er ifølge sosialantropolog Anne Hege Simonsen det man kan kalle en orientalistisk araberdiskurs. Denne lå som et bakteppe for det meste av dekningen av Midtøsten frem til 70- og 80-tallet, da palestineres sak tvang frem nye og flere nyanser i dekningen.⁹⁷ På tross av nye perspektiver og et mer nyansert bilde, er dette stadig en relevant diskurs for aspekter ved norsk dekning av Midtøsten, å se på araberne som eksotiske og annerledes. Til tross for et mer nyansert bilde av palestineres sak, er ikke dekningen helt nyansert. Vold og uroligheter er fortsatt svært hyppige temaer i dekning som omhandler palestinerne. Den stadige omtalen av Hebron som en kruttønne føyer seg inn i dette mønstret.⁹⁸

Den tredje diskursen er også den klart mest relevante. Israels unike posisjon som en spesiell nasjon er en diskurs man ikke kan se bort fra og som stadig er aktuell sett med norske øyne. I denne diskursen portretteres Israel som nærmest løsrevet fra det geografiske Midtøsten. Dette bildet av Israel knytter Simonsen primært til to noe motstridende forhold, hvor man på den ene siden finner den kristne oppfatningen av jødernes rolle som Guds utvalgte folk i Bibelen. Et slikt syn er ikke spesielt fremtredende i norsk offentlighet, men oppgavens utvalg dekker tiden før avviklingen av Den norske kirke som statskirke og Kjell Mange Bondeviks 1. regjering og bør slik sett nevnes. I tillegg til jødernes rolle som Guds utvalgte folk, har den norske og generelle europeiske skyldfølelsen etter andre verdenskrig tradisjonelt sett spilt en sentral rolle i utformingen av Israels unike posisjon i europeisk media. Sett med norske øyne

---

⁹⁶ Elisabeth Eide og Anne Hege Simonsen, *Verden skapes hjemmefra: pressedekningen av den ikke-vestlige verden* (Oslo: Unipub, 2008), 153.

⁹⁷ Eide og Simonsen, *Verden skapes hjemmefra*, 152.

⁹⁸ Oppgaven vil komme tilbake til at Hebron i stor grad ble omtalt som en kruttønne.

kan dette også nokså konkret knyttes til hvordan norsk politi assisterte Gestapo i å kalle sammen norske jøder, som senere ble sendt til tyske konsentrasjonsleirer.⁹⁹

I norsk kontekst er det ikke bare i det kristne miljøet man finner en oppfatning av jødene som et utvalgt og spesielt folk. Denne oppfatningen finner man også blant norske sosialdemokrater, som i dette anså Israel som en materialiserer av den sosialistiske utopi. Ifølge Henriksen Waage var båndet mellom den norske arbeiderbevegelsen og Israel langt sterkere enn den norske kristne tilknytningen til Israel.¹⁰⁰ Interessant nok betyr ikke dette at den norske arbeiderbevegelsen fullstendig utelukket en religiøs legitimering av Israel. Når arbeiderbevegelsen støttet opprettelsen av Israel som stat, var støtten motivert av både politiske og religiøse årsaker.¹⁰¹ På tross av dette skal man ikke legge for mye i det religiøse aspektet ved norsk arbeiderpartipolitikk overfor Israel. Det var primært den sosialistiske grunnideen som lå i opprettelsen av et sosialistisk samfunn som var viktig for det styrende norske Arbeiderpartiet. Henriksen Waage fremhever at ledende politikere i Arbeiderpartiet var opptatt av at det som skjedde i Israel korresponderte med hvordan et modellsamfunn burde organiseres.¹⁰² Altså så både det kristne Norge og store deler av arbeiderbevegelsen Israel som et slags utvalgt land, men med noe ulike definisjoner av hva akkurat det innebar.

I den internasjonale, så vel som den nasjonale dekingen av Midtøsten er det hendelser som deler inn i «før og etter». Opprettelsen av Israel er et slikt vendepunkt. Dette medførte store endringer i både interessen og dekingen av regionen. Før proklameringsen av Israel var det parallelt med det fordomsfulle synet på arabere en idé om at jødene var en ny og moderniserende kraft i en region som var preget av etterdønningene etter det kaotiske britiske mandatstyret.¹⁰³ I tillegg til å bli sett på som en moderniserende kraft i Midtøsten ble også et jødisk hjemland i Palestina til en viss grad tatt for gitt. Forestillingen om at jødene som folk og Palestina som land hørte sammen stod sterkt, også i norsk presse. Dette ble blant annet eksemplifisert i VGs omtale om jødene som en egen nasjon allerede i 1947.¹⁰⁴

Det er noen gjennomgående og nokså tydelige fellestrekk i den nasjonale dekingen av Midtøsten, som går på tvers av de politiske skillelinjene. Et eksempel som Simonsen trekker

---

⁹⁹ Hilde Henriksen Waage, «Norway's Role in the Middle East Peace Talks: Between a Strong State and a Weak Belligerent,» *Journal of Palestine Studies* 34, no. 4 (sommer 2005): 198, <https://www.jstor.org/stable/10.1525/jps.2005.34.4.6?seq=1>.

¹⁰⁰ Waage, "How Norway Became One of Israel's Best Friends," 198.

¹⁰¹ Waage, "How Norway Became One of Israel's Best Friends," 199.

¹⁰² Waage, "How Norway Became One of Israel's Best Friends," 199.

¹⁰³ Eide og Simonsen, *Verden skapes hjemmefra*, 163.

¹⁰⁴ Eide og Simonsen, *Verden skapes hjemmefra*, 161.

frem er bildet som tegnes av mangfoldet av stemmer i israelsk politikk satt opp mot det nokså ensartede inntrykket av arabiske røster.¹⁰⁵ Der splittelsen blant de arabiske landene stadig har blitt understreket og meningsmangfold underkommunisert har saken ikke sjelden vært en annen dersom Israel har vært i fokus. Israel som et åpent og mangfoldig samfunn ble jevnlig understreket i norsk presse frem til Seksdagerskrigen i 1967, hvor man kan se et nokså tydelig skifte i den norske holdningen, som da ble mer preget av mer polariserte holdninger.

Simonsen oppsummerer dette slik,

Et gradvis økende antall norske stemmer stiller seg på palestinernes side, og det ser ut til at spenningen går mellom de som ser på Israel som historiens *underdog* som handler i rettferdig vrede, og de som oppfatter den nye staten som en militær stormakt i regionen som utøver unødvendig vold både innenfor og utenfor landets grenser.¹⁰⁶

I 1976 skjedde det et viktig skifte i hvordan man omtaler palestinerne, som da fikk en egen nasjonal betegnelse og ikke lenger ble omtalt som arabere eller jordanere.¹⁰⁷ Dette sammenfaller med at palestinerens sak tydeligere ble løftet opp på den verdenspolitiske arenaen. Yasser Arafat talte for FNs generalforsamling bare to år tidligere, samtidig som at palestinerens kamp fikk stadig større oppslutning i deler av den norske befolkningen som en rettferdig og viktig kamp.¹⁰⁸ Den israelske invasjonen av Libanon formet også omtalen av Israel, som tydelig viste hvilken brutalitet Israel var kapabel til. De veldokumenterte massedrapene i de to palestinske flyktningleirene Sabra og Shatila vakte spesielt stor oppsikt, selv internt i Israel.

Skepsis over tid:

Oppdraget til TIPH ble av norsk media til tider sett med svært skeptiske øyne. Det var uenighet om hvorvidt mandatet i seg selv hadde nok slagkraft til å utgjøre en reell forskjell for palestinerne, samtidig som at lokal skepsis også ble viet norsk spalteplass. Den lokale skepsisen var å finne i begge av Hebrons innbyggergrupper, men der bosetterne nærmest var kategoriske motstandere av observatørstyrken, var Hebrons palestinske befolkning mer opptatt av de begrensede sidene ved TIPHs mandat. Der den ene siden ikke var interesserte i

---

¹⁰⁵ Eide og Simonsen, *Verden skapes hjemmefra*, 175.

¹⁰⁶ Eide og Simonsen, *Verden skapes hjemmefra*, 177.

¹⁰⁷ Eide og Simonsen, *Verden skapes hjemmefra*, 178.

¹⁰⁸ Eide og Simonsen, *Verden skapes hjemmefra*, 180.

noen utenforstående internasjonal styrke, ønsket den andre siden seg tydeligere involvering fra verdenssamfunnet.

Generelt sett kan man slå fast at en stor del av den norske dekningen av TIPH sin første kontingent primært var preget av en nokså fremtredende skepsis til prosjektet. En artikkel i *VG* publisert 11. april 1994, før oppdraget i det hele tatt hadde startet, oppsummerte skepsisen godt: «Man må bare håpe at de lykkes mot vanskelige odds.»¹⁰⁹ Tre dager etter at *VG* hadde gitt et tydelig uttrykk for skepsis publiserte *Aftenposten* en kommentar signert Peter Beck med tittelen «Dømt nord og ned, men ...»¹¹⁰ Beck tok punktvis for seg alt som hadde potensiale til å gå galt i Hebron og momenter som var langt fra avklart under en måned før oppdraget formelt skulle starte. Spørsmål som dreide seg om alt fra innkvartering, rapporteringsprosedyrer og hvorvidt observatørene skulle være bevæpnet eller ikke, var ikke besvart.¹¹¹ For Norges del var det også viktig å ta vare på det gode ryktet som fredsmekler, hvilket gjorde at en skjør balansegang unektelig var av ytterste nødvendighet.

Skepsisen overfor oppdraget ble forsterket og støttet opp av palestinere og bosettere som selv fikk uttale seg nokså negativt i norsk presse. Hillesunds vinklingsfokus gjør seg gjeldende i dette. Det var en klar negativ vinkling rundt spørsmål knyttet til hvorvidt oppdraget faktisk hadde noe for seg på bakkenivå. Skepsisen til TIPH blant bosettere kom sterkest til uttrykk i 1994, som ikke er unaturlig tatt i betraktning at observatørstyrken til en viss grad ble til underveis og at den endelige avtalen om TIPH ikke ble signert før i 1997. Da sonderingsgruppen ankom Hebron 13. april 1994, fikk de en nokså forbeholden velkomst både fra palestinere og bosetterne, som var skeptiske til nytten observatørene ville ha.¹¹² I *Aftenpostens* dekning av TIPHs første dag uttalte den palestinske borgermesteren Mustafa Natche at selv om observatørenes intensjoner var gode, ville «observatørene mislykkes dersom deres rapporter ikke bli(r) korrekt behandlet, eller om israelerne velger å neglisjere dem.»¹¹³ Denne uttalelsen sier også noe om kompleksiteten bak oppdraget til TIPH, og hvordan de måtte forholde seg til flere oppdragsgivere og interesser.

---

¹⁰⁹ Per Olav Ødegaard, «Mye kan gå galt,» *VG*, 11. april 1994, 2.

¹¹⁰ Peter Beck var utenriksjournalist og Midtøsten-korrespondent i *Aftenposten*.

¹¹¹ Peter Beck, «Dømt nord og ned, men ...» *Aftenposten*, 15. april 1994, 14.

¹¹² Peter Beck, «Observatørvisitt i Hebron,» *Aftenposten*, 12. april 1994, 8.

¹¹³ Beck, «Observatørvisitt i Hebron,» 8.

Rapportene TIPH skrev ble delt med den israelske sivilguvernøren i Hebron og Hebrons palestinske borgermester, samt observatørens hjemland. Disse rapportene danner grunnlag for samtaler mellom partene i flere instanser. «Joint Hebron Committee», hvor også representanter fra TIPH var til stede og rapporterte om aktiviteter i deres regi, møttes hyppigst. Denne komiteen skulle i utgangspunktet møtes hver uke. Agendaen var basert på den daglige rapporteringen til TIPH, samt vurderinger av den løpende situasjonen i Hebron.¹¹⁴ Hovedproblemet med denne rapporteringen var at avtalen ikke spesifiserte konkrete forpliktelser knyttet til hvordan disse rapportene og hendelsene de beskrev skulle følges opp av de respektive aktørene.¹¹⁵ I tillegg til å rapportere til «JHC» rapporterte TIPH også periodevis til «the Joint Israeli-Palestinian Liaison Committee» og til lederen av «the Ad Hoc Liaison Committee of the Donors». Førstnevnte var en komité som skulle ta seg av felles israelsk-palestinske problemstillinger, tvister og saker som var av begge parters interesse.¹¹⁶ Sistnevnte er Giverlandsgruppen for Palestina, ledet av Norge, som har som mål å styrke den palestinske økonomien og bygge palestinske institusjoner.¹¹⁷ At TIPH samarbeidet med flere instanser viser tydelig hvordan rapportene var ment å danne grunnlag for videre arbeid med problemene i Hebron, og understreker hvordan Norge var tungt involvert i den prosessen.

Til tross for de tidvis negative uttalelsene fra palestinere angående observatørene, var det ikke et utelukkende negativt syn på TIPH hos den palestinske befolkningen i Hebron. Det var tvert imot mange i lokalbefolkningen som ønsket observatørene velkommen. Likevel fikk dette liten oppmerksomhet i norsk presse og ble stort sett presentert som et nærmest alternativt syn uten hovedfokus. En overskrift i *VG* fra 1996 lød «Nordmenn er uønsket», og hadde en åpenbar negativ vinkling.¹¹⁸ Artikkelen innledet med uttalelser fra bosetternes talsmann om hvordan de ikke ønsket observatører i Hebron, men avsluttet med uttalelser fra den palestinske borgermesteren i byen som ønsket observatørene velkommen. Rekkefølgen på hvem som uttalte seg er interessant fordi mye av dekningen innleder med israelske syn på saken for så å avslutningsvis presentere det palestinske perspektivet. I dette er det interessant å se på tekstnormer for nyheter og prinsippet om fallende viktighet, hvor det viktigste blir

---

¹¹⁴ Aggestam, «Tiph: Preventing conflict escalation in Hebron?» 10.

¹¹⁵ «Agreement on Security Arrangement in Hebron,» signert 31. mars 1994, <http://www.israel.org/MFA/ForeignPolicy/Peace/MFADocuments/Pages/Agreement%20on%20Security%20Arrangement%20in%20Hebron%20-%2031-M.aspx>.

¹¹⁶ «AHLIC REPORTS,» UNESCO, åpnet 10. mai 2019, <https://unsco.unmissions.org/ahlc-reports>.

¹¹⁷ «Giverlandsmøte for Palestina (AHLIC) i New York 18. september,» *Regjeringen*, åpnet 10. mai, 2019 <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ahlc-new-york/id2570880/>.

¹¹⁸ Arne Lapidus, «Nordmenn er uønsket,» *VG*, 27. april 1996, 18.

presentert først og så følger det gradvis mindre viktige stoffet.¹¹⁹ Slik sett er det åpenbart hva man anså som de grunnleggende viktigste meningene, da det i stor grad var det israelske synet som ble presentert først i den generelle dekningen av TIPH. Det er også et interessant faktum at overskriftene i stor grad baserte seg på en negativ holdning, til tross for den palestinske optimismen. Denne viklingen går igjen i store deler av utvalget og er ikke forbeholdt spesielle år, men viser heller til en gjennomgående tendens typisk for saker som handlet om TIPH. I 1994 publiserte *VG* en sak om TIPH-oppgjøret med tittelen «Mye kan gå galt».¹²⁰ Eksplisitte negative overskrifter var primært knyttet til artikler som handlet om den generelle delen av oppdragets mandat.

Samtidig som at de negative holdningene blant lokalbefolkningen i Hebron ble gitt spalteplass, ble det også viet plass til en langt mer generell skepsis til TIPHs oppdrag, også sett med norske øyne. Overskrifter som «Hjelpeløse nordmenn i Hebron?» og «Observatører neppe noe sesam sesam» understreker skepsisen.¹²¹ Disse to artiklene ble publisert med fem års mellomrom og demonstrer hvordan skepsisen vedvarte over tid. Saken fra 2001 ble publisert etter utbruddet av Al-Aqsa-intifadaen og argumenterte for at TIPH ikke har hatt noen effekt på urolighetene i Hebron, og at observatørene på ingen måte var noen garanti for en stagnering av vold. En slik direkte sammenkobling mellom volden og urolighetene under den andre intifada og TIPH sitt oppdrag viser hvordan det også i norsk presse verserte en urealistisk idé om hva oppdraget gikk ut på og hvilke rammer observatørene faktisk hadde å forholde seg til, til tross for at intifadaen på ingen måte var forbeholdt Hebron alene. I den samme artikkelen rettet også daværende forsvarsminister Benjamin Netanyahu skarp beskyttelse mot observatørene; «Hva har observatørene gjort? Vis meg hva de har gjort for å stoppe noe som helst.» Fra palestinsk side ble en anonym bygningsarbeider sitert, som i motsetning til Netanyahus sterke ordbruk slo fast at det eneste TIPH gjorde var å telle slagene uten å gjøre noe. Nok en gang var den israelske uttalelsen plassert først, som gir inntrykk av større betydning. For å understreke dette ettertrykkelig var det i tillegg en offisiell tjenestemann og maktperson som ble sitert i samme kontekst som en ikke-identifisert person.

---

¹¹⁹ Yngve Benestad Hågvar, *Å forstå avisa: innføring i praktisk presseanalyse* (Bergen: Fagbokforlaget, 2007), 64.

¹²⁰ Per Olav Ødegaard, «Mye kan gå galt,» *VG*, 11. april 1994, 2.

¹²¹ Catharina Jacobsen, «Hjelpeløse nordmenn i Hebron,» *VG*, 4. august 1996, 15. Cordelia Edvardson, «Observatører neppe noe sesam sesam,» *Aftenposten*, 9. august 2001, 5.

TIPHs forsvar av mandatet:

En naturlig konsekvens av skepsisen rettet mot TIPH var et forsvar av mandatet og faktiske resultater på bakkenivå. I tillegg til kritikk knyttet til mandatet og manglende resultater måtte organisasjonen også svare på beskyldninger om partiskhet.¹²² Forsvaret manifesterte seg i uttalelser fra UD eller TIPH-personale.

Beskyldninger om partiskhet kom først og fremst fra israelsk side. Disse beskyldningene var preget av skepsis og mistenksomhet. Mistenksomheten ble blant annet uttrykt gjennom konkrete beskyldninger om spionasje til fordel for Palestina i 2001. *VG* og *Aftenposten* trykket 10. august hver sin nyhetssak om hvordan en offiser i den israelske hæren hevdet at observatørene i TIPH ga informasjon om de israelske troppenes bevegelser i Hebron til palestinerne.¹²³ Selv om ulike talspersoner fra TIPH var sitert i de respektive avisene, var de samstemte i at de begge på det sterkeste avviste påstandene. I nyhetssaken hos *VG* ble det også tydelig understreket at TIPH stod fast ved sine forpliktelser overfor begge parter i konflikten.¹²⁴ Observatørenes nøytralitet ble også understreket i forsvar mot anklager fra jødiske bosettere om at TIPH var partiske og bare rapporterte om overgrep begått av bosettere. Arnstein Øverkil, daværende TIPH-sjef ble i *Aftenposten* sitert i klartekst på at observatørene attesterte overgrep begått av begge parter.¹²⁵ Øverkil var godt kjent med Palestina gjennom sitt arbeid som rådgiver for Yasser Arafat i forbindelse med oppbyggingen av en egen palestinsk politistyrke.¹²⁶ Interessant nok var det ikke en selvfølgelighet at TIPH fikk mulighet til å forsvare seg i nyhetsartikler hvor det ble rettet kritikk mot observatørene og oppdraget. Da *VG* i 2000 publiserte en artikkel hvor den daværende israelske utenriksministeren, Shlomo Ben-Ami, rettet skarp kritikk mot TIPH og avviste behovet for en internasjonal observatørstyrke i den pågående konflikten, var det ingen uttalelser fra TIPH. Uttalelser som «Praktisk spiller TIPH ingen rolle» ble stående ubesvart.¹²⁷

I forsvaret av selve mandatet kan det virke som at den rådende strategien var å forklare og understreke hva oppgavene til TIPH faktisk var. Disse tilfellene viste sjelden til konkrete resultater. En konsekvent kategorisering av artikler hvor mandatet forsvares er vanskelig da

---

¹²² Peter Beck, «Vi rapporterer overgrep mot begge parter,» *Aftenposten*, 21. august 1996, 8. Harald Berg Sævereid, «Rasende på Israel-kritikk,» *VG*, 3. desember 2000, 14. Tor Strand, «Nordmenn anklages for spionasje mot Israel,» *VG*, 10. august 2001, 15. «Nordmenn anklages for spionasje,» *Aftenposten*, 10. august 2001, 12.

¹²³ Tor Strand, «Nordmenn anklages for spionasje mot Israel,» *VG*, 10. august 2001, 15. «Nordmenn anklages for spionasje,» *Aftenposten*, 10. august 2001, 12.

¹²⁴ Strand, «Nordmenn anklages for spionasje mot Israel,» 15.

¹²⁵ Beck, «Vi rapporterer overgrep mot begge parter,» 8.

¹²⁶ Helge Danielsen, *Politi mellom by og land* (Sandvika: Asker og Bærum politidistrikt, 1999) 150-151.

¹²⁷ Harald Berg Sævereid, «Rasende på Israel-kritikk,» *VG*, 3. desember 2000.

det ikke utelukkende var i negativ kontekst at et forsvar dukket opp. I saker som handlet om hvorvidt TIPH fortsatt skulle stå i Hebron var et forsvar av mandatet en åpenbar og viktig del av samtalen. 1996 var et spesielt år i denne sammenhengen fordi observatørstyrken da utelukkende bestod av nordmenn, i tillegg til at det var betydelig usikkerhet rundt planene om å utvide TIPH til et flernasjonalt observatørkorps.¹²⁸ I august 1996 var både daværende TIPH-sjef Arnstein Øverkil og UDs pressetalsmann sitert i *VG* og *Aftenposten*, og felles for de to var at de begge forsvarte mandatet til TIPH i forbindelse med spørsmål knyttet til videre tilstedeværelse. *VG* publiserte 6. august en nyhetssak hvor hovedfokuset var at de norske observatørene skulle hjem. Merknader om TIPHs snevre mandat og påstander om at observatørene bare kjørte rundt i sirkler, som impliserte at de ikke gjorde noe av reell betydning, ble imøtegått av UD. Responsen fra UD var at TIPH ikke var en vanlig fredsbevarende styrke og at de til tross for mandatets mulige begrensninger mente at tilstedeværelsen i Hebron var viktig.¹²⁹ En annen offisiell respons enn denne ville vært svært overraskende gitt prestisjen som lå i det å være en del av fredsarbeidet. Bare to dager senere ble mandatet utvidet med en måned og daværende TIPH-sjef var sitert i *Aftenposten* med sitatet «vi har et godt mandat, med en god styrke [...]»¹³⁰ Felles for uttalelsene er at ingen av dem viste til noen konkrete resultater.

I en større reportasje i *Aftenposten* fra 1997, som primært handlet om hvordan TIPH hadde spilt en positiv rolle i å gjeninnføre hverdag i Hebron, ble også noe av kritikken mot TIPH rettet oppmerksomhet. Kritikken var basert på de begrensede mulighetene observatørene hadde til å gripe inn i vanskelige situasjoner, og hvordan patruljene hverken fungerte som militær eller politi.¹³¹ Arnstein Øverkil la ikke skjul på at det fra palestinsk side var kommet kritikk rettet mot mandatet, men han var også klar på at kritikken måtte deles inn i to kategorier. Kritikk fra de som ikke kjente til mandatet og hadde andre forventinger enn rapportskrivning, ble møtt med et motsvar om at observasjonene og rapportene i seg selv var viktige fordi de dannet grunnlag for samtaler mellom partene, som i «Joint Hebron Committee». Den delen av kritikken Øverkil til en viss grad var villig til å imøtekomme var kritikk fra de som kjente mandatet og var misfornøyde med dets begrensninger. Selv om

---

¹²⁸ Sjak R. Haaheim, «Norske observatører i Hebron drar hjem,» *VG*, 06. august 1996, 19. Morten Fyhn, «Ros til norske observatører,» *Aftenposten*, 17. august 1996.

¹²⁹ Haaheim, «Norske observatører i Hebron drar hjem,» 19.

¹³⁰ NTB, «Norske observatører i Hebron blir lenger,» *Aftenposten*, 9. august 1996, 14.

¹³¹ Per A. Christiansen, «Kaffepause i fredens navn i Hebron,» *Aftenposten*, 10. mars 1997, 44.

uttalelsen ikke inneholdt noen tydelige innrømmelser, kan man tolke utsagnet, «[...] og det kan man gjerne forstå.», dithen at kritikken til en viss grad var berettiget.¹³²

Det var overraskende lite rapportering om enkelthendelser i Hebron i rikspresen. Til tross for stadige sammenstøt mellom palestinere og bosettere, var det generelt få oppslag om dette i både *Aftenposten* og *VG*. I de tilfellene der TIPH uttalte seg om enkelthendelser var det i stor grad for å nedgradere betydningen og omfanget av sammenstøtene. Disse nyhetsartiklene var i stor grad preget av en generell analyse av situasjonen i Hebron, som gjerne ble fulgt opp av en noe nøktern TIPH-uttalelse fra en representant for TIPH. Denne avdramatiseringen kommer tydelig til uttrykk gjennom uttalelser som «det var neppe så dramatisk,» hentet fra en artikkel i *Aftenposten* fra 1996 med den passende tittelen «Norske observatører vil ikke dramatisere».¹³³

Da *VG* publiserte en artikkel med tittelen «Sprettert mot soldatene» i april 1997, fulgte en nokså detaljert beskrivelse av hvordan smågutter bevæpnet med molotovcocktails og steiner ble møtt av gummikuler fra israelske soldater.¹³⁴ Selv om artikkelen hadde et forholdsvis sterkt språk med passasjer som «Israels forsvarsminister, Yitzhak Mordechai, varslet i går at det meget snart vil bli slutt på å behandle palestinerne med silkehansker og «gummikuler».», var TIPH sitt svar i følge avisen forsiktig.¹³⁵ TIPH sitt svar hadde fokus på at det fortsatt eksisterte et samarbeid mellom det israelske og palestinske politiet, og sa ikke noe konkret om deres vurdering av sammenstøtene.

Det forekom også situasjoner hvor TIPH selv ble angrepet av både jødiske bosettere og den palestinsk-islamistiske organisasjonen Hamas.¹³⁶ Da jødiske bosettere angrep observatørstyrken i 1998, var *Aftenpostens* overskrift «Observatørstyrken i Hebron angrepet.»¹³⁷ I artikkelen ble daværende TIPH-leder Trond Prytz sitert på at man så alvorlig på hendelsen og at man hadde levert inn en offisiell klage til det israelske militæret. Det var ingen videre analyse av årsakene eller hendelsesforløpet utover å fastslå hendelsens faktum. Da *VG* en måned tidligere skrev om at Hamas hadde planlagt å kidnappe en TIPH-observatør, fikk saken langt mer spalteplass enn den nevnte saken fra *Aftenposten*. Felles for de to

---

¹³² Per A. Christiansen, «Kaffepause i fredens navn i Hebron,» *Aftenposten*, 10. mars 1997, 44.

¹³³ Mariann Nordstrøm, «Norske observatører vil ikke dramatisere,» *Aftenposten*, 4. juni 1996, 8.

¹³⁴ En molotovcocktail er en primitiv håndgranat som består av en flaske e.l. fylt med brennbart stoff og er utstyrt med en veke som tenes like før flasken kastes.

¹³⁵ Frode Holst, «Sprettert mot soldatene,» *VG*, 11. april 1997, 22.

¹³⁶ Odd Karsten Tveit, *Krig & diplomati* (Oslo: Aschehoug, 2006), 243.

¹³⁷ NTB, «Observatørstyrken i Hebron angrepet,» *Aftenposten*, 5. mars, 1998, 26.

artiklene var at Trond Prytz uttalte seg i begge sakene. Prytz understreket i *VG* at TIPH på forhånd var blitt informert om planene og at risikovurderinger tilsa at noe slikt kunne skje. Videre kalte Prytz kidnappingsplanene for «den slags problemer.»¹³⁸ Nok en gang gir den nøkterne språkbruken fra nordmennene et inntrykk av et ønske om å nedskalere den tross alt alvorlige situasjonen.

Det interessante med *VG*s sak satt opp mot *Aftenpostens* er at det i *VG* gis plass til palestinerne frustrasjon over TIPHs manglende resultater. Hebrons borgermester, Mustafa Natche ble i *VG* sitert på det han oppfattet som ineffektiviteten til TIPH og skuffelsen over at rapportene de skrev ikke ble tatt alvorlig. Palestinerne frustrasjon over det svake mandatet til TIPH ble også tidvis adressert av observatørene selv. I en *Aftenposten*-artikkel fra januar 1999 publisert i forbindelse med at Olav Sønnerland overtok som ny TIPH-leder, innrømmet den avtroppende lederen Arne Huuse at palestinerne nok var skuffet over «[...] observatørens manglende mandat til å gripe inn. Filming, fotografering og rapportering føles lite tilfredsstillende når de israelske soldatene går hardhendt til verks».¹³⁹ Huuses nøkterne beskrivelse av situasjonen var at israelerne aksepterte observatørens tilstedeværelse, men at palestinerne nok gjerne skulle hatt TIPH-modellen også andre steder på Vestbredden.

I 2001 var det generelt lite rapportering om TIPH i både *Aftenposten* og *VG* sett bort fra de tidligere nevnte spionasjeanklagene og en nyhetsartikkel i *Aftenposten* om at den israelske hæren hadde stengt TIPH-observatørene ute fra Hebron. Det spesielle med denne artikkelen er det kraftige oppgjøret TIPH-sjefen tok med den israelske hæren og bosetterne. På det tidspunktet var TIPH ledet av Karl-Henrik Sjørnsen, som i klartekst beskrev hvordan bosetterne i Hebron nærmest hadde fullstendig immunitet og hvordan TIPHs hverdag hadde blitt betydelig vanskeligere etter de israelske anklagene om spionasje.¹⁴⁰ Uttalelsene illustrerte tydelig hvordan TIPH etter åtte år fortsatt hadde en komplisert og motstandsfullt arbeidshverdag i Hebron. Samtidig viste uttalelsene til en langt mer eksplisitt kritikk av Israel på tale om bosetternes immunitet.

Skepsisen overfor TIPH var altså en konstant faktor. Både israelerne og palestinerne var skuffet over mandatet, og denne misnøyen overskygget hvordan TIPH selv forsøkte å

---

¹³⁸ Arne Lapidus, «Plana angrep mot norsk styrke,» *VG*, 2. februar.1998, 4.

¹³⁹ Peter Beck, «Norges nye sjef i Hebron,» *Aftenposten*, 27. januar.1999, 12.

¹⁴⁰ Nils-Inge Kruhaug, «Observatører utestenges fra Hebron,» *Aftenposten*, 10. oktober 2001, 5.

fremstille situasjonen og det gitte mandatet. Fra TIPH sitt hold var man opptatt av å vise at oppdraget var viktig og riktig. Dekningen viser også at uttalelser fra TIPH i løpet av perioden forsiktig ble mer kritiske, slik uttalelsene om bosetternes immunitet viser.

TIPH og fredsprosessen:

I norsk presse var det et langt mer positivt syn på observatøroppdraget når man så på det som del av den kompliserte og langdryge fredsprosessen mellom Israel og Palestina. Dette positive perspektivet var signalisert allerede før observatørene ankom Hebron. Den første artikkelen i utvalget har overskriften «Norsk fart i fredsprosess» og var typisk for året 1994 hvor det var særlig stor optimisme knyttet til oppdraget i norsk presse.¹⁴¹ En sentral forklaring på dette var Norges rolle og sterke engasjement i fredsprosessen. Norges rolle som tilrettelegger og fasilitator er blant annet beskrevet i boken *Den norske kanalen*, som ble publisert et år etter signeringen av den første Osloavtalen. Bokens forord er skrevet av Mona Juul, Jan Egeland og Terje Rød-Larsen, og trioene legger vekt på at en viktig forutsetning for det norske engasjementet var samarbeidet mellom UD og FAFO, Fagbevegelsens senter for forskning, utredning og dokumentasjon. Juul, Egeland og Rød-Larsen la vekt på at dette samarbeidet dannet en plattform som gjorde det mulig å tilby PLO og de israelske forhandlerne en forhandlingsmodell som muliggjorde eventuelle benektelser om at reelle forhandlinger hadde funnet sted.¹⁴² En viktig brikke i dette var FAFOs levekårsundersøkelse blant palestinere fra 1993, som var finansiert av UD og ledet av Terje Rød-Larsen.¹⁴³ En presentasjon av undersøkelsens resultater var et godt skalkeskjul for forhandlingene. Nordmennene hadde også, som kapittel 2 viser til, en strategi nokså ulik den i de offisielle forhandlingskanalene.

En annen viktig årsak til at Norge fikk en sentral rolle i fredsprosessen var det allerede gode og tillitsfulle forholdet mellom Norge og Israel, som nevnt tidligere. Tillitsforholdet mellom Norge og Israel var også én av grunnene til at Yasser Arafat selv hadde troen på at Norge kunne spille en viktig rolle i forhandlingene med Israel.¹⁴⁴ Arafat hadde i løpet av 80-tallet møtt flere sentrale norske arbeiderpartipolitikere, og Norge hadde også relativt raskt etablert direkte kontakt med PLO samt tidlig anerkjent palestinerens behov for solidaritet.¹⁴⁵ Dette

---

¹⁴¹ Geir Terje Ruud, «Norsk fart i fredsprosess,» *VG*, 22. mars 1994, 21.

¹⁴² Corbin, *Den norske kanalen*, 7.

¹⁴³ Marianne Heiberg et. al. *Palestinian Society in Gaza, West Bank and Arab Jerusalem A Survey of Living Conditions*. (FAFO Rapport – 151). Oslo: Fagbevegelsens senter for forskning, utredning og dokumentasjon, 1993. https://www.faf.no/media/com_netsukii/151.pdf.

¹⁴⁴ Henriksen Waage, *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten*, 446.

¹⁴⁵ Corbin, *Den norske kanalen*, 8.

gjorde Norge i stand til å utad balansere mellom PLO og Israel, uten å gi forrang eller favorisere en av de to. En slik balansegang ville ha vært vanskelig å oppnå for et stort antall av de allerede involverte statene, som stod langt tydeligere plassert på aksene av konflikten.

Norges engasjement i arbeidet for fred og forpliktelse til TIPH-prosjektet ble ytterligere understreket av det faktum at det var den norske spesialrådgiveren Terje Rød-Larsen som kom på kompromissforslaget om å opprette TIPH i utgangspunktet. Forslaget lød da ifølge *Aftenposten* på «mellom 300 og 500 lett bevæpnede internasjonale observatører i Hebron for å løse problemet med palestinerens sikkerhet», og den tilhørende overskriften var «Fredsprosessen på skinnene igjen».¹⁴⁶ Rød-Larsens kompromissløsning kom i kjølvannet av Hebronmassakren og et påfølgende ufravikelig palestinsk krav om økte sikkerhetstiltak for palestinerne i Hebron. Kompromissforslaget var en grunnleggende årsak til at fredssamtalene kunne fortsette da palestinerne nektet å fortsette samtalene før nødvendige sikkerhetshensyn var på plass.¹⁴⁷ Samtidig viste avtalen at det definitivt fantes et momentum for fredssamtaler, men også villighet mellom Israel og PLO til å komme til enighet. Dette til tross for at avtalen langt på vei var preget av at israelske myndigheter hadde den sterkeste forhandlingsposisjonen.

Til tross for at TIPH ikke hadde et aktivt oppdrag i Hebron i 1995, var styrken likevel en brikke i fredsprosessen. Derfor var de også en del av det norske mediebildet, og i de tilfellene TIPH ble nevnt i norske aviser var det med fokus på at israelske og palestinske myndigheter var enige om at de ønsket observatørene tilbake i forbindelse med utvidelsen av palestineres selvstyre på Vestbredden.¹⁴⁸ Dekningen var først og fremst konsentrert rundt hvordan TIPH kunne spille en rolle i fredsarbeidet, med særlig fokus på det faktum at partene kunne komme til enighet og møtes rundt noe. TIPH var, med unntak av én artikkel, ikke hovedfokus i disse artiklene. Observatøroppdraget ble satt inn i en større kontekst, da som en del av en politisk virkelighet med fredsprosessen som bakteppe.

Satt inn i arbeidet med fredsprosessen var opprettelsen av TIPH i seg selv en stor prestasjon fordi det viste at partene var i stand til å komme til en løsning begge sider kunne godta. Slik

---

¹⁴⁶ Peter Beck, «Fredsprosessen på skinnene igjen,» *Aftenposten*, 22. mars 1994, 9.

¹⁴⁷ Henning Høgseth, «Norsk deltakelse i internasjonale fredsoperasjoner: historiske linjer og deltakelsen i Afghanistan,» *Internasjonal politikk* 67, nr. 3 (2009): 471.

¹⁴⁸ Per A. Christiansen, «Godal: En gledens dag i Midtøsten,» *Aftenposten*, 25. september 1995, 8.

sett var TIPH et lyspunkt i en prosess hvor det var langt mellom gjennomslagene. Til tross for at partene hadde svært ulike krav til hvordan observatørstyrken skulle se ut og hva dens mandat skulle være, kom man frem til et felles, fungerende kompromiss. Riktignok var det israelske myndigheter som i størst grad satte premissene for hvordan mandatet skulle se ut, men det var, alt tatt i betraktning, et klart tegn for omverdenen om at det var mulig å komme frem til løsninger som både var akseptable for israelerne og palestinerne. Det må likevel påpekes at TIPH primært var symbolsk betydning.¹⁴⁹ Gruppen hadde ingen reell makt.

Norsk interesse for palestinsk og israelsk politikk:

I norsk presse hadde det dannet seg en slags presedens for å se fredsprosessens utvikling og fremgang, og TIPH som så sammenflettet at en forlengelse av mandatet ville være umulig uten å samtidig forplikte seg til videre fredssamtaler og oppfølging av allerede signerte avtaler. I kraft av Norges fremtredende rolle i fredsprosessen var det naturlig at også det politiske klimaet i Israel og Palestina ble viet oppmerksomhet i saker knyttet til dette. Denne oppmerksomheten var primært rettet mot israelske valg, hvor utfallet kunne få betydningsfulle, og sett med norske øyne, bekymringsfulle konsekvenser for fredsarbeidet. Da det i 1996 var duket for israelsk valg til nasjonalforsamlingen Knesset, var det knyttet stor usikkerhet til hvorvidt mandatet til TIPH ville bli forlenget dersom Benjamin Netanyahu ble valgt til statsminister. Valget hadde også potensiale til å ha ringvirkninger inn i selve fredsprosessen. Den fungerende statsministeren og Netanyahus største motstander, Shimon Peres hadde en langt mer positiv innstilling til prosessen enn Netanyahu, all den tid han selv hadde vært sterkt involvert i prosessen rundt Oslo-avtalen, som utenriksminister i Yitzhak Rabin sin regjering. I tillegg til Peres sin personlige involvering i fredsprosessen representerte hans arbeiderparti en langt større tro på fred enn Likud.¹⁵⁰

Dette valget ble nærmest oppfattet som et veiskille for Israel hva fredsprosessen angikk, og ble viet stor oppmerksomhet i norsk presse. Bekymringen var også forankret i norsk rikspolitikk i den grad at daværende utenriksminister Bjørn Tore Godal var sitert i *Aftenposten* med uttalelser om at fredsprosessen stod i fare for å settes tilbake, eller stanse helt dersom Peres skulle tape valget.¹⁵¹ Denne uttalelsen må ses i sammenheng med Netanyahus

---

¹⁴⁹ Fabrizio Pagani, «Temporary International Presence in Hebron: A New Type of Non-UN Observer Mission,» *International Peacekeeping* 1, nr. 3 (juni-august 1994): 81

¹⁵⁰ Likud er et konservativt parti. Benjamin Netanyahu ledet partiet mellom 1993-1999, og igjen fra 2005 til dagens dato.

¹⁵¹ Cordelia Edvardson, «Godal gir sin støtte til Peres i valgkampen,» *Aftenposten*, 15. mai 1996, 6.

faktiske uttalelser om den allerede planlagte tilbaketrekningen fra Hebron. I løpet av valgkampen slo han fast at tilbaketrekningen ville bli utsatt i flere år dersom han kom til makten.¹⁵² En utsettelse på ubestemt tid ville ha vært et klart brudd på «Israeli-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and the Gaza Strip» fra 1995. Avtalen presiserte tydelig at den første fasen av den israelske tilbaketrekningen fra Vestbredden skulle settes i gang etter det første palestinske valget i januar 1996, som allerede var en utsettelse fra bestemmelsene i den første Oslo-avtalen.¹⁵³

Da valget 29. mai 1996 ble vunnet av Benjamin Netanyahu og Likud, var det altså en spent stemning knyttet til hvorvidt den israelske tilbaketrekningen fra Hebron ville igangsettes. Til tross for Netanyahus uttalelser under valgkampen, satte den nye regjeringen relativt raskt i gang med en plan for en begrenset, men gradvis tilbaketrekning av de israelske styrkene.¹⁵⁴ Selv om det var knyttet usikkerhet til tilbaketrekningen, forble observatørene i Hebron med et forlenget mandat. Da Netanyahus regjering overtok regjeringsmakten i juni samme år, understreket den ferske utenriksministeren David Levy at den nye regjeringen ville respektere avtaler inngått av den forrige regjeringen.¹⁵⁵ Disse signalene ble også godt mottatt av norske myndigheter, som hadde vært klare på at TIPH ikke kunne bli værende i Hebron på ubestemt tid uten en plan om tilbaketrekning.

VG og *Aftenposten* var begge opptatt av koblingen mellom TIPH og fredsprosessen, og knyttet observatøroppdragets opp- og nedturer opp mot politisk utvikling og fredssamtalenes fremgang. Da det ble klart at TIPH ville få forlenget mandat, var det konsensus i avisene om de positive ringvirkningene av avgjørelsen, da det sendte et klart signal om at Netanyahu forpliktet seg til inngåtte avtaler. *Aftenposten* tok i april samme år for seg fredsutsiktene i Midtøsten med fokus på de positive sidene ved prosessen. I dette ble tilliten til Norges evne til å lede observatørkorpsset i Hebron trukket frem som en viktig tillitserklæring fra begge parter. Ifølge statssekretær Jan Egeland var oppdraget til TIPH «et viktig oppdrag i det mellomfolkelige samarbeidsprogrammet mellom israelere og palestinere.»¹⁵⁶ Noen måneder senere var Egeland igjen sitert i *Aftenposten*, i forbindelse med nye israelske bosetninger på

---

¹⁵² Nils-Inge Kruhaug, «Godal stoler på Peres' fredsvilje,» *Aftenposten*, 14. mai 1996, 9.

¹⁵³ «Israeli-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and the Gaza Strip», kapittel 2, artikkel 10, signert 28. september 1995, <https://mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/the%20israeli-palestinian%20interim%20agreement.aspx>.

¹⁵⁴ NTB, «Norske observatører i Hebron blir lenger» *Aftenposten* 9. august 1996.

¹⁵⁵ Per A. Christiansen, «En Hebron-løsning er nær, forsikrer Levy,» *Aftenposten*, 27. november 1996, 8.

¹⁵⁶ Ulf Andenæs, «MOT VEGGEN – Freden lar seg ikke stanse,» *Aftenposten*, 21. april 1996, 8.

Vestbredden. Statssekretæren var klar på at israelske myndigheter fortsatt ønsket en aktiv norsk medvirkning i fredsarbeidet. I dette lå det også et ønske om at Norge skulle fortsette initiativet om å invitere flere land med i observatørstyrken, som var planlagt å utvides.¹⁵⁷

Etter at det ble klart at TIPH fikk fortsette oppdraget i Hebron, ble en lenge planlagt utvidelse av styrken igangsatt, og allerede i januar 1997 ble det undertegnet en avtale om å utvide fra tretti norske observatører til 180 med flere nasjoner representert.¹⁵⁸ Utvidelsen ble sett som et viktig skritt for fredsprosessen i den forstand at den bekreftet at partene fortsatt holdt seg til inngåtte avtaler. For Norges del var det også en viktig tillitserklæring til arbeidet fra både israelsk og palestinsk hold, særlig siden det ellers var krevende å vise til konkrete resultater, utover at partene fortsatte å godkjenne TIPHs nærvær.¹⁵⁹

Optimismen kan også speiles i det faktum at det internasjonale samfunnet fortsatte å støtte prosessen rundt Hebron-avtalen.¹⁶⁰ Samtidig gjorde avtalen partene i stand til å forhandle videre om uløste spørsmål og mer permanente løsninger, samtaler som var blitt stadig forskjøvet som en konsekvens av blant annet usikkerheten rundt situasjonen i Hebron.

Til tross for optimismen kom kanskje viktigheten av TIPHs bidrag aller best frem i perioder hvor det var mye vold i Hebron i kraft av at observatørene kunne være «betennelsesdempende». Observatørene var i slike perioder sterkt tilstede på steder hvor det lett kunne oppstå uroligheter og sammenstøt.¹⁶¹ Et slikt forebyggende arbeid var også viktig for selve fredsprosessen fordi en vanskeligere situasjon i Hebron også kompliserte de helhetlige fredsforhandlingene, da Hebron var en komplisert verkebyll og et slags barometer på den overordnede konflikten. Slik var et stabilt Hebron viktig langt utenfor byens grenser. Selv om observatørene var en nøytral tredjepart, var de likevel en del av det politiske spillet i regionen. TIPH var spillebrikker i den forstand at mandatet deres var avhengig av fornyelse relativt ofte, og de var avhengig av politisk velvilje for det meste de foretok seg i byen. En politisk velvilje fra israelsk side var viktigst, ettersom det var de som var mest skeptiske til observatørens nærvær og den klart sterkeste parten. Maktforholdet ble åpenbart i perioder med høy usikkerhet knyttet til forlengelsen av TIPH, da det primært var Israel som hadde

---

¹⁵⁷ Morten Fyhn, «Israel ønsker fortsatt norsk fredsinnsetning,» *Aftenposten*, 16. august 1996, 7.

¹⁵⁸ NTB, «Norske observatører i Hebron får selskap,» *Aftenposten*, 22. januar 1997, 18.

¹⁵⁹ Henning Høgseth, «Norsk deltakelse i internasjonale fredsoperasjoner: historiske linjer og deltakelsen i Afghanistan,» *Internasjonal politikk* 67, nr. 3 (2009): 472.

¹⁶⁰ Per Anders Madsen, «Jagland og Godal i Roma,» *Aftenposten*, 21. januar 1997, 4.

¹⁶¹ Arne Lapidus, «Dødsstøt mot fredsprosessen,» *VG*, 9. april 1997, 21.

makten til å avslutte oppdraget. Det skjeve maktforholdet ble også tydeliggjort ved enkelthendelser, som da en lengre planlagt trafikksikkerhetsaksjon i Hebron nesten måtte avlyses på grunn av plutselige og svært høye tollsatser på reflekser. Tollsatsene stod i fare for å ødelegge hele aksjonen, til tross for at TIPH i utgangspunktet var fritatt tollavgifter.¹⁶² Det var israelske myndigheter som krevde inn tollene. Daværende TIPH-leder Per Baadsvik var intervjuet i *VG* under overskriften «Brikker i et stort spill», som levner liten tvil om hvordan man så på den plutselige tollavgiften både i media og hos TIPH selv.

I året før utbruddet av Al-Aqsa-intifadaen i 2000 var det økende tegn på folkelig uro i de palestinske områdene.¹⁶³ Likevel var dekningen av TIPH i 1999 overraskende lite preget av en voksende misnøye og det var generelt sett lite dekning av observatørene dette året. Dette har sammenheng med at det relativt sett var få voldshandlinger og et fravær av nevneverdige utviklinger i fredssamtalene. I en større reportasje i *Aftenposten* juli 1999 om Arnstein Øverkil, som var tilbake for sin andre runde som leder i Hebron, kom det tydelig frem at mange observatører mente oppholdet hadde vært preget av lite action.¹⁶⁴ Dette kom primært av mangel på muligheter for å gripe inn i konfliktsituasjoner, men det var også et tydelig signal om at situasjonen var langt roligere enn mange hadde både spådd og forventet. Det ble lagt vekt på at lederens viktigste oppgave hadde vært å holde motivasjonen til observatørene oppe, men det var ingen sterk optimisme knyttet til den rolige statusen. Likevel hadde den daværende TIPH-sjefen Arne Huuse slått fast at meningsmålinger viste at observatørene delvis hadde lyktes i sitt oppdrag. Huuse henviste til Arafat på en pessimistisk dag kunne mene at TIPH var det eneste resultatet av fredsprosessen.¹⁶⁵

Etter tusenårsskiftet var det derimot en ganske annen virkelighet i Hebron. Utbruddet av Al-Aqsa-intifadaen gjorde det vanskelig å spore fremtidsoptimisme. Det var derimot som modell for en liknende styrke at TIPH gjorde seg aktuell, om enn i liten grad.¹⁶⁶ I utgangspunktet ønsket palestinerne seg igjen en bevæpnet FN-styrke andre steder på Vestbredden, men dette var et urealistisk ønske og deres mest realistiske forslag bestod av en internasjonal styrke modellert etter TIPH. I forslaget lå det også et ønske om at USA skulle komme tydeligere på

---

¹⁶² Tor-Hartvig Bondø, «Brikker i et stort spill,» *VG*, 21. april 1998, 14.

¹⁶³ Mouin Rabbani, «A Smorgasbord of Failure: Oslo and the Al-Aqsa Intifada,» i *The New Intifada: Resisting Israel's Apartheid*, red. Roane Carey (London: Verso, 2001), 70

¹⁶⁴ Peter Beck, «Politimesteren er tilbake i Hebron,» *Aftenposten*, 30. juli 1999, 8.

¹⁶⁵ Peter Beck, «Norges nye sjef i Hebron,» *Aftenposten*, 27. januar 1999, 12.

¹⁶⁶ Peter Beck, «USA kan foreslå observatørstyrke,» *Aftenposten*, 6. november 2000, 17.

banen. Dette var ikke spesielt merkverdig, ettersom det var USA som hadde reell innflytelse over Israel. Sett ut fra at observatørene var ubevæpnede er det ikke spesielt oppsiktsvekkende at TIPH ble skjøvet til side da den spente situasjonen i Hebron eskalerte. Det kanskje viktigste, faktiske bidraget til TIPH sett i relasjon til fredsprosessen var arbeidet med å skape tillit mellom partene i en prosess som var preget av like mange tilbakefall som fremsteg.

Konklusjon:

I den nasjonale pressen var det en vedvarende skepsis rettet mot TIPHs oppdrag, som i stor grad dreide seg om at gruppens mandat i bunn og grunn var for svakt til å utgjøre en reell forskjell på bakkenivå. Mandatet var også gjenstand for kritikk fra israelsk side for å tilrettelegge for en upartisk inngripen, parallelt med at palestinerne ønsket seg en langt mer omfattende og gjennomgripende styrke. Altså var skepsisen overfor observatøroppdraget å finne på begge sider av konflikten. Samtidig som at norsk media stadig problematiserte gruppens svake mandat, som sett ut fra summene Norge brukte på prosjektet ikke er bemerkelsesverdig.

Når observatøroppdraget ble satt i sammenheng med fredsprosessen, og Norges aktive rolle ble fremhevet, var det en langt mer positiv holdning overfor TIPH som kom til uttrykk. Da ble det lagt vekt på hvilket viktig bidrag TIPH var i arbeidet med å skape tillitt mellom partene, og hvordan det var positivt for konflikten at partene kunne enes om noe. Den norske prestisjen som lå i å være en drivende kraft i arbeidet med å skape fred ser ut til å ha vært viktigere enn å skape varige endringer på bakken. Dekningen av TIPH i rikspresen ble i stor grad rammet inn som en del av Midtøsten-konflikten, hvor TIPH var en del av den overordnede fredsprosessen. Denne portretteringen står i kontrast til den lokale dekningen av TIPH, som i langt større grad fremstilte observatøroppdraget som en lokal misjon med umiddelbar virkning og effekt.

4. Den lokale dekningen av TIPH-observatørene

Hadde vi brukt våpen ville det vært en selvmotsigelse. For bruker vi våpen, formidler vi også en tro på at bare våpen kan løse konflikter. Ingen organisasjon driver tilsvarende. Gjennom å være tilstede skal vi skape kontakt og samarbeid, og vi skaper fred på lang sikt, gjennom å ta ørsmå skritt i hverdagen.¹⁶⁷

Sitatet ovenfra er hentet fra *Trønder-Avisa* og illustrerer hvordan observatørene i TIPH omtalte mandatet. Observatørene var i stor grad positive til mandatet i offentligheten. Det som derimot ikke var like vanlig, var den tydelige koblingen mot fredsskaping. Dette var primært noe som kom fra øvre politiske hold. Dette kapittelet tar for seg den lokale dekningen av observatørene. De norske observatørene i TIPH kom fra hele landet, som naturlig nok sørget for en nokså utstrakt dekning av oppdraget i den norske lokalpressen. TIPH ble omtalt i små og større lokalaviser som dekket hele Norge. Den journalistiske dekningen kom stort sett til uttrykk som feature-reportasjer, som tok for seg ulike sider ved Hebron og observatørenes hverdag, eller nyhetsreportasjer hvor en aktuell begivenhet eller sak stod i sentrum. I kartleggingen av hvem de norske observatørene i TIPH var og således hvordan TIPH var sammensatt, er det flere faktorer som er interessante. Hvem observatørene var og deres motivasjoner gir viktig innsikt i hvordan, og om det norske fredsdiplomati var viktig for mannskapet på bakkenivå.

De norske lokalavisene skrev jevnt og trutt om sine hjemhørende observatører. Det er en del trekk som går igjen i lokalavisenes måte å skrive om observatørene på. I likhet med det forrige kapittelet vil dette kapittelet ta utgangspunkt i de lokale avisene for å gjøre rede for hvem observatørene var og hvordan de ble fremstilt i den lokale pressen.

Fellestrekk i den lokale dekningen:

Det var en stor geografisk spredning i lokalavisene som omtalte observatørene, men de hadde stort sett alle en konkret lokal forankring. En slik lokal forankring var et gjennomgående trekk for den lokale pressedekningen av TIPH og observatør oppdraget. Den lokale forankringen var

---

¹⁶⁷ Hulda Tronstad, «Fredens apostler,» *Trønder-Avisa*, 3. januar 1998, 13.

særlig en essensiell komponent i feature-artiklene.¹⁶⁸ Feature-artiklenes lokale forankring kom jevnt over til uttrykk i innledningen, hvor en eller flere personer fra avisens publiseringssted gjerne ble kort introdusert for leseren, uten at de nødvendigvis senere figurerte i artikkelens hoveddel. Et annet fellestrekk ved flere av feature-artiklene var at de var skrevet av samme journalist, og nærmest identiske i form og innhold. Reportasjene ble altså modifisert til å passe den enkelte lokalavis ved å gi artikkelen en lokal forankring innledningsvis.

Et annet grunnleggende innholdsmoment i den lokale dekningen var hvordan observatørene ble møtt av den lokale befolkningen. I feature-artiklene var det ikke uvanlig for observatørene å snakke om hvordan de følte seg tatt imot av både palestinerne og bosetterne, med hovedvekt på det palestinske perspektivet. Palestinerne i Hebron var stort sett langt mer positivt innstilt til observatørenes tilstedeværelse sammenlignet med bosetterne. Til tross for at det var to svært ulike oppfatninger av hvorvidt observatørene var velkomne i Hebron eller ikke, er det ingen tvil om at observatørenes beretninger om hvordan de faktisk ble tatt imot på bakkenivå var med på å nyansere bildet av palestinerne og bosetterne. Selv om bosetterne ofte ble fremstilt som svært motvillige til dialog og utenlandsk tilstedeværelse i Hebron, var det ikke nødvendigvis helsvart. En artikkel skrevet av Nils-Inge Kruhaug publisert i flere aviser i mai 1996 er et godt eksempel på en slik forsiktig nyansering. Reportasjen dreide seg primært om hvordan observatørene ikke skulle gripe inn for å stanse sammenstøt og voldshandlinger, og pekte på hvordan bosetterne var skeptiske til TIPH.¹⁶⁹ På den andre siden ble ønsket om dialog forsiktig trukket frem. Alt tatt i betraktning var slike relativt nøkterne formuleringer et godt verktøy for å nyansere framstillingen av situasjonen i Hebron.

Den lokale dekningen av TIPH hadde en del likheter med den nasjonale, som i denne oppgaven er eksemplifisert gjennom VG og Aftenposten. Som i de landsdekkende ble det i lokalavisene brukt plass på å forsvare TIPHs mandat. Det var først og fremst TIPHs ledere som forsvarte mandatet offentlig, men observatørene var på ingen måte frigitt fra å måtte uttale seg om mandatet, både om dets effektivitet og legitimitet. Slagkraften til TIPHs mandat var i det hele et tema som gikk igjen i nesten all norsk dekning av observatørkorpset.

---

¹⁶⁸ Feature er en avissjanger som oftest ikke figurerer som en dagsaktuell artikkel. Den er personlig formet med stor vekt på å skildre mennesker, miljøer og stemninger. I en feature-artikkel er det vanlig med subjektive beskrivelser.

¹⁶⁹ Nils-Inge Kruhaug, «Observatører skal ikke gripe inn,» *Oppland Arbeiderblad*, 20. mai 1996, 13; «På sidelinja i Hebron,» *Sunnmørsposten*, 20. mai 1996, 9; «Norske observatører på sidelinja i Hebron,» *Romerikes Blad*, 20. mai 1996, 9; «Norske observatører på sidelinja,» *Nationen*, 20. mai 1996, 12-13.

Med tanke på hvilke summer Norge brukte på operasjonen i Hebron var dette fokuset lite merkverdig, bare mellom 1993 og 1996 bevilget UD 36,7 millioner kr til TIPH.¹⁷⁰ Samtidig skal man ikke se bort fra hvordan denne offentlige samtalen var et godt utstillingsvindu for den norske fredseksporten overfor hjemmepublikumet. Selv om mandatet til TIPH også ble diskutert i lokale aviser, var det i mye mindre omgang enn i de nasjonale avisene.

Det var interessant nok lite informasjon om bosetteraktiviteten i dekningen som handlet om TIPH. Det var sjeldent at begrepet bosetter i det hele tatt ble definert, som er beklagelig fordi kunnskap om bosetterne og deres prosjekt i Hebron var av stor betydning for å forstå arbeidet til TIPH. Informasjon om hvordan israelske myndigheter forholdt seg til bosetningene hadde også vært nyttig informasjon for avispublikumet. Økt bevisstgjøring omkring den jødiske bosetteraktiviteten ville ikke bare ha vært gunstig for å forstå hvorfor TIPH var nødvendig, men også et utgangspunkt for å bedre forstå den overordnede konflikten mellom de stridende parter. I det hele er det merkverdig at et slikt kjernepunkt ikke ble viet mer oppmerksomhet i saker hvor det ville vært særdeles aktuelt med en redegjørelse av jødisk bosetteraktivitet. I og med at media har en viktig rolle i å utforme hva samfunnet er opptatt av og snakker om bør en også legge mening i hva mediene utelukker av informasjon. Dette er i aller høyeste grad aktuelt når det gjelder dekningen av TIPH, hvor en kunnskap om bosettere og bosettinger høyst sannsynlig kunne gitt en økt forståelse av organisasjonens hensikt og arbeid, som tidvis fikk gjennomgå av den norske pressen. Likevel var det langt fra en utelukkende negativ dekning av TIPH. I reportasjene fra Hebron ble det også skildret en hverdag med gode møter mellom TIPH og lokalbefolkningen.

I den lokale dekningen av TIPH finner man altså en del likhetstrekk og mønstre i hvordan, og hva det ble skrevet om. Det kanskje mest slående er hvordan en stor del av artiklene ofte ble publisert flere ganger i ulike aviser, gjerne med kort tidsmellomrom, ofte samme dag. Et flertall av reportasjene inkluderte også uttalelser fra den administrative delen av TIPH, som ofte var TIPH-sjefen selv. Stort sett var feature-reportasjene bygd opp etter et gjentakende mønster, hvor innledningen tydeligst skilte seg fra hoveddelen. Det var i innledningen reportasjen ble lokalt forankret til den gjeldende avis gjennom å fremheve en til tre lokale observatører med fullt navn og hjemsted.

---

¹⁷⁰ Kjersti Gravelseter Berg, «Fredsbygging i krigstid» (Masteroppgave, UiB, 2002) 36.

Gjentakende mønstre:

Det var altså i de aller fleste tilfellene kun introduksjonen som var forandret for å gi saken en lokal forankring. Dette kom til uttrykk ved hjelp av formuleringer som «Den erfarne buskerudmannen er med i den unike misjonen i kruttønna Hebron.»¹⁷¹ Setningen er hentet fra en artikkel i Drammens Tidende og Buskeruds Blad som handlet om de norske observatørene, men det var derimot ingen flere henvisninger til «buskerudmannen» i resten av artikkelen. Observatøren som artikkelen faktisk siterte var ikke oppført med noen geografisk tilhørighet.

Dagen etter artikkelen i Drammens Tidende og Buskeruds Blad publiserte Varden, som ble utgitt i Telemark, en nær identisk artikkel skrevet av samme journalist.¹⁷² Den eneste forskjellen var tittelen og introduksjonen, som plasserte saken fra Hebron midt i Telemark. Tittelen «Politimenn fra Telemark er observatører i Hebron» ble fulgt opp med å trekke frem to lokale observatører, fra henholdsvis Kragerø og Porsgrunn.¹⁷³

Artikkelen ble publisert igjen tre dager senere i Finnmark Blad hvor det i likhet med de to foregående artiklene, igjen ble trukket frem en lokal observatør i det første avsnittet: «Tor Martin Larsen fra Båtsfjord har bred erfaring fra forsvaret og jobber som observatør i TIPH. Han jobber i fredens ærend på Vestbredden. Her er hans og de andre observatørenes hverdag kruttønna Hebron:».¹⁷⁴ Fire artikler til fulgte dette mønsteret, og tre av de ble i likhet med artikkelen i Finnmark Blad publisert 11.06.1994. Den lokale forankringen kom helt innledningsvis, og med nokså like formuleringer.¹⁷⁵ En viktig forskjell var at artikkelen i Romsdals Budstikke presenterte to lokale TIPH-observatører i en egen notis, noe som ga rom for et mer utfyllende bilde av observatørene. Menneskes bakgrunn og arbeidsoppgaver i Hebron ble trukket frem. En slik presentasjon ga et mer utfyllende bilde av TIPH fordi en presentasjon av deltakerne på bakkenivå sa noe om både motivasjon og faglig bakgrunn, som igjen var en viktig del av det helhetlige bildet som avisleserne dannet seg.

De lokale observatørene hadde ikke nødvendigvis noen funksjon i artikkelen utover å sørge for at reportasjen hadde en tydelig geografisk plassering, hvilket vil si at de ikke ble reintrodusert eller hadde noe å gjøre med sakens hoveddel.

---

¹⁷¹ Aleksander Nordahl, «Norsk hverdag i Hebron», *Drammens Tidende og Buskeruds Blad*, 8. juni 1994, 36.

¹⁷² Artikkelen var skrevet av Aleksander Nordahl (NTB).

¹⁷³ Aleksander Nordahl, «Politimenn fra Telemark er observatører i Hebron», *Varden*, 9. juni 1994, 8.

¹⁷⁴ Aleksander Nordahl, «Norsk hverdag i Hebron», *Finnmark Blad*, 11. juni 1994, 12-13.

¹⁷⁵ Aleksander Nordahl, «Norsk hverdag i Hebron», *Haugesunds Avis*, 11. juni 1994, 24; «Norsk hverdag i Hebron», *Romsdals Budstikke*, 11. juni 1994, 24-25; «Norsk hverdag i Hebron», *Trønder-Avisa*, 11. juni 1994, 16-17; «Norsk hverdag i Hebron», *Romerikes Blad*, 12. juni 1994, 6-7.

Det vil også si at det var disse reportasjenes innledning som varierte mest i form og innhold. Variasjonen bestod først og fremst i hvor mye informasjon det ble gitt om de lokale observatørene, og denne variasjonen kan deles inn i to hovedgrupper. I en gruppe finner vi de tilfellene hvor avisen kun oppga observatørens fulle navn og hjemsted uten noe mer informasjon, mens man i den andre gruppen finner de tilfellene hvor observatørens arbeidsoppgaver, bakgrunn eller motivasjon også ble opplyst om. Av disse var arbeidsoppgaver og bakgrunn de to mest gjentatte. Et typisk eksempel på dette ble publisert i Romsdals Budstikke 11.06.1994 og lød «Frode Havdal fra Eidsvåg og Magne Stavik fra Angvik jobber begge i TIPH. De to romsdalingene er hentet fra Norsk Flytningsråds beredskapsliste (...)». Videre var deres fagbakgrunn og arbeidsoppgaver i Hebron dokumentert.¹⁷⁶

I utvalget av feature-reportasjene som ble publisert gjentatte ganger er det hovedvekt av reportasjer som ikke ga flere opplysninger enn observatørens navn og hjemsted. Videre hadde storparten av disse feature-reportasjene med en betydelig del generell informasjon om situasjonen i Hebron og oppdraget til TIPH, ofte med en tilhørende offisiell uttalelse fra TIPH eller et sitat fra en observatør. Et viktig fellestrekk for disse reportasjene var at det som oftest var TIPH selv som nyanserte både den generelle sikkerhetssituasjonen i Hebron, rammene til mandatet og de faktiske effektene av TIPHs tilstedeværelse. Akkurat denne fellesnevneren er å finne i storparten av utvalget, all den tid det var sjeldent at informasjonen og omtalen av Hebron generelt var positivt ladd. Byen ble i gjentatte tilfeller omtalt som en kruttønne, også i avisoverskrifter her eksemplifisert gjennom *Agderposten* som hadde tittelen «Observatør i en kruttønne» og *Haugesunds Avis*' «Skaper fred i kruttønningen Hebron».¹⁷⁷ Til tross for at disse eksemplene stod på trykk med tre års mellomrom hadde altså ikke omtalen av Hebron forandret seg nevneverdig på den tiden.

Disse feature-reportasjene vil videre omtales som generelle feature-reportasjer fordi de i det store og hele tok for seg overordnet informasjon, og ikke ga spesielt utfyllende informasjon om hverken ulike sider ved oppdraget eller om observatørene selv.

Lokal forankring:

---

¹⁷⁶ Aleksander Nordahl, «Norsk hverdag i Hebron,» *Romsdals Budstikke*, 11. juni 1994, 24-25.

¹⁷⁷ Magne Kydland, «Skaper fred i kruttønningen Hebron,» *Haugesunds Avis*, 2. november 1999, 8. Børge Røssaak Nilsen, «Observatør i en kruttønne,» *Agderposten*, 13. mai 1996, 9.

Ikke overraskende var reportasjer som kun ble publisert i én enkelt lokalavis også preget av en lokal forankring. Her ble observatørens hjemsted gjerne beskrevet i enda større detalj. I flere av tilfellene var det tilhørende hjemstedet såpass lokalt at mange utenfor avisens nedslagsfelt ikke nødvendigvis ville ha kunnet plassere stedet på et kart. Et slikt eksempel ble publisert i Nordlandsposten 25. mai 1996 hvor Roy Wilhelmsen fra Beiarn ble trukket fram, selv om han hverken var sitert eller viktig for reportasjens øvrige innhold.¹⁷⁸

Ifølge SSB hadde Beiarn kommune pr 4. kvartal 2019, 1017 innbyggere, og illustrer slik sett en nokså spesifikk lokalgeografisk plassering.¹⁷⁹ Det allerede nevnte eksempelet fra Romsdals Budstikke føyer seg inn i rekken med svært spesifikk geografisk plassering av observatørene med stedene Eidsvåg og Angvik, henholdsvis tettsted og bygd.¹⁸⁰ Selv om vi i dette tilfellet har å gjøre med en lokalavis og det slik sett ikke er unaturlig med en svært spesifikk geografisk plassering innenfor det gitte geografiske området, illustrerer dette en essensiell del av lokalavisenes arbeid. Denne delen av arbeidet går ut på å skape en kobling mellom nyhet og mottaker på mikronivå, eller å skape en relasjon mellom objektet og mottakeren som i dette tilfellet var lesere av Nordlandsposten. Ved å tydelig trekke frem nøyaktig hvor objektet kom fra muliggjorde man dette.

Disse relasjonene bifalt også høyst sannsynlig TIPH fordi leseren fikk muligheten til å knytte nærmere forhold til organisasjonen gjennom de lokale båndene. I det å vite at en i lokalmiljøet var tilstede i nyhetene er det også nærliggende å anta det som sannsynlig at interessen for TIPH og konflikten ble høyere. Slik sett kan det argumenteres for at rapporteringen på mikronivå, som i dette tilfellet er lokalavisene, fylte ut mer av bildet satt av rapporteringen i rikspresen. Den generelle nyhetsrapporteringen var i lokalavisen nokså lik den nasjonale all den tid den jo først og fremst var fokusert på å formidle enkelthendelser og fakta.

Altså var det primært feature-reportasjene, medregnet både de flerpubliserte og enkeltpubliserte, og den generelle nyhetsrapporteringen med en tidvis lokal forankring, som skilte seg mest fra TIPH-dekningen i rikspresen.

---

¹⁷⁸ Morten Hofstad, «Hold dere hjemme, nordmenn,» *Nordlandsposten*, 25. mai 1996, 28-29.

¹⁷⁹ «Beiarn (Nordland),» Statistisk sentralbyrå, åpnet 10. mars 2020 <https://www.ssb.no/kommunefakta/beiarn>.

¹⁸⁰ Geir Thorsnæs, «Angvik,» *Store Norske Leksikon*, åpnet 28. februar 2020 <https://snl.no/Angvika> og Geir Thorsnæs, «Eidsvåg – tettsted i Molde,» *Store Norske Leksikon*, åpnet 28. februar 2020 https://snl.no/Eidsv%C3%A5g_-_tettsted_i_Molde.

Omtale av TIPH og gruppens mandat:

Slik kapittelets innledning demonstrerte var kritiske spørsmål og utfordring av TIPHs mandat en viktig del av den lokale dekningen av observatørstyrken, i likhet med den nasjonale omtalen. Kritiske blikk på TIPHs mandat var sjelden en nyhetssak alene, men like fullt stadig gjenstand for granskning og spørsmål, som igjen hang tett sammen med søken etter konkrete resultater å vise til. Til tross for jakten på faktiske virkninger av arbeidet, er det få konkrete eksempler på resultater av arbeidet til TIPH som vises i den lokale dekningen, så vel som i den nasjonale. Et sitat fra daværende pressetalsmann Geir Skogseth publisert i Bergens tidende i 1997 refererte ikke til noen konkrete resultater, men slo fast at «Situasjonen hadde ganske sikkert vært verre dersom ikke TIPH hadde vært i Hebron».¹⁸¹ Satt opp mot hvor mye Norge opp til 1997 hadde investert i fredsprosessen er det likevel betenkelig at man fire år inn i prosessen ikke kunne vise til mer enn antakelsen om relativt høy sannsynlighet for en forverret situasjon uten TIPHs tilstedeværelse.¹⁸² Et intervju med Arnstein Øverkil fra 2000 hvor han forklarte hvorfor Hebron ikke lenger var like hyppig omtalt i norske aviser med at media sjeldent er interessert i de hyggelige tingene, bygger likevel opp under at det gradvis skjedde en positiv utvikling i byen.¹⁸³ Hovedpoengene som ble trukket frem var at vanlige folk på begge sider av konflikten kunne samarbeide med både respekt og fortrolighet, og at det på begge sider fantes tanker om samarbeid på områder som turisme og handel. Likevel var Øverkil svært forsiktig med å plassere TIPH i sentrum av den gode fremgangen, og uttalte nokså forsiktig, «Vi håper jo at vårt nærvær har spilt en rolle i denne utviklingen.»¹⁸⁴ Med dette sagt var det fortsatt en svært krevende situasjon TIPH stod midt i, og det var langt større hyppighet av negativ omtale knyttet til TIPHs mandat og observatørens arbeid enn positive fremstillinger, både i riks- og lokalpressen. Samtidig som at den positive utviklingen fikk en brå pause da intifadaen brøt ut bare noen måneder etter intervjuet med Øverkil. Al-Aqsa-intifadaen var et resultat av økonomisk og politisk stagnasjon, samt en stor befolkningsandel under fattigdomsgrensen.¹⁸⁵ Opprøret ble formelt utløst av at Ariel Sharon, partileder i Likud, besøkte Tempelhøyden 28. september 2000.¹⁸⁶ I liket med den første intifada var også Al-

---

¹⁸¹ Einar Aarre, «På jobb i stein- og kuleregn,» *Bergens Tidende*, 24. oktober 1997, 19.

¹⁸² Kjersti Gravelsæter Berg, «Fredsbygging i krigstid» (Masteroppgave, UiB, 2002), 36.

¹⁸³ Reidar Spigseth, «Politimester Overkill i Hebron,» *Dagsavisen*, 19. mars 2000, 22.

¹⁸⁴ Spigseth, «Politimester Overkill i Hebron,» 22.

¹⁸⁵ Sara Roy, *Hamas and Civil Society in Gaza: Engaging the Islamist Social Sector* (New Jersey: Princeton University Press, 2011), 202.

¹⁸⁶ Schulze, *The Arab-Israeli Conflict*, 83.

Aqsa-intifadaen innledningsvis preget av spontane massedemonstrasjoner. Forskjellen nå var at sikkerhetsstyrkene trakk seg ut og opprøret raskt spredte seg i de okkuperte områdene.¹⁸⁷

Det var primært begrensningene som lå i TIPHs mandat som var gjenstand for kritikk i pressen. Dette må sees i sammenheng at den mest synlige og klart mest kommuniserte delen av mandatet handlet om observasjon uten inngripen. Slik det forrige kapittelet beskriver var det stor skuffelse blant palestinerne som knyttet seg til det faktum at observatørene aldri skulle gripe inn i hendelser de var vitne til. På bakgrunn av denne skuffelsen og frustrasjonen var det ikke unaturlig at en stor del av TIPHs utgående kommunikasjon handlet om å imøtekomme denne kritikken, som også forekom i norske aviser. TIPHs imøtekommelse av denne kritikken er primært det oppgaven referer til når det diskuteres forsvar av mandatet, et forsvar som hensiktsmessig kan deles i to undergrupperinger. Forsvaret av mandatet overfor den norske offentligheten på den ene siden, og på den andre siden forsvaret overfor lokalbefolkningen i Hebron, som også i stor grad bestod av å spre informasjon om hva observatørene faktisk var satt til å gjøre.

Forsvar av mandatet:

TIPHs forsvar av eget mandat i lokalpressen lå tett opptil hvordan det ble fremstilt i den nasjonale pressen. Interessant nok var det langt større hyppighet av eksempler hvor TIPHs mandat ble tatt i forsvar i den nasjonale pressen enn den lokale. Basert på utvalget kan man slå fast at organisasjonen TIPH hadde en tydelig felles front når det gjaldt å forholde seg til kritikk av mandatet. Det var et klart og tydelig forsvar, men handlet til en viss grad også om å imøtegå at mandatet hadde enkelte svakheter.

Det er svært få eksempler på at observatører selv eller administrasjonen uttalte seg i kritiske ordelag om mandatet. Det er ikke nødvendigvis rart at det ikke finnes utbredt kritikk eller negative bemerkninger i den norske pressen, all den tid TIPH fortsatt stod i Hebron og Norge selv ville fremme sitt omdømme med sin ledelse av styrken. Alt i alt finnes det bare et eksempel i utvalget av lokalpresse hvor en observatør selv uttalte seg kritisk til mandatet, og hvilken effekt det begrensede mandatet i praksis hadde på observatørene. Det nevnte intervjuet ble publisert i 2000, og årstallet kan forklare noe av den overraskende ærligheten. I tiden som ledet opp til Al-Aqsa-intifadaen var det en sterk palestinsk frustrasjon og en stadig

---

¹⁸⁷ Mouin Rabbani, «A Smorgasbord of Failure: Oslo and the Al-Aqsa Intifada,» i *The New Intifada: Resisting Israel's Apartheid*, red. Roane Carey (London: Verso, 2001), 78-80.

mer uoversiktlig situasjon, også i Hebron.¹⁸⁸ Intervjuobjektet Hasse Berntsen hadde vært i Hebron i fjorten måneder og så ingen snarlig løsning på utfordringene i byen, eller i den øvrige fredsprosessen. Han ble i avisen Tromsø sitert med uttalelser som at,

Hebron er verre enn det jeg hadde ventet, og jeg synes det er svært vanskelig å stå som passive tilskuere til volden. Særlig de observatørene som har politibakgrunn sier dette, de er jo tross alt opplært til å stoppe slikt. Her er vi maktesløse og slikt gjør meg trist.¹⁸⁹

Uttalelser så sterke som denne var på ingen måte vanlig i rapportering som handlet om TIPH, uansett hvem eller hva saken gjaldt. Desto viktigere er den som en iøynefallende markering av hvor sterk frustrasjonen tidvis var og åpenbart også hadde vært hos deler av observatørapparatet, ettersom det er trygt å anta at dette gjaldt flere enn tidligere introduserte Berntsen. I klargjøringen av TIPH-observatørens egen kritikk av oppdraget er det et viktig poeng at det har forekommet flere tilfeller av tydelig kritikk fra observatører, men at denne kritikken gjerne kom frem etter endt oppdrag og gjerne en god stund etter avsluttet engasjement for vedkommende. Slik kritikk ble blant annet fremlagt i en episode av Brennpunkt som ble sendt på NRK 9 april 2013. Kritikken som ble lagt frem kom fra tidligere observatører, og levnet ingen tvil om at det blant disse var bred konsensus om at TIPHs mandat var for svakt.¹⁹⁰ I løpet av episoden ble det også satt spørsmålsteget ved oppdragets hensikt med bakgrunn i det svært begrensede mandatet. Begrensningene i mandatet påvirket i høy grad observatørens reelle mulighet til å gjøre en forskjell, samtidig som de hadde orkesterplass til urolighetene. Spørsmålet om observatørstyrkens hensikt er trukket frem fordi det gir uttrykk for og peker på det norske ønsket om å spille en rolle i fredsprosessen. Slik sett underbygges påstanden om at Norge så det som viktig å være tungt involvert i fredsarbeidet av strategiske årsaker så vel som humanitære, siden det allerede fra oppdragets begynnelse var klart hvilke begrensninger observatørene ville ha i Hebron. Altså lå det en viss spenning i hva pressen formidlet og den reelle situasjonen slik observatørene oppfattet den. Denne spenningen var ikke et tema i hverken den nasjonale eller lokale pressen i perioden oppgaven dekker, men det er likevel viktig å understreke at det helt klart lå en spenning i hva som ble formidlet i pressen og hvordan omstendighetene ble oppfattet på bakkenivå.

---

¹⁸⁸ Schulze, *The Arab-Israeli Conflict*, 84.

¹⁸⁹ Glen Widing, «Observatør blant jøder og palestinere,» Tromsø 4. januar 2000, 26-27.

¹⁹⁰ NRK, «Observatørene,»

Sammenliknet med hvor hyppig TIPHs mandat ble diskutert i den nasjonale pressen var det overraskende lite fokus på dette i de lokale avisene. Der rikspresen stadig vurderte validiteten og effekten, og til dels stilte svært kritiske spørsmål, var situasjonen en helt annen i den lokale pressen. I de faktiske tilfellene hvor mandatet til TIPH ble skrevet om var det først og fremst i nyhetssaker som handlet om hvorvidt mandatet ble forlenget eller ikke. Mandatet og dets rammer ble ikke diskutert på samme måte, hverken i kritiske eller positive ordelag. Dette betyr imidlertid ikke at mandatet var fraværende som tema, men heller at mandatet stort sett ble skrevet om i forbindelse med at observatører orienterte om hva deres direktiver faktisk var, og sjelden diskutert og grundig undersøkt. Den typiske konteksten for å skrive om mandatet i den lokale pressen var et avsluttende avsnitt i en sak som handlet om observatørene eller om observatørstyrken som et verktøy i fredsprosessen. En reportasje som tydelig eksemplifiserer dette ble publisert i Tønsbergs Blad i 1996, og handlet om en lokal lensmann som var i Hebron på Flyktningerådets lønningsliste. Reportasjen bestod primært av generelt vinklet informasjon om TIPH og observatørens egen, subjektive vurdering av situasjonen. Selv om observatørene i mange tilfeller kom med subjektive vurderinger og erfaringer inneholdt disse sjelden direkte kritikk av operasjonens kjerne. Det var i det man kan kalle informasjonsbolken at observatøren uttalte seg om oppdraget og dets førende mandat. Observatørene uttalte seg stort sett om mandatet i forbindelse med en redegjørelse av hva TIPH var i Hebron for å gjøre, som i det tidligere nevnte eksemplet hvor observatøren snakket i grove trekk om oppdraget, for så å understreke hva mandatet til TIPH gikk ut på.¹⁹¹

TIPHs ulike arbeidsoppgaver:

Det som ble trukket fram da observatørene faktisk uttalte seg om mandatet, var stort sett at deres arbeidsoppgave i hovedsak var å overvåke tilbaketrekningen. Ofte la observatørene til at de håpet at deres tilstedeværelse ville bidra til å legge en demper på den tidvis anspente situasjonen i Hebron.¹⁹² Det er viktig å understreke at dette på ingen måte var annet enn observatørenes ønsker, og de var svært motvillige til å komme med noen konkrete spådommer. Slik kan vi oppsummere hvordan TIPHs mandat ble omtalt i den lokale pressen. De åpenbart svake sidene ved mandatet ble overraskende lite diskutert. Stort sett besto dekningen av mandatet av en generell redegjørelse, og en tydeliggjøring av at TIPHs arbeidsoppgaver ikke besto av politioppgaver, men utelukkende gikk ut på å overvåke og skrive rapporter.

---

¹⁹¹ Anne Tørresen, «Til Hebron for Flyktningerådet,» *Tønsbergs Blad*, 11.mai 1996, 7.

¹⁹² Terje Barø, «Konfliktløser i Hebron,» *Tønsbergs Blad*, 10. februar 1997, 7.

Derimot var det en rekke andre sider ved TIPHs mandat som fikk mer oppmerksomhet i lokalpressen. Som oppgavens innledningskapittel redegjorde for, var tilrettelegging for økonomisk utvikling i Hebron en arbeidsoppgave som tilfalt TIPH. Fra et økonomisk perspektiv var de gjentakende portforbudene og stengingen av Shaba Street katastrofalt for byens palestinske innbyggere. Blant mange ble den økonomiske stagneringen en grobunn for frustrasjon. I 2001 ble det konkludert med at holdninger til vold og kompromiss var direkte påvirket av frustrasjon med utgangspunkt i økonomisk og politisk deprivasjon på Vestbredden og Gaza.¹⁹³ Fredrikstad Blad publiserte i 1994 en to sider lang feature-reportasje om Audun Holm, som på det tidspunktet var ansvarlig for TIPHs økonomiske arbeid. Holm understrekte her at deres arbeid var spesielt viktig siden det israelskinnførte portforbudet hadde sørget for nærmest full stopp i byens økonomi.¹⁹⁴ Selv om reportasjen ikke gikk inn i observatørstyrkens økonomiske arbeid på detaljnivå, er det et eksempel på at også andre sider ved TIPH enn observasjonsarbeidet ble dekket i lokale medier. Samme dag som denne saken var på trykk i Fredrikstad Blad, hadde Adresseavisen en artikkel om TIPH-observatørene med en notis med undertittelen «Berit – en av gutta». Notisen omtalte en kvinne, Berit, som arbeidet i TIPH som sosionom, og skildret kort hvordan TIPH tilbudte sosialtjenester. Selv om sosialtjenestene ikke ble ansett som TIPHs viktigste arbeidsoppgave, var de likevel nødvendige for å knytte relasjoner til lokalsamfunnet. Det ble i tillegg arbeidet med relasjonsbygging ved å undervise barn på arabisk.¹⁹⁵ Behovet for å knytte relasjoner var todelt. På en side brukte TIPH sosialtjenester til å få innpass blant innbyggerne. Samtidig var det også nyttig for å gjøre befolkningen kjent med TIPHs funksjon som en ubevæpnet gruppe hvis formål først og fremst var observasjon og rapportering.

I media har også noen av TIPHs interne arbeidsoppgaver blitt dekket. En observatør hadde som oppgave å oversette arabiske aviser til arbeidsspråket engelsk, i tillegg å analysere nyhetsstoffet, slik at styrken holdt seg oppdatert, både på det som skjedde i Hebron, Palestina og Israel for øvrig.¹⁹⁶ Slik fikk TIPH tilgang på flere perspektiver på situasjonen i Hebron og den overordnede konflikten enn de som møtte dem på bakkenivå.

---

¹⁹³ Solveig Hillesund, «Palestinske holdninger til vold og kompromiss: Hva driver palestinsk støtte til vold, ikkevold og kompromiss?», *Babylon – Nordisk tidsskrift for Midtøstenstudier* 12, nr.1 (mai 2016), 69.

¹⁹⁴ Heidi Nilsen, «Fredens mann i Hebron», *Fredrikstad Blad*, 9. juli.1994, 14-15.

¹⁹⁵ Hulda Tronstad, «Julefeiring midt i konflikten», *Valdres*, 24. desember 1997, 12.

¹⁹⁶ Hulda Tronstad, «En araber (fra Hedmark)», *Hamar Arbeiderblad*, 3 januar 1998, 20-21.

Samtidig som det nok var positivt for TIPH at flere fasetter ved arbeidet deres ble dekket i forskjellige medieoppslag, er det imidlertid viktig å presisere at dette fant sted i lokalpressen. Disse vinklingene var mer sjeldne å finne i nasjonale medier, og nådde derfor heller ikke ut til den brede majoriteten av nordmenn.

Feature-reportasjer med fokus på enkeltpersoner:

Mange av feature-reportasjene hadde naturlig nok fokus på observatørene som enkeltpersoner. Disse reportasjene danner et godt bilde av hvem observatørene var. Det var primært hvor de var fra, hva de tidligere hadde jobbet med og tidligere utenlandserfaring som det ble skrevet om i de norske avisene. Samtidig var det også plass til mer ladde uttalelser i disse reportasjene, som for eksempel «hadde ikke settlerne slått seg ned midt i den arabiske bosetning, hadde disse problemene vært unngått. Men selvfølgelig må det to parter til for å skape en konflikt.»¹⁹⁷ Dette var et typisk trekk i portrettet som ble tegnet av observatørene - at de ga uttrykk for en sympati for den palestinske lokalbefolkningen. Slik var dette også med på å tydeliggjøre vanskelighetene TIPH hadde i arbeidet med å skulle opprettholde en nøytral profil. Observatørene viste i større grad enn norsk media en positiv holdning til oppdraget de hadde i Hebron, en tendens som strekker seg ut hele oppdragets periode. De var langt mer positive i sin vurdering av konflikten generelt, og med tanke på hva TIPH bidro med. I et intervju publisert i Tønsberg Blad ble Jan Tore Knutsen, en observatør fra Teie, spurt om han følte TIPH hadde en reell innflytelse. Knutsen var tydelig på at både bosetterne og de israelske soldatene hadde respekt for TIPH, og at rapportene ble tatt seriøst. Likevel var han svært forsiktig med å uttale seg om en fremtidig fred.¹⁹⁸

Reportasjen med Jan Tore Knutsen var en av de mer dyptgående portrettene om observatørene. I Tønsberg Blad ble hans utdanning og fremtidsperspektiv satt under lupen. Majoriteten av de norske observatørene snakket ikke arabisk, men Jan Tore Knutsen snakket språket flytende. I likhet med andre observatører som snakket arabisk hadde Knutsen inngående kunnskap om Midtøsten, og hadde tidligere studert i Damaskus. Fordelene ved å kunne språket var åpenbare, og ga TIPH en viktig åpning inn mot lokalbefolkningen. I en sak publisert i *Bergens tidende* som tok for seg Morten Reme og Cecilie Hellestveit, som henholdsvis studerte og hadde studert arabisk, oppsummerte en av de to observatørene språkkunnskapen med at, «Det er en klar fordel å kunne språket når du skal forholde deg til

---

¹⁹⁷ Aleksander Nordahl, «Norsk hverdag i Hebron,» *Drammens Tidende og Buskeruds Blad*, 8. juni 1994, 36.

¹⁹⁸ Terje Barø, «Konfliktløser i Hebron,» *Tønsbergs Blad*, 10. februar 1997, 7.

vanlige folk i gaten.»¹⁹⁹ Hellestveit ble senere en anerkjent fredsforsker og jurist, som har jobbet mye med Midtøsten. Observatører med språkkunnskap var viktige i arbeidet med å holde kontakten med lokalbefolkningen, også på mer lukkede arenaer. Laila Badawy hadde i likhet Morten Reme og Cecilie Hellestveit studert arabisk. Hun jobbet i første rekke med å holde kontakten med lokalbefolkningen. Som et ledd i dette deltok hun på alle offisielle sammenkomster, og jobbet tett mot skoler, barnehager, frivillige organisasjoner og media.²⁰⁰ For TIPH var disse arenaene viktige for å skape kontakter, men også gode relasjoner med lokalsamfunnet. I dette arbeidet var språkkunnskaper helt sentralt.

Kvinner i TIPH:

Skildringen av kvinnene i TIPH sier mye om Hebron fordi deres kvinner fra dag én utgjorde en viktig del av observatørkorpsset. FN har gjentatte ganger slått fast at kvinner og barn er de hardest rammede i væpnede konflikter, og understreket viktigheten av kvinners rolle i fredsbygging og konfliktløsning.²⁰¹ Parallelt med dette er kvinner ifølge Forsvaret spesielt betydningsfulle i arbeid med å tilpasse innsatsen til lokale og kulturelle forhold, samt å få med lokale kvinner i prosesser i operasjonsområdet.²⁰² Dette var også gjeldende for TIPH, all den tid arbeidet i Hebron også inkluderte kvinner. Arbeidet med å tilpasse innsatsen til de lokale og kulturelle forholdene var i høyeste grad en essensiell del av TIPH, i den grad at arbeidet også skulle komme de palestinske kvinnene til gode. Samtidig som at kvinner er blant de hardest rammede i konflikter og en nøkkel i arbeidet med å tilpasse eksterne parters arbeid i konfliktområdet slo kvinnekongressen i Beijing fast at kvinner må være deltakere i konfliktløsning og besluttsende organer, og bygge opp under kvinners bidrag til å fremme fredskultur.²⁰³

Alle disse faktorene er med på å begrunne hvorfor kvinner må inkluderes i alle konfliktspekter både i kortsiktige og langsiktige perspektiv. Til tross for hvordan kvinners deltakelse var, og er definert som helt sentralt i fredsarbeid og i konfliktsoner, var ikke de kvinnelige deltakerne i TIPH spesielt opptatt av at de var kvinner, selv om avisene stadig la vekt på dette når kvinnelige observatører ble intervjuet eller skrevet om. I motsetning til

---

¹⁹⁹ Einar Aarre, «På jobb i stein- og kuleregner», *Bergens Tidende*, 24. oktober 1997, 19.

²⁰⁰ Magne Kydland, «Skaper fred i kruttønnen Hebron», *Haugesunds Avis*, 2. november 1999, 8.

²⁰¹ FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 1325, S/RES/1325, (31. oktober, 2000), [https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1325\(2000\)](https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1325(2000)).

²⁰² Forsvarets veteranjeneste: *Med Norge - for fred 1945 – 2012: norsk deltagelse i internasjonale operasjoner* (Oslo: Forsvarets veteranjeneste, 2012), 30.

²⁰³ Eleanor Brenna, «Kvinnens menneskerettigheter i krig og konflikt», i *FNs kvinnekongress i Beijing – sett med norske øyne*, red. Trine Lynggaard og Mette Moberg (FOKUS (Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål) i samarbeid med Barne- og Famaliedepartementet og Utenriksdepartementet, 1995), 21.

feature-reportasjene som handlet om de mannlige observatørene, var de som hadde en kvinnelig protagonist til en viss grad mindre personlige. Det var ikke like mye av fokus på hvem de kvinnelige observatørene var, utover deres fagbakgrunn.

I det første oppdraget til TIPH var det ni kvinnelige observatører.²⁰⁴ Kvinnene i TIPH hadde ikke nødvendigvis store likhetstrekk utover et felles kjønn. Flere hadde derimot tidligere vært på utenlandsoppdrag og hadde arbeidsoppgaver som dekket flere sider av mandatet. Samlet sett kan man si at den typiske, vel å merke norske TIPH-kvinnen hadde en sterk faglig bakgrunn, hadde erfaring fra tidligere utenlandsoppdrag og ikke var spesielt opptatt av det å være kvinne i et mannsdominert miljø. Til tross for at flertallet av observatørene i TIPH hadde politifaglig bakgrunn, var ikke dette tilfellet blant de kvinnelige observatørene, som kom fra flere forskjellige fagmiljøer.

Den første spesifikke omtalen av en kvinnelig observatør satte på mange måter standarden for hvordan kvinnene i TIPH ble omtalt. Omtalen var en notis som tilhørte en større sak om observatører fra Trondheim, og ble publisert i *Adresseavisen*. Berit Rostad ble først introdusert i hovedsaken, for så å bli omtalt i en avsluttende notis tentativt kalt «Berit – en av gutta». Rostad var i Hebron som sosionom gjennom Flyktningerådet og hadde tidligere jobbet i Libanon gjennom UNRWA og hadde erfaring fra tidligere arbeid på Vestbredden. Dette var altså en observatør som hadde førstehåndserfaring med arbeid i Midtøsten. En av hennes viktigste arbeidsoppgaver var å skape relasjoner med lokalsamfunnet TIPH var en del av.²⁰⁵ Presentasjonen av Rostad representerte i stor grad hvordan kvinnene i TIPH var, men ikke nødvendigvis hvordan de ble portrettert gjennom perioden med en så grundig presentasjon.

Det var flere av kvinnene som arbeidet i TIPH som det ble laget egne feature-reportasjer om. En av disse var tidligere nevnte Laila Bokhari, som da var 25 år gammel. I likhet med hovedvekten av kvinnene som ble intervjuet hadde hun en akademisk bakgrunn med en master i internasjonal politikk, i tillegg til å ha studert arabisk. Det interessante med reportasjen om Bokhari, som ble publisert i *Gudbrandsdølen Dagningen*, er at den ikke var spesielt opptatt av at hun var kvinne. Hun snakket nokså fritt om hvordan hun savnet Norge, og spesifikke gleder som å sitte på kafé for seg selv eller være ute i naturen. I dette er det de spesifikke tingene hun snakket om som først og fremst skiller henne fra menn som uttalte seg

---

²⁰⁴ Aleksander Nordahl, «Berit – en av gutta,» notis til «Fredens riddere,» *Adresseavisen*, 08. juli 1994, 6.

²⁰⁵ Nordahl, «Berit – en av gutta,» 6.

om det samme savnet, i det at de sjeldent skildret de enkelte tingene de savnet mer enn bare det å være hjemme.

Motivasjon

Hva som var observatørens motivasjon bak reisen til Hebron sier også mye om hvem de var. Til tross for dette var det ikke spesielt mye fokus på hvorfor observatørene hadde valgt å reise til Hebron. I og med at Hebron var en del av en internasjonal og mye omtalt konflikt er dette påfallende, spesielt med tanke på hvor polarisert meningsklimaet rundt Israel-Palestina-konflikten tidvis var. I de tilfellene det ble omtalt var det gjerne mot slutten av feature-reportasjene som ble publisert i de lokale avisene. En undersøkelse som blant annet kartla motivasjonen til de norske deltakerne i UNIFIL på 1980-tallet pekte ut tre klare tendenser i soldatens motivasjon. Den viktigste motivasjonen var å oppleve noe nytt, interesse for Midtøsten, å legge seg opp penger og å bidra til fred som henholdsvis nummer to og tre på listen.²⁰⁶ Ønsket om å oppleve noe nytt sammenfalt med undersøkelser gjennomført av Forsvaret et tiår senere. Det har ikke hensikt å direkte sammenlikne disse svarene med TIPH-observatørens sine svar på motivasjon, primært fordi hverken UNIFIL eller Forsvaret rekrutterte fra det sivile samfunn. Likevel er det tydelige fellestrekk mellom soldatens og observatørens svar. I likhet med soldatene trakk observatørene jevnt over frem ønsket om å oppleve noe nytt, spenningsøken eller eventyrlyst. Utover dette var det andre mer sporadiske svar på hva som lå bak deltakelsen, som muligheten for fritidsreiser. Flere av observatørene som nevnte spenningsaspektet som motivasjon for deltakelsen hadde tidligere vært på utenlandsoppdrag, og flere av disse hadde vært fredsbevarende oppdrag i regi av FN.

To land som ble trukket frem i den forbindelse var Kambodsja og Uganda.²⁰⁷ Uten at det ble oppgitt spesifikt er det nærliggende å anta at observatørene som tidligere hadde vært i Kambodsja var der på starten av 90-tallet for å assistere de stridende kambodsjanske partene i arbeidet med å etablere og opprettholde våpenhvilen som var inngått, etter å ha ligget i konflikt med hverandre siden 70-tallet.²⁰⁸ Mellom 1991 og 1993 gjennomførte FN to fredsbevarende operasjoner i landet. «United Nations Advance Mission in Cambodia» var den første, og ble igangsatt i oktober 1991 for å overvåke fredsavtalen og forberede etableringen

---

²⁰⁶ Knut H. Grandhagen, Kenneth Been Henriksen, Anne Kari Rom og Stine Walmsnæss Skjæret, *Kampklar* (Norge: N.W. Damm & Søn, 2007), 58.

²⁰⁷ Aleksander Nordahl, «Norsk hverdag i Hebron,» *Haugesunds Avis*, 11. juni 1994, 24. Børge Røssaak Nilsen, «Observatør i en kruttønne,» *Agderposten*, 13. mai 1996, 9.

²⁰⁸ Ola K. Christensen og Dag Leerand, *Med FN i fredens tjeneste* (Oslo: Gazette bok, 1995), 53.

av «United Nations Transition Authority in Cambodia», som var en stor og svært omfattende fredsoperasjon. «United Nations Transition Authority in Cambodia» ble igangsatt i 1992, og hadde som siktemål å trygge den faktiske implementering av de inngåtte avtalene.²⁰⁹ Denne operasjonen varte til 1993.²¹⁰

Observatørene som tidligere hadde vært i Uganda hadde høyst sannsynlig vært en del av FN-operasjonen «United Nations Observer Mission Uganda-Rwanda». Denne operasjonen var i likhet med operasjonene i Kambodsja et fredsbevarende oppdrag, som et ledd i arbeidet med å passe på at fredsavtalen mellom den rwandiske regjeringen og motstandsbevegelsen ble overholdt.²¹¹ Denne FN-styrken hadde hovedsete i Uganda, og ble opprettet i 1993 og avsluttet i september 1994. Styrken patruljerte på ugandisk territorium.²¹²

Et viktig fellestrekk mellom disse FN-operasjonene i Kambodsja og Uganda, og TIPH var det sterke innslaget av sivile deltakere. I TIPH var hovedvekten av observatørene politi, men det var også innslag av lærere, journalister og studenter.²¹³

Personlig tro ble også pekt på som en motivasjon bak reisen til Hebron. For observatørene som oppga personlig tro som en motivasjon ser det ut til at det å komme tett på kristendommens episenter fristet spesielt. I tillegg til å komme nærmere det vi kan kalle et episenter er det også nærliggende å tenke at de kristne observatørene så det som et moralsk ansvar å beskytte det hellige, og samtidig appellere til nestekjærlighet. Dette aspektet ble særlig fremhevet ved juletider, som igjen kan knyttes både til det faktum at observatørene var langt borte, men også at disse observatørene befant seg midt i hjertet av det man kan kalle kristendommens religiøse senter. Avisene konkretiserte ikke observatørenes religion mer enn å referere til den som en kristen tro. Artikkene som spilte på observatørenes personlige tro problematiserte i liten grad hva slags effekt den bevisst eller ubevisst kunne utgjøre i møtet med jøder og muslimer. Interessant nok tilhørte de fleste artiklene hvor tro ble nevnt lokalaviser fra det typiske bibelbeltet.²¹⁴

---

²⁰⁹ Ola K. Christensen og Dag Leerand, *Med FN i fredens tjeneste* (Oslo: Gazette bok, 1995), 53.

²¹⁰ FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 717, S/RES/717, (16. oktober, 1991), [https://undocs.org/S/RES/717\(1991\)](https://undocs.org/S/RES/717(1991)). og FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 745, S/RES/745, (28. februar 1992), [https://undocs.org/S/RES/745\(1992\)](https://undocs.org/S/RES/745(1992)).

²¹¹ Christensen Leerand, *Med FN i fredens tjeneste*, 32 og 51.

²¹² FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 846, S/RES/846, (22. juni 1993), [https://undocs.org/S/RES/846\(1993\)](https://undocs.org/S/RES/846(1993)).

²¹³ Hulda Tronstad, «En araber (fra Hedmark),» *Hamar Arbeiderblad*, 3 januar 1998, 20-21.

²¹⁴ Med bibelbeltet refereres det i oppgaven primært til Vestlandet og Sørlandet, hvor misjon og kristen forkynnelse tradisjonelt sett har stått sterkt.

Økonomi var fraværende som motivasjonsfaktor for TIPH-observatørene, og ingen av dem nevnte ønsket om å tjene penger som en drivkraft bak deltakelsen. Observatørenes lønn i norsk TIPH-dekning et lite frekventert tema. Når den ble skrevet om, var det med fokus på at den var lav, og flere var åpne om at arbeidet ikke var spesielt godt betalt, risikoen tatt i betraktning. En del politifolk takket også nei til å være med på bakgrunn av den lave lønnen. Dette var derimot med på å bygge opp om det faktum at TIPH-observatørene var svært motiverte for å være med på oppdraget, og eksempelvis ble det lagt vekt på hvordan eventyrlysten veide opp for den lave betalingen.²¹⁵ Sett i lys av at oppdraget ble kritisert for å betale dårlig er det ikke noe merkelig med dette. Likevel er det mest interessante at muligheten til å bidra til fred ikke virker å ha vært en motivasjonsfaktor for observatørene selv, særlig med tanke på hvor viktig det var for nasjonen Norge å være en del av fredsprosessen. Fredsprosessen var såpass mye diskutert i rikspresen at det ikke ville vært unaturlig om observatørene selv også hadde trukket frem muligheten for å bidra i prosessen. Fraværet av dette perspektivet, både i den lokale dekningen av TIPH og hos observatørene selv vitner om et språk mellom nasjonen og enkeltindividene som arbeidet på bakkenivå. Illustrasjonen om frednasjonen Norge underbygges ikke av observatørenes uttalelser, ei heller figurerte fredsarbeid som en motivasjonsfaktor blant deltakerne.

Personlig tro var derimot en motivasjonsfaktor som ble trukket frem, uten at det på langt nær var den mest hyppig oppgitte årsaken til deltakelse. For observatørene som trakk frem personlig tro var Israels særstilling, samt å være fysisk tett på bibelhistorien nøkkelfaktorer. Selv om Israels spesielle betydelighet i noen få tilfeller ble trukket frem, var det ingen av observatørene som uttalte seg om noe som i det hele tatt kunne tolkes som politisk motivasjon, som dog ikke var merkelig gitt TIPHs nøytrale posisjon. Noen av observatørene kom som tidligere forklart med uttalelser som kunne tolkes i en politisk kontekst på tampen av oppholdet. Likevel er det ingenting som tyder på at disse bør, og kan settes inn i en større politisk kontekst eller ståsted.

Selv om det er en bred enighet om at motivasjonen kan variere over tid, hadde ikke det en utpreget plass i avisenes dekning.²¹⁶ Basert på hvordan avisene behandlet spørsmålet er det lite som tyder på en varierende motivasjon hos observatørene. Det kan henge sammen med

---

²¹⁵ Anne Tørresen, «Til Hebron for Flyktingerådet,» *Tønsbergs Blad*, 11.mai 1996, 7.

²¹⁶ Grandhagen, Been Henriksen, Rom og Walmsnæss Skjæret, *Kampklar*, 218.

hvordan observatørene sjelden uttalte seg på en måte som kunne virke negativt innstilt. Selv når det stormet som verst var organisasjonen utad opptatt av å finne lyspunkter.

Spenningsøken:

Den primære motivasjonen for observatørene i TIPH virker å ha vært en spenningsøken, ønsket om å oppleve en internasjonal konflikt på innsiden og en generell eventyrlyst.

I et intervju med *Agderposten* eksemplifiserte Grimstads biblioteksjef Astrid Lydersen, som var rekruttert gjennom Flyktningerådet, denne eventyrlysten godt, «Det er nok eventyrlysten som driver meg. Jeg har reist mye og er vant til å oppleve ting. Så når det er gått en viss tid, begynner jeg å kjede meg.»²¹⁷ Lydersen hadde tidligere vært fredskorpskoordinator i Botswana og fredskorpsarbeider i Uganda, og representere slik observatørene som hadde flere utenlandsoppdrag bak seg. Tidligere utenlandserfaring var et fellestrekk blant observatørene som særlig var engasjert gjennom Flyktningerådet. En kan anta at dette gjaldt flere av observatørene som hadde tidligere utenlandsoppdrag bak seg, uten at det ble trukket spesifikke linjer mellom dette, gitt UNIFIL-soldatenes primære motivasjonsfaktor.

Eventyrlyst ble brukt av flere observatører for å begrunne engasjementet i Hebron, uten noen spesiell utdypning eller konkretisering rundt hva som gjorde oppdraget spennende. Embret Arntsen derimot, som var politibetjent i Drammen oppsummerte begrunnelsen for arbeidet i TIPH med tre punkter, som rammer spenningsøken godt, «Det er vel interessen for internasjonalt arbeid, fremmede kulturer samt suget etter å prøve noe annet enn det hverdagslige som får en til å melde seg frivillig til slike oppdrag, sier politibetjenten (...)»²¹⁸

Det viktigste fellestrekket i den lokale dekingen av observatørene var den lokale forankringen. Den lokale forankringen støttet oppom det faktum at observatørene var helt vanlige folk, som også muliggjorde flere perspektiver i samtalen om TIPH og Hebron. Det er ingen tvil om at de norske observatørene opplevde arbeidet med TIPH som viktig og meningsfylt, men dette ble ikke satt i direkte korrelasjon med fredsprosessen. Observatørene selv var ikke opptatte av hvorvidt de var delaktige i det norske fredsdiplomati. Deres motivasjoner for å reise understreker dette. Til tross for det utvidet observatørene perspektivet på hva det norske fredsarbeidet egentlig bestod av. Samtidig som at de med sine skildringer og beretningen bragte oppdraget ned på et langt mer personlig plan. Sett ut fra det norske

---

²¹⁷ Børge Røssaak Nilsen, «Observatør i en kruttønne,» *Agderposten*, 13. mai 1996, 9.

²¹⁸ Per-Jan Brekke: «Til Hebron for å dempe gemyttene,» *Drammens Tidende og Buskeruds blad*, 11. mai 1996, 9.

ønsket om å være en tydelig fredsarbeidende aktør var dette meget god reklame for hjemmepublikumet.

5. Observatørenes opplevelser av Hebron

«I denne overgangsfasen er det viktig at et nøytralt observasjonskorps er til stede og passer på at det ikke skjer overgrep hverken fra den ene eller den andre siden av konflikten.»²¹⁹

Sitatet ovenfra kommer fra Nils Kristian Skarpeteig, og er hentet fra *Grimstad Adressetidende*. Skarpeteig var administrasjonssjef i TIPH, og ytringen understreker hvordan en av de mest avgjørende delene ved TIPHs arbeid, så vel som gjennomføringsevne, var en upartisk holdning. Til tross for retningslinjene som tydelig klargjorde hvordan observatørene først og fremst var i Hebron for å ivareta den palestinske befolkningens følelse av sikkerhet, er det ingen tvil om at en nøytral holdning til konflikten var av avgjørende betydning for gjennomføringen av oppdraget. Uten et visst samarbeid med den andre siden i konflikten ville eksempelvis bevegelsesfriheten til observatørene blitt sterkt hemmet, selv om bevegelsesfrihet var nedfelt allerede i den første avtalen om TIPHs tilstedeværelse i Hebron.²²⁰

Nøytralitet som grunnprinsipp i observatøroppdrag:

Selv om TIPH ikke var direkte organisert gjennom FN er det liten tvil om at flere av de samme nøytralitetsprinsippene som gjelder for FNs fredsbevarende observatøroperasjoner også var høyst aktuelle i Hebron. Det mest grunnleggende av disse prinsippene greier seg om hvordan nøytralitet er med på å danne grunnlag for aksept. Skal en observatør ha håp om å bli akseptert hos begge sider av en konflikt må det etableres nøytralitet med hensyn til alle involverte sider i konflikten.²²¹ Dette prinsippet er hentet fra *De forente nasjoners fredsbevarende observatøroperasjoner: med norske offiserer i fredsoppdrag*, men var også viktig for arbeidet i Hebron. Uten en viss støtte hos den israelske siden i konflikten ville arbeidet til observatørene vært umulig, både med tanke på samarbeidet med bosetterne på bakkenivå, men også fordi TIPH var avhengig av hyppig mandatsforlengelse med begge siders godkjenning.

---

²¹⁹ Dagfinn Grønland, «Med løpesedler i okkupert land,» *Grimstad Adressetidende*, 2. november 1996, 14.

²²⁰ «Agreement on Security Arrangement in Hebron,» signert 21. januar 1997, 2, https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/IL%20PS_970121_Agreement%20on%20Temporary%20International%20Presence%20in%20the%20City%20of%20Hebron%20%28II%29.pdf

²²¹ Petter Marki, *De forente nasjoners fredsbevarende observatøroperasjoner* (Oslo: Forsvarets kompetansesenter for internasjonal virksomhet, 2003), 27.

Observatørene var også nødt til å hele tiden være bevisst på sin rolle og behovet for en nøytral holdning. Dette var særlig viktig for observatørene som uttalte seg i media, nasjonal så vel som internasjonal. I disse tilfellene burde man opptre svært varsomt, og avstå fra å uttale seg om religiøse eller politiske spørsmål.²²² Den norske dekningen av TIPH viser i stor grad til en slik varsom opptreden, og det var nokså langt mellom politisk eller religiøst ladde uttalelser. Petter Marki, oberstløytnant og tidligere FN-observatør i Midtøsten, oppsummerer observatørrollen slik, «Den enkelte observatør må hele tiden ha i mente at hovedmålsettingen for en fredsbevarende operasjon er å stabilisere konflikten slik at det kan oppnås enighet om en fredelig løsning.»²²³ TIPH sitt arbeid lå også tett opptil dette. Progresjon i fredsprosessen var en stadig måleenhet for observatørens grad av suksess i sitt oppdrag.

Nøytralitet i praksis:

Selv om nøytralitet fremstår som et tydelig grunnprinsipp å etterstrebe, var det ikke slik at enkeltpersonene i TIPH alltid var i stand til å etterleve dette. Aller tydeligst kommer dette til uttrykk i hvordan observatørene før ankomsten til Hebron hadde forholdt seg til det jødiske folks forhistorie. Arne Huuse, som var Head of Mission i 1998, illustrer et slikt eksempel: «Før jeg kom til Hebron, var min sympati veldig knyttet til den lidelsen jødene hadde opplevd gjennom tidene, men i dag er det ikke enkelt å føle den samme sympatien.»²²⁴ Gitt Norges lange og tette forhold til Israel er ikke denne sympatien i utgangspunktet spesielt merkelig. Religion og personlig tro kan selvsagt også ha vært en faktor i dette. Flere av observatørene i Hebron trakk frem hvordan deres kristne tro gjorde det særlig attraktivt å reise til byen, gitt dens viktige religiøse betydning.²²⁵ Huuse trakk også frem dette aspektet for å beskrive sin umiddelbare reaksjon ved ankomsten i Israel. I sin skildring av kjøreturen til Hebron fra Tel Aviv beskrev han hvordan bibelhistoriene fra barndommen umiddelbart meldte seg, og hvilken sterk følelsesmessig reaksjon det fremprovoserte.²²⁶ Til tross for at Huuse beskriver et skifte i sin sympati, bør det likevel diskuteres i hvilken grad dette umiddelbare og nokså sterke følelsesmessige båndet i første omgang kunne hatt en mulig innvirkning på observatørens oppdrag, eller deres reelle mulighet for å holde seg nøytrale.

---

²²² Marki, *De forente nasjoners fredsbevarende observatøroperasjoner*, 27.

²²³ Marki, *De forente nasjoners fredsbevarende observatøroperasjoner*, 27.

²²⁴ Haakon Bull-Hansen, *I krig for fred* (Oslo: Kagge Forlag, 2008), 143.

²²⁵ Hulda Tronstad, «Hjem til fredelig jul,» *Agderposten*, 24. desember 1997, 2 og Hulda Tronstad, «Julefeiring midt i konflikten,» *Valdres*, 24. desember 1997, 12.

²²⁶ Bull-Hansen, *I krig for fred*, 143.

Det er også eksempler på uttalelser fra observatører som tyder på at situasjonen som møtte dem i Hebron forandret hvordan de så på konflikten. Tidligere siterte Nils Kristian Skarpeteig representerer et slikt utgangspunkt. Da han ble spurt om sitt syn på konflikten han var vitne til, anerkjente han at han tidligere hadde sett på palestinerne som terrorister, men han konstaterte også at «Jeg har vært blind for at hundretusener er jaget fra sine hjem.»²²⁷ Uten at det spesifikt ble fremhevet om hans overordnede perspektiv hadde endret seg markant, var det tydelig at det å se konflikten fra en annen synsvinkel hadde ført til visse nyanseforskjeller i hans tilnærming til konflikten. Det må understrekes at det i artikkelen presiseres at han var nølende med å svare på grunn av nøytralitet. Observatørens grunnlag og utgangspunkt for å holde seg nøytrale og opptre upartisk henger tett sammen med hvem de var, hvilke erfaringer de hadde med seg og hva som var deres motivasjon for å reise til Hebron.

En annen side ved dette arbeidet var observatørens holdning overfor palestinerne sett med israelske øyne. Til tross for at TIPHs mandat ikke etterlot noen tvil om hvem observatørene i hovedsak var i Hebron for, kommer det tydelig frem i utvalget at bosetterne nærmest forutsatte at observatørene ikke kunne være en upartisk aktør. Klager på observatørens manglende nøytralitet, og det som fra bosetternes perspektiv nærmest var en innblanding i konflikten, ble fremlagt med jevne mellomrom. Da bosetterne i 1998 hevdet at TIPH hadde kjørt på en gutt og krevde styrkens utkastelse, gikk de så langt som å omtale TIPH som en fiende som var voldelig, upålitelig og uansvarlig.²²⁸

Fra sentralt hold i TIPH var derimot budskapet om organisasjonens nøytralitet tydelig og konsekvent. Når dette er sagt, lå det en viss profil i at mandatet var utformet for å skulle se til palestinerne rettigheter, slik pressetalsmann Geir Furueth også påpekte i 1997.²²⁹

Observatørene var avhengige av å forholde seg nøytrale til konflikten de iakttok, og det var en viktig forutsetning for å få tillit hos lokalbefolkningen og bosetterne. Uten tillitt hadde TIPHs oppdrag i praksis vært umulig. En fordel i arbeidet med å forholde seg nøytrale var nettopp at Norge i utgangspunktet hadde fått tilliten fra myndigheter på begge sider og allerede på embetsnivå var dypt involvert i fredsprosessen. I observatørens skildring av Hebron var det bakenforliggende prinsippet med nøytralitet viktig fordi det var et tydelig motsetningsforhold i hvordan observatørene omtalte Hebron og hvordan journalister omtalte byen. En viktig årsak

---

²²⁷ Dagfinn Grønlund, «Med løpesedler i okkupert land,» *Grimstad Adressetidende*, 2. november 1996, 14.

²²⁸ NTB, «Vil ha observatører vekk,» *Laagendalsposten*, 17. juni 1998, 14.

²²⁹ Einar Aarre, «På jobb i stein- og kuleregn,» *Bergens Tidende*, 24. oktober 1997, 19.

til dette var at observatørene, i motsetning til journalister, hadde en langt mer objektiv tilnærming til byen. Gjennom hele perioden var det observatørene som nøytraliserte og nyanserte Hebron for det norske avispublikumet.

Skildringen av Hebron som en kruttønne:

En fellesnevner for artiklene i de lokale avisene er at de omtalte Hebron på samme, nokså negative måte. Ofte var ordene eksplosivt ladd. Et hyppig brukt uttrykk var «kruttønne», et begrep som tydelig tildelte byen visse umedgjørlige egenskaper. Dette til tross for at de aller fleste observatørene opplevde Hebron og byens lokalbefolkning som imøtekommende og gjestfrie.²³⁰ Det bør samtidig understrekes at Hebron var langt fra det eneste området som har blitt beskrevet som en kruttønne. På 90-tallet ble begrepet kruttønne i utbredt grad brukt om konflikter spredt over hele verden i norske lokalaviser.²³¹ Kruttønne ble blant annet brukt for å beskrive Sør-Afrika og Balkan, samt Midøsten generelt. Under Gulf-krisen ble både konflikten og regionen omtalt som en kruttønne.²³²

Artiklene fra 1994 omtaler den første kontingenten til TIPH, etter årevis med negativ omtale av situasjonen på Vestbredden. Mediene fortsatte å beskrive en fastlåst og vanskelig situasjon uten snarlige utsikter til hverken løsning eller varig fred. Imidlertid ble den midlertidige observatørstyrken i seg selv stort sett omtalt som et positivt innslag. Uttrykket «kruttønne» er likevel symptomatisk for en presseomtale som var utpreget dyster, og negativ til situasjonen i byen. Begrepet antyder at det når som helst kunne smelle. Samtidig er det viktig å nevne at denne ivrige bruken av ladde uttrykk til dels kom fra observatørens egne skildringer fra Hebron. I 1999 fortalte Laila Badawy i TIPH om sine erfaringer på denne måten i *Haugesund Avis*, «Jeg hadde trodd at det var mer skummelt. Men at det er rolig betyr ikke at folk er fornøyde. Plutselig smeller det». To år senere omtalte TIPH-sjefen Karl-Henrik Sjursen byen som en «trykkoker» i samme avis.

---

²³⁰ Hulda Tronstad, «En araber (fra Hedmark),» *Hamar Arbeiderblad*, 3 januar 1998, 20-21; Glen Widing, «Lillehammer-jente arbeider for fred i Hebron,» *Gudbrandsdølen Dagingen*, 15. oktober 1999, 28-29; Aleksander Nordahl, «Norsk hverdag i Hebron,» *Drammens Tidende og Buskeruds Blad*, 8. juni 1994, 36 og Dagfinn Grønland, «Med løpesedler i okkupert land,» *Grimstad Adressetidende*, 2. november 1996, 14.

²³¹ Etter 1990 var det en voldsom økning i bruken av termen fra 116 omtaler fra 1985-1989, til 302 omtaler mellom 1990 og 1994.

²³² Signy Fardal, Birgitte Kjos Fonn, Hege Larsen, Morten Møst, Asgaut Næss, Sverre Strandhagen, Narendra Taneja og Morten Wang, «Neppe «Business as usual» for Gulf-selskaper,» *Dagens Næringsliv*, 15. januar 1991, 16-17.

Begrepet «kruttønne» ble brukt jevnt og trutt gjennom hele periodens utvalg, ofte i overskriften til artikler. Noen av disse sakene er likevel preget av kontraster. Samtidig som negativt ladde ord ble brukt som blikkfang, fikk observatørene i Hebron tidvis skildre en positiv utvikling i byen, hvor de særlig la vekt på møtene med den palestinske lokalbefolkningen. Et eksempel er en feature-reportasje med tittelen «Norsk hverdag i Hebron» skrevet av Alexander Nordahl, som i noe omskrevde former ble publisert i en rekke aviser. I artikkelen finner man setninger som «Den erfarne Buskerudmannen er med i den unike misjonen i kruttønna Hebron». Selv om Hebron også her blir omtalt som en kruttønne, beskrives også en stor palestinsk gjestfrihet. Et annet eksempel er den tidligere nevnte saken der Laila Badawy ble intervjuet i *Haugesunds Avis*, hvor Arne Øverkil samtidig beskrev en hverdag hvor observatørene ikke lenger trengte hjelm eller skuddsikker vest når de patruljerte gatene.

Et tilbakevendende spørsmål var om observatørene var redde. Dette spørsmålet svarte de jevnt over tydelig nei på. Likevel forsøkte de ikke å skjønne bildet av Hebron. Inntrykket som ble kommunisert var at det var en viss risiko knyttet til jobben gitt at den fant sted i en tidvis svært uoversiktlig situasjon. Firebarnsfarens Embret Arntsen som dro til Hebron med TIPH i 1996 beskrev situasjonen slik, «Klart det er litt risikabelt, men det er jo alle turer til områder med alvorlige konflikter (...)».²³³ Fire år senere brukte Einar Henriksen omtrent de samme ordene i *Gudbrandsdølen Dagningen*, «Jeg er ikke akkurat redd, men det vil være feil å nekte for at det er en viss risiko forbundet med å oppholde seg i Hebron for tiden. I alle fall hvis man befinner seg i sentrum av byen.»²³⁴ Intervjuet med Henriksen fant sted etter utbruddet av Al-Aqsa-intifadaen, og sier mye om hvordan observatørene, og TIPH-administrasjonen for øvrig forholdt seg svært besindig. Selv i perioder med nesten daglige sammenstøt, sørget observatørene for å uttrykke en form for optimisme: «Jeg tror det skal gå bra», sa Hans Dieset i 1996 til Nils-Inge Kruhaug i NTB. Studenter fra Universitet i Bergen ble i *Bergens tidende* spurt om hvorvidt de var redde eller ikke, og svaret deres er interessant sett i lys av at de ikke hadde hverken politibakgrunn eller tidligere erfaring fra utenlandsoppdrag. Uten å si direkte at de hadde følt på en redsel eller vært redde var de åpne

---

²³³ Per-Jan Brekke, «Til Hebron for å dempe gemyttene,» *Drammens Tidende og Buskeruds blad*, 11. mai 1996, 9.

²³⁴ Per Ivar Henriksbø, «I kuleregn i Hebron,» *Gudbrandsdølen Dagningen*, 04. oktober 2000, 17.

om hvordan jobben i begynnelsen hadde vært uvant, men de to studentene var tydelige på at også dette hadde blitt en rutine.²³⁵

Hebron som by i feature-artikler:

Overordnet ser det ofte ut til å være en spenning mellom hva norske medier skrev om Hebron, med sine hyppige omtaler av byen som en kruttønne, og opplevelsene skildret av observatørene selv. Laila Bokhari fortalte at det beste med Hebron var gjestfriheten.²³⁶ Hvor gjestmilde og imøtekommende palestinerne var, ble i det store og hele ofte trukket frem som en positiv erfaring. Erik Haugevik understrekte dette i *Agderposten* da han slo fast at «Den palestinske gjestfriheten kjenner ingen grenser».²³⁷ Dette bildet står i kontrast til hvordan arabere stort sett hadde blitt omtalt i norske aviser. Arabere ble hyppig fremstilt som farlige, fremmede og late. Beskrivelsene av den palestinske befolkningen fra TIPH-observatørene sto i kontrast til de innarbeidede beskrivelsene av arabere. Mens TIPHs møter med bosetterne i Hebron stort sett var negative og preget av skepsis, går det igjen i observatørens egne beskrivelser at møtene med den palestinske befolkningen var preget av gjestfrihet og sympati. Samtidig var det ikke bestandig like positive møter TIPH erfarte, verken med palestinerne eller bosetterne i byen. Som det forrige kapittelet viser til, ble fiendtlighet og mistro rettet mot TIPH jevnt omtalt i de nasjonale mediene i Norge. Dette ble først og fremst dekket i ren nyhetsrapportering, og ikke i feature-reportasjer. Derfor var den lokale skepsisen til TIPH noe som først og fremst ble nevnt i de nasjonale mediene, og i mindre grad lokalaviser. De lokale avisene var langt mer fokuserte på observatørenes perspektiver.

Selv om mediene primært beskrev Hebron i negative ordelag og viet mindre plass til observatørenes positive erfaringer, uttrykte de klart at de følte seg trygge i byen og ikke var redde.²³⁸ En artikkel som i stor grad viste til spenningen i norsk mediedekning av Hebron tok for seg hvordan intervjuobjektene fra TIPH beskrev tydelig at de ikke var redde, og at de følte seg respektert på jobben. På tross av dette lød overskriften slik: «På jobb i stein og kuleregn». Kort sagt gjorde altså pressen Hebron til by en preget av motsetninger. Denne skildringen hentet fra *Trønder-Avisa* oppsummerer særlig godt spriket mellom beskrivelsen av Hebron som stridsområde og beskrivelse av byens befolkning:

---

²³⁵ Einar Aarre, «På jobb i stein- og kuleregn,» *Bergens Tidende*, 24. oktober 1997, 19.

²³⁶ Glen Widing, «Lillehammer-jente arbeider for fred i Hebron,» *Gudsbrandsdølen Dagingen*, 15. oktober 1999, 28-29.

²³⁷ Hulda Tronstad: «Hjem til fredelig jul,» *Agderposten*, 24. desember 1997, 2.

²³⁸ Einar Aarre, «På jobb i stein- og kuleregn,» *Bergens Tidende*, 24. oktober 1997, 19.

Julefred sier vi i disse tider. Du får ikke den helt store julestemningen av å vandre rundt i gatene i Hebron. militære vaktposter venter overalt, flesteparten av dem er israelske, men også palestinerne har sine poster. En maskinpistol lettere henslenkt over skulderen er ikke noe uvanlig syn. Joda, du blir vant til det. Men likevel. Og rett bortenfor, nede i markedsgatene, blir man alltid tilbudt te eller kaffe [...] Alle vil prate, alle vil at nettopp du skal komme inn til dem. Den palestinske gjestfriheten kjenner ingen grenser.²³⁹

Det var derimot et visst skifte i den norske mediedekningen av Hebron i opptakten til Al-Aqsa-intifadaen. Etter hvert som voldsutbruddene ble mer regelmessige, korrelerte overskriftene i større grad med brødteksten i artiklene. Et eksempel på dette er *Rogalands Avis'* «Situasjonen i Hebron på vei ut av kontroll», som tok for seg oppsvinget i kraftige sammenstøt mellom palestinerne og israelske styrker. Her uttrykket TIPHs observatører en bekymring som samsvarer med det øvrige innholdet i teksten: at situasjonen kunne komme ut av kontroll, og at for hver ny skadede eller drepte person, ville situasjonen bli forverret.²⁴⁰

Jul i et fremmed land:

Observatøroppdraget tok ikke pause i høytider og jula var intet unntak. Reportasjene fra Hebron som ble publisert ved juletider er en god kilde til skildringer av byen i et historisk perspektiv. Vanligvis ble ikke religionshistorie og Hebrons bibelske forankring viet stor plass i norsk dekning av byen, selv om flere observatører trakk frem religion og personlig tro som en drivende kraft for sitt arbeid. Imidlertid kom Hebrons dype historiske røtter til syne i julereportasjene ført i pennen av Hulda Tronstad. Disse tre sakene ga leseren et utvidet og mer nyansert perspektiv på byen. I disse tekstene var den ikke bare et område for nyere konflikt, men et sted med rik historie av stor betydning for flere verdensreligioner.²⁴¹ Hebrons bibelske forankring ble skildret gjennom sitater om at man kunne «[...] se byen våkne til liv, og treffe gjeterne med flokken, slik vi kjenner dem fra bibelhistorien.»²⁴² Samtidig understrekte Tronstad narrativet om Hebron som et turbulent og farlig sted, senere i *Agderposten-*

---

²³⁹Hulda Tronstad, «Fredens apostler,» *Trønder-Avisa*, 3. januar 1998, 13.

²⁴⁰Nina Haabeth, «Tre skadd i Hebron,» *Nationen*, 12. mars 1998, 14; «Kraftige sammenstøt i Hebron – flere skadet,» *Nordlands Framtid*, 12. mars 1998, 23; «Minst tre livstruende skadet,» *Drammens Tidende og Buskeruds Blad*, 12. mars 1998, 11; «Situasjonen i Hebron på vei ut av kontroll,» *Rogalands Avis*, 12. mars 1998, 14.

²⁴¹Hulda Tronstad: «Hjem til fredelig jul,» *Agderposten*, 24. desember 1997, 2; «Julefeiring midt i konflikten,» *Valdres*, 24. desember 1997, 12; «Fredens apostler,» *Trønder-Avisa*, 3. januar 1998, 13.

²⁴²Hulda Tronstad: «Hjem til fredelig jul,» *Agderposten*, 24. desember 1997, 2.

reportasjen ble forskjellen mellom fredelige Norge og urolige Hebron illustrert, «For mens han tar seg en svipptur til Arendal i jula og koser seg med julemat og synger om engler som daler ned i skjul, så kan steinene hagle i Hebron....»²⁴³

Gjennom observatørens beretninger og skildringer ble Hebron og lokalbefolkningen fremstilt i et nytt og langt mer nyansert lys. Selv om observatørene på ingen måte la skjul på at det var visse problematiske og vanskelige forhold i byen var konsensusen om Hebron var det spennende og interessant sted. Med dette fikk byen og dens befolkning et langt mer menneskelig uttrykk enn det media forfektet. De mer problematiske sidene ved byen ble tydelig knyttet til bosetterne, og den nyanseringen er viktig fordi den viste det norske publikumet i hvilken grad palestinerne lød under bosetteraktiviteten. Dette er et viktig poeng for å forstå den økende støtten til palestineres sak.

Observatørens forhold til den palestinske lokalbefolkningen og bosetterne:

Da den første kontingenten til TIPH var over, og de norske observatørene hadde vendt tilbake til Norge, var det fortsatt en viss interesse i lokalavisene. Et møte med mellom daværende utenriksminister Bjørn Tore Godal og flere tidligere observatører ble dekket av en rekke lokalaviser. Under disse møtene var observatørene tydelige på at de selv var fornøyde med det hadde utrettet i Hebron, men understreket flere ganger at de stadig hadde møtt motvillighet fra israelsk side.²⁴⁴ Den israelske motvilligheten var kanskje ikke så merkelig sett i lys av at israelske myndigheter i utgangspunktet hadde følt seg presset til å godta observatørens tilstedeværelse.²⁴⁵ Men på tross av utbredt israelsk skepsis til TIPHs prosjekt, ga Kjell Johansen klart uttrykk for at samarbeidet med bosetterne etter hvert hadde fungert bra.²⁴⁶ Selv om dekningen av TIPH i den lokale pressen ikke bar sterkt preg av Norges rolle i fredsprosessen, ble det likevel trukket frem hvordan TIPH var en viktig byggestein for den videre Oslo-prosessen, noe kapittelet vil komme tilbake til.

I opptakten til TIPH-observatørens retur til Hebron, skrev lokalavisene en rekke saker om planleggingsarbeidet, ofte med et fokus på observatører fra et sted innenfor lokalavisens

---

²⁴³ Hulda Trondstad, «Julefeiring midt i konflikten,» *Valdres*, 24. desember 1997, 12.

²⁴⁴ Ole Kristian Bjellaanes, «Tilbake i Norge,» *Varden*, 10. august 1994, 9; «Framtiden i Hebron bedre enn fortiden,» *Agderposten*, 10. august 1994, 8; «Håp for Hebron,» *Trønder-Avisa*, 10. august 1994, 4; «Takket norske observatører,» *Romerrikets Blad*, 10. august 1994, 7.

²⁴⁵ Fredrik Græsvik, *Evig krig – Israel og Palestina* (Oslo: Kagge Forlag, 2015), 109.

²⁴⁶ Ole Kristian Bjellaanes, «Framtiden i Hebron bedre enn fortiden,» *Agderposten*, 10. august 1994, 8.

geografiske nedslagsfelt. Den første artikkelen som i omskrevet form ble publisert i flere lokalaviser da observatørene var tilbake i Hebron i mai 1996 ble skrevet av Nils-Inge Kruhaug. I den ble palestinerne i Hebron fremstilt som nærmest likegyldige til TIPHs tilstedeværelse, i stor grad fordi TIPHs mandat ikke handlet om å ivareta byens sikkerhet, og at et fåtall av observatørene talte arabisk. Bosetterne ble på sin side fremstilt mer handlekraftige. Bosetternes konkrete forslag i artikkelen til hva de mente om TIPH, var at de kunne gjerne komme tilbake som turister, eller for å holde øye med terroristene i Hamas.²⁴⁷ Det er viktig å understreke at selv om palestinerne innledningsvis ble fremstilt som likegyldige til observatørene, ble skildringen av apati hos palestinerne endret underveis.

Da israelske og palestinske myndigheter ble enige om å utvide TIPH til en internasjonal styrke i 1997, var inntrykket man fikk i norsk presse det samme: israelerne mente observatørene var i veien, mens palestinerne syntes de ikke gjorde nok. Til et større intervju med *Bergens Tidende* publisert i februar 1997 gjorde Arnstein Øverkil et forsøk på å jevne ut bildet av forholdet mellom bosetterne og palestinerne. Øverkil trakk som et eksempel frem hvordan de samarbeidet om en felles israelsk-palestinsk politistyrke. Dagen etter ble det publisert en reportasje i *Tønsberg Blad* hvor en observatør fra Teie ga tydelig uttrykk for at TIPH hadde respekt hos både IDF og bosetterne.²⁴⁸ Dette mønsteret ble videreført i *Bergens Tidende*, hvor en journalist hadde vært i Kiryat Arba, en bosetning like utenfor Hebron. Bosetterne som ble intervjuet der mente at jøder og palestinere kunne leve sammen i byen.²⁴⁹ Disse, riktig nok få sakene var med på å nyansere forholdet mellom israelere og palestinere i området. Mens tidligere reportasjer først og fremst skildret den anspenne relasjonen mellom palestinsk lokalbefolkning og bosettere, viste artikler som dette at det også fantes vilje til samarbeid mellom gruppene, om ikke i lite utbredt grad. Slike optimistiske saker i norsk presse var med på å gjøre bildet av konflikten mindre svart-hvitt. Imidlertid var den overordnende fremstillingen av bosetterne fremdeles at de var vrang og lite positivt innstilt til observatørene og den utenlandske innblanding.

En av de tydeligste manifestasjonene av dette var bosetteres angrep på TIPH 5. mars 1998, da bosettere slo løs og kastet stein på en bil med TIPH-observatører. Angrepet kom som en følge av at bosetterne mente at noen fra TIPH hadde angrepet en åtte år gammel gutt som skjøt mot

---

²⁴⁷ NTB, «Norske observatører på sidelinja i Hebron,» *Gudbrandsdølen Lillehammer Tilskuer*, 20. mai 1996, 2.

²⁴⁸ Terje Barø, «Konfliktløser i Hebron,» *Tønsbergs Blad*, 10. februar 1997, 7.

²⁴⁹ Atle M. Skjærstad, «Du kan ikke spise fred,» *Bergens Tidende*, 12. februar 1997, 25.

dem med vannpistol, noe observatørene forsøkte å stanse. Deler av det jødiske miljøet i Hebron hadde ifølge NTB et ønske om å fremprovosere konfrontasjoner med observatørene, noe som ytterligere understreker det kjølige forholdet bosetterne hadde til TIPH. På et generelt plan var TIPH opptatt av å unngå krisemaksimering når det oppsto sammenstøt mellom palestinere og bosettere i Hebron, men angrepet på gruppen i mars 1998 står seg som et unntak fra regelen. Daværende TIPH-sjef Trond Prytz uttalte at de så alvorlig på hendelsen, og at de hadde levert inn en offisiell klage til de israelske politimyndighetene.²⁵⁰ Ifølge NTB hadde det dessuten i den siste tiden vært flere episoder mellom bosettere og TIPH. Det ble ikke forklart mer presist hva disse episodene dreiet seg om, men det kan være verdt å nevne at dette var en særlig trykket tid i Hebron, hvor det forekom mange sammenstøt mellom israelske styrker og palestinere.

I samme måned som bosetteres angrep på observatørene i bilen bekreftet David Wilder, talsmann for jødene i Hebron, at forholdet til TIPH ikke var det beste. Wilder hevdet at TIPH-observatørene ikke var objektive i sitt arbeid. Denne anklagen om fraværet av objektivitet var gjentakende. Det må påpekes at David Wilder på ingen måte var en forenende skikkelse i Hebrons bybilde. I *Bosettere på hellig grunn* ble han spurt om hvordan det jødiske samfunnet i Hebron forholdt seg til graffiti av typen «kill Arabs» og om han hadde sett mange slike meldinger, og repliserte med at han ikke kunne huske å ha sett for mange slike utsagn.²⁵¹ I juni samme år gikk bosetterne så langt som å omtale TIPH-observatørene som en fiende hvis oppførsel ikke bare var uansvarlig og urettferdig, men også voldelig. Denne negative karakteristikken bør dog sees i sammenheng med at det nærmet seg slutten på TIPHs mandat. På det daværende tidspunktet var det bare palestinerne som uoffisielt hadde anmodet et ønske om en fortsettelse av TIPH sitt arbeid.²⁵²

Da Leif Valderhaug ble ansatt som ny operativ leder i TIPH, ble det i et intervju med hans lokalavis *Sunnmørsposten* tegnet et bilde av bosetterne som ekstremt aktive i sitt arbeid med å skape strid. I tillegg hentydet Valderhaug at bosetterne sørget for å ta hevn for alt de anså som angrep mot seg.²⁵³ Dette bildet av aggressive bosettere fortsatte ut året: bosetterne trappet opp sine angrep på palestinerne, og TIPH mente at «jødene sto bak en rekke provokasjoner i et

---

²⁵⁰ Nina Haabeth, «Norsk-ledet observatørstyrke angrepet,» *Dagsavisen Arbeiderbladet*, 6. mars 1998, 12; «Observatørstyrke angrepet,» *Haugesunds Avis*, 6. mars 1998, 7.

²⁵¹ Eggen Røislien, *Bosettere på hellig grunn*, 71 og 179.

²⁵² NTB, «Vil ha observatører vekk,» *Laagendalsposten*, 17. juni 1998, 15.

²⁵³ Jan Ove Årsæther, «Ålesunder operativ leder i Hebron,» *Sunnmørsposten*, 10. august 1998, 13.

forsøk på å stikke kjepper i hjulene på fredsprosessen».²⁵⁴ Tatt i betraktning at bosetningene på Vestbredden og i Øst-Jerusalem har vært de viktigste for den ideologiske bosetterbevegelsen, som ikke har vært like opptatt av Golanhøydene eller Gaza, er det ikke rart at Hebron var et senter for provokasjoner.²⁵⁵ Da det var duket for israelsk stortingsvalg i 1999, skrev både *Stavanger Aftenblad* og *Adresseavisen* om hvordan palestinerne unngikk bråk i frykt for å skaffe Netanyahu flere stemmer. Der bosetterne før valget var langt mer aggressive enn vanlig i håp om å egge til strid, forsøkte palestinerne på det motsatte. I disse sakene ble palestinerne med andre ord portrettert på en langt mer tolerant måte enn det som var normalen.²⁵⁶

Kvinnelige observatører i Hebron:

Å forflytte seg rundt i Hebron innebar selvfølgelig en viss risiko for alle TIPHs observatører. Men med den strenge religiøse praksisen i byen er det berettiget å anta at det krevde ekstra mye av de kvinnelige observatørene. Det var ikke bare de jødiske bosetterne som hadde en streng religiøs praksis, også den muslimske delen av byen var konservativ. Bokhari beskrev Hebron som «en konservativ muslimsk by, og da må vi tilpasse oss forholdene. For eksempel ser vi sjeldent unge kvinner gå alene på gaten, og de er nesten alltid tildekket med slør og vide kjoler.»²⁵⁷ Dette utsagnet viser med tydelighet en sentral forskjell i hvordan de mannlige og kvinnelige observatørene måtte forholde seg til ulike sosiale normer og regler, og det er ingenting som antyder at de mannlige observatørene måtte forholde seg til slike «spilleregler».

Hverdagen som kvinnene i TIPH møtte ble fremstilt som annerledes enn den mannlige observatører møtte. Forskjellen gikk i hovedsak ut på at en del av kvinnenenes uavhengighet og bevegelsesfrihet ble begrenset. Hanne Røislien, religionshistoriker og forsker i Cyberforsvaret skrev hovedfagsoppgave om religiøs vold på hellig sted, og behersket hebraisk. Da hun ble intervjuet av *Gudsbrandsdølen Dagningen* om arbeidet som observatør, sa hun rett ut at hun savnet bevegelsesfriheten og å ha et ukontrollerbart liv.²⁵⁸ Røislien var også ærlig på at

---

²⁵⁴ NTB, «Arafat går med på israelsk utsettelse,» *Fædrelandsvennen*, 3. november 1998, 8; «Arafat går med på utsettelse,» *Drammens Tidende og Buskeruds Blad*, 3. november 1998; «Arafat går med på israelsk utsettelse,» *Bergens tidende*, 3. november 1998.

²⁵⁵ Eggen Røislien, *Bosettere på hellig grunn*, 17.

²⁵⁶ Marie Rein Bore, «Palestinerne vil unngå bråk,» *Stavanger Aftenblad*, 10. mai 1999, 11; «Palestinerne vil unngå bråk,» *Adresseavisen*, 10. mai 1999, 6.

²⁵⁷ Glen Widing, «Lillehammer-jente arbeider for fred i Hebron,» *Gudsbrandsdølen Dagningen*, 15. oktober 1999, 28-29.

²⁵⁸ Synne Storvik, «I skuddlinjen på Vestbredden,» *Gudsbrandsdølen Dagningen*, 12. desember 2001, 11.

oppholdet i Hebron hadde vanskelige sider, og pekte på den store kontrasten til det vante livet hjemme i Norge.

Et godt eksempel på hvordan menn og kvinner møtte ulike forventninger ble publisert i *Romerikes Blad* i 2001, og handlet om en tidligere kvinnelig fotballspiller som var uønsket på fotballbanen etter lengre diskusjoner om hvorvidt hun kunne være med eller ikke dersom hun dekket til armer og bein. Diskusjonen endte med at hun ikke fikk være med fordi palestinerne ikke ville spille mot en jente. Selv uttalte hun til avisen at «I Hebron er ingenting normalt».²⁵⁹ Dette viser igjen hvordan hverdagen var svært ulik for den kvinnelige andelen av TIPH sammenliknet med de mannlige observatørene, som stadig sparket ball med palestinere. Det må ettertrykkelig understrekes at dette ikke var noe som i stor grad ble problematisert av kvinnene det gjaldt eller mediene som skrev om det, men heller brukt som et eksempel på hvordan det norske og hebronske samfunnet var vesentlig forskjellig fra hverandre.

Da det i januar 1999 ble sendt fire norske politikvinner til Hebron, ble dette dekket i en rekke aviser, i form av både større reportasjer og mindre notiser. Det ble særlig lagt vekt på at TIPH med deres kommende tilstedeværelse ville ha en svært høy kvinneandel sammenliknet med det norske politiet generelt, som på det tidspunktet hadde en kvinneandel på 18 prosent.²⁶⁰ I Hebron var det allerede en norsk politikvinne og i alt ti politifolk, og dermed var det en helt jevn kjønnsbalanse. I rapporteringen av de fire kvinnenes avreise til Hebron var hovedfokuset at de var kvinner, noe de selv var tydelige på at de ikke satte spesielt pris på. De mente selv at om de var kvinner eller ikke var irrelevant, og en av dem uttalte at situasjonen ikke var annerledes for kvinnene enn for mennene i TIPH.²⁶¹ Det er liten tvil om at intervjuobjektene forsøkte å tegne et annet bilde enn det avisene ville selge. *Fædrelandsvennen*, med flere la for eksempel vekt på at Hebron var et sted som ofte ble omtalt på grunn av uro og konflikter. Med andre ord et sted hvor kvaliteter som tøffhet, barskhhet og tapperhet var nøkkelegenskaper, mens kvinnene selv mente at oppdraget i Hebron ikke hadde noe med tøffhet å gjøre.

---

²⁵⁹ «... men Ingrid gjør kanskje comeback,» *Romerikes Blad*, 2. januar 2001, 7.

²⁶⁰ NTB, «Halvparten kvinner i den norske Hebron-styrken,» *Fædrelandsvennen*, 1. februar 1999, 25.

²⁶¹ NTB, «Halvparten kvinner i den norske Hebron-styrken,» *Fædrelandsvennen*, 1. februar 1999, 25. Sofia M. Fossum, «Fra Stavanger politidistrikt til norsk Hebron-styrke,» *Rogalands Avis*, 30. januar 1999, 7. og NTB, «Kvinner inntar Hebron-styrken: Gro fra Froland ser frem til en annerledes politijobb,» *Agderposten*, 30. januar 1999, 25.

Interessant nok ble opptaksprøven de hadde vært igjennom før avreise trukket frem. Interessant nok var ikke dette et tema i en eneste feature-reportasje eller notis som primært omtalte mannlige observatører.²⁶² På en måte understrekte dette hvordan observatørene ble valgt ut på samme prinsipper, og hadde samme kvalifikasjoner. Samtidig er det bemerkelsesverdig at man så et behov for å legitimere de kvinnelige observatørenes plass på denne måten. Reportasjene som hovedsakelig tok for seg kvinnelige observatører hadde også et større fokus på det bredere spekteret av TIPHs arbeidsoppgaver, med hovedvekt på arbeidsoppgaver som var knyttet til kontakt med lokalbefolkningen. Samlet sett skildret de kvinnelige observatørene en by som hadde langt større forskjeller sammenlignet med den norske normaliteten enn hva de mannlige observatørene gjorde, som var naturlig nok med begrensningene de opplevde.

Det er ingen tvil om at nøytralitet var en av de viktigste forutsetningene for gjennomføringen av TIPHs arbeid på bakkenivå. Selv om palestinerne følelse av sikkerhet var TIPHs primære fokus ville styrkens arbeid vært umulig uten et visst forhold også til bosetterne. Viktigheten av nøytraliteten kom til uttrykk i alle ledd i organisasjonen. Samtidig som at nøytralitet var et viktig prinsipp på bakkenivå var det for Norges del essensielt å understreke dette med tanke på rollen i den overordnede fredsprosessen.

Byen observatørene beskrev ette arbeid på bakken stod i sterk kontrast til hvordan avisene selv skildret Hebron. Observatørene trakk i stor grad frem gode møter med lokalbefolkningen, og beskrev en by de på langt nær opplevde som like farlig som avisene ville ha det til. Samtidig gjorde observatørene det tydelig at Hebron var en konservativ by, og at de kvinnelige observatørene opplevde begrenset bevegelsesfrihet og møtte andre normer for kvinnelig oppførsel. Til tross for dette var det et tydelig nøytralisert bilde observatørene tegnet. Observatørenes egne beretninger forteller mye om bevisstheten rundt det norske fredsarbeidet som en hovedsakelig politisk strategi. Personellet på bakkenivå var ikke selv opptatte av hvordan TIPH spilte en rolle i fredsprosessen, men hadde fokus på hvordan arbeidet hadde en direkte påvirkning på den lokale befolkningen.

---

²⁶² NTB, «Halvparten kvinner i den norske Hebron-styrken,» *Fædrelandsvennen*, 1. februar 1999, 25. Sofia M. Fossum, «Fra Stavanger politidistrikt til norsk Hebron-styrke,» *Rogalands Avis*, 30. januar 1999, 7. og NTB, «Kvinner inntar Hebron-styrken: Gro fra Froland ser frem til en annerledes politijobb,» *Agderposten*, 30. januar 1999, 25.

Konklusjon og noen avsluttende betraktninger:

I fremstillingen av TIPH i den norske pressen i årene 1994 til 2001 ble observatørgruppen stadig koblet sammen med den overordnede fredsprosessen mellom Israel og Palestina. Til tross for dette ble den generelle rapporteringen om oppdraget og konkrete hendelser i Hebron i overraskende liten grad direkte koblet opp mot den kontinuerlige utviklingen i prosessen. Det ville vært nærliggende å tro at rapporteringen om TIPH også ville fulgt enhver utvikling i fredsprosessen tett, all den tid TIPH jo var et av få håndfaste resultater fra prosessen og Norges nokså åpenbare iver etter å være en del av den. Likevel er det ikke mulig, ei heller hensiktsmessig å skille TIPH og fredsprosessen fra hverandre. TIPHs arbeid var ikke nødvendigvis avhengig av fremgang i fredsprosessen, men koblingen mellom de to ble til stadighet påpekt. Om man legger til Norge i likningen blir derimot resultatet en annen. Koblingen mellom TIPH, Norge og fredsprosessen hadde stor gjennomslagskraft på spalteplass, spesielt i riksavisene. Forskjellen i den tredelte koblingen var at den tydelig plasserte Norge sentralt i arbeidet. Når TIPH ble satt i en fredspolitisk kontekst ble det norske bidraget til fredsprosessen unektelig sett på som svært positivt. Det interessante med dette positive synet er at det ikke problematiserte mangelen på konkrete resultater. Spørsmålet om det ble produsert noen faktiske resultater på bakkenivå er ikke bare ubesvart, men ble bemerkelsesverdig nok heller aldri stilt. Spesielt i lys av Al Aqsa-intifadaen burde det vært rom for å stille disse spørsmålene. Skepsisen rettet mot TIPH kom først og fremst til uttrykk i artikler som primært handlet om observatørene og mandatet. Da ble det speilet en vedvarende skepsis til hvordan det svake mandatet la store føringer på arbeidet på bakkenivå, og kritiske stemmer fra begge leirer ble trukket fram.

I lys av det som stadig var et forverret forhold mellom israelerne og palestinerne er det ingen tvil om at TIPHs tilstedeværelse var et lyspunkt. Både fordi TIPH fremstod som et testament på at det var mulig for partene å enes om noe og samles rundt et felles prosjekt, men også fordi observatørgruppen var den siste rest av det som en gang brakte håp om en levelig løsning for begge parter. Med utkastelsen av TIPH ble en av de siste reelle levningene fra Oslo-avtalen borte. Norges eksport av sitt fredsdiplomati fremstår som en liten ubetydelig del av dette, når det store bildet handler om menneskers liv og overskuelig fremtid. Til tross for at den norske rollen i fredsprosessen og muligheten for Norge til å skinne på den internasjonale arena fremstår som sekundært er det ingen tvil om at det var en sentral del av bakgrunnen for

til det norske engasjementet. Den tunge norske involveringen i konflikten med en innledningsvis sterk støtte til opprettelsen av Israel og relasjonen til PLO muliggjorde dette.

Norges engasjement i fredsprosessen og arbeidet med TIPH var også med på å forme visse aspekter ved den lokale dekningen, selv om den ikke på langt nær var like eksplisitt som den riksdekkende og langt mer nøktern i å plassere Norge nært sentrum for hendelsene.

Lokalavisene viste derimot et mangefasettert, og med det et langt mer nyansert bilde av det norske bidraget. Gjennom den lokale dekningen og skildringen av de enkelte observatørene fikk også publikum en annen nærhet til konflikten og fredsprosessen i fokuset på enkeltpersoner, lokalbefolkningen og Hebron skildret gjennom observatører som like gjerne kunne vært Kari Nordmann. De personlige sidene ved TIPH og enkeltpersonene som utgjorde observatørkorpsset som ble vektlagt i lokalavisene gjennom lokal forankring og personfokus gjorde leseren i stand til å skape en egen relasjon til Hebron og lokalbefolkningen.

I de lokale beretningene om TIPH står de enkelte observatørene tydelig plassert i sentrum. Hvem observatørene var, deres motivasjoner og tanker om oppdraget viser et langt mer utfyllende bilde av arbeidet, som tidvis stod i kontrast til hva som ble formidlet i rikspresen. Gjennom å menneskeliggjøre konflikten og tegne et bilde av den palestinske lokalbefolkningen med fokus på gjestfrihet, personifisering og imøtekommelse ble bildet av Hebron nyansert. Nyanseringen av Hebron var viktig fordi den også førte til at palestinernes sak ble presentert på en ny måte. En lik mikronisering av det palestinske samfunnet og presentasjonen av de faktiske menneskene var med på å skape en økt bevissthet rundt deres vanskelige livssituasjon. Slik sett var observatørene en viktig brikke i å skape mer blest rundt hvordan den israelske okkupasjonen hadde enorme konsekvenser for menneskene som levde under den. Selv om observatørene selv ikke nødvendig trakk frem det norske fredsengasjementet som en viktig faktor bak reisen ble også de brikker i å vise frem det norske bidraget.

Gjennomgangen av observatørenes egne erfaringer fra oppholdet i Hebron viser med tydelighet at det er vanskelig å konkludere med at en avvikling av TIPH var et godt valg for et fremtidig israelsk-palestinsk samarbeid om Hebron. Det er ingen tvil om at observatørene i TIPH så på arbeidet i Hebron som meningsskapende og viktig, til tross for at de var klare på at gjennomføringen av oppdraget tidvis var vanskelig. Selv om arbeidsbeskrivelsen var snever og utelukket muligheten for direkte intervensjon var det en bred konsensus blant deltakerne

om at situasjonen for den palestinske befolkningen i Hebron ville vært verre uten observatørens tilstedeværelse.

Norges engasjement i fredsprosessen og i arbeidet med TIPH har helt tydelig vært med på å forme dekningen av visse aspekter knyttet til observatørkorpset. Dette kommer i hovedsak til uttrykk i rikspresen, som tydelig plasserte TIPH i fredsprosessen. Plasseringen fremstår nærmest som en legitimering av Norges rolle i prosessen, all den tid TIPH så tydelig ble utpekt som et håndfast bevis på at fredsarbeidet gikk fremover. Samtidig ble modellen TIPH var bygget på trukket frem som et eksempel til etterfølgelse, og modellen ble foreslått implementert flere steder også utenfor Vestbredden. Enkelt kan man si at når TIPH ble satt i sammenheng med fredsprosessen ble bidraget sett på som positivt, mens det negative fokuset kom frem når det var TIPH selv som stod i fokus. Det sterke fokuset på den norske eksporten av fredsdiplomati hadde derimot ingen sterk plass i den norske lokalpressen. I lokalpressen ble TIPH i langt mindre grad satt i kontekst med den overordnede fredsprosessen. Det den lokale dekningen derimot gjorde, om ikke bevisst var å vise til en mykere side av det norske fredsdiplomati. Der dekningen på riksnivå var preget av store ord, resolusjoner og avtaler mellom partene viste den lokale dekningen mellommenneskelige relasjoner.

Noen siste betraktninger:

I den siste fasen i arbeidet med denne masteroppgaven kom meldingen om at Israel formelt vil annektere Jordandalen og deler av Vestbredden, en beslutning som Donald Trump har gitt sin fulle støtte. Samtidig som den israelske forsvarsministeren, Naftali Bennett, kort tid etter godkjente et nytt bosetterprosjekt i Hebron. Som svar på beskjeden om annekteringen har palestinerens president Mahmoud Abbas gjort det klart at han ikke lenger føler seg bundet av palestinerens avtaler med USA og Israel. Dette satt i kombinasjon med amerikanernes fredsplan for Midtøsten som av Trump i januar 2020 ble kalt «århundrets avtale» gjør at konflikten mellom Israel og Palestina tvert imot virker desto lenger unna en løsning. Amerikanernes plan etterlater palestinerne med praktisk talt brødsmuler sammenliknet med hva avtalen legger opp til for Israels vedkommende. Om det noe som er helt sikkert er det at selv om vi har hørt det siste fra TIPH, har vi ikke hørt det siste fra konflikten i Midtøsten.

Overblikk over israelske og palestinske ledere mellom 1994 og 2001:

Israelske ledere:

1992 – 1995: Yitzhak Rabin – Labor

1995 – 1996: Shimon Peres – Labor

1996 – 1999: Benjamin Netanyahu – Likud

1999 – 2001: Ehud Barak – One Israel/Labor *

2001 – 2005: Ariel Sharon – Likhud

2005 – 2006: Ariel Sharon – Kadima**

2006 – 2009: Ehud Olmert – Kadima **

2009 – d.d.: Benjamin Netanyahu – Likud

* One Israel/Labor var en allianse bestående av Labor, Meimad og Gesher.

** Kadima ble stiftet av Ariel Sharon etter at han brøt med Likud, og er et nasjonalistisk og liberalt parti.

Palestinske ledere:

1969 – 2004: Yasser Arafat – PLO + Den Palestinske selvstyremyndigheten

2004 – d.d.: Mahmoud Abbas – PLO + Den Palestinske selvstyremyndigheten

Overblikk over TIPH-ledere mellom 1994 og 2001:

Kjell Johansen

Odd Wibe

Arnstein Øverkil

Stein Ulrich

Trond Prytz

Arne Huuse

Olav Sønderland

Einar Henriksen

Karl-Henrik Sjursen

Bibliografi:

Kilder i online arkiv:

Aarre, Einar. «På jobb i stein- og kuleregner.» *Bergens Tidende*, 24. oktober 1997, 19.

Andenæs, Ulf. «MOT VEGGEN – Freden lar seg ikke stanse.» *Aftenposten*, 21. april 1996, 8.

Barø, Terje. «Konfliktløser i Hebron.» *Tønsbergs Blad*, 10. februar 1997, 7.

Beck, Peter. «Dømt nord og ned, men ...» *Aftenposten*, 15. april 1994, 14.

Beck, Peter «Fredsprosessen på skinnene igjen.» *Aftenposten*, 22. mars 1994, 9.

Beck, Peter. «Norges nye sjef i Hebron.» *Aftenposten*, 27. januar.1999, 12.

Beck, Peter. «Observatørvisitt i Hebron.» *Aftenposten*, 12. april 1994, 8.

Beck, Peter. «Politimesteren er tilbake i Hebron.» *Aftenposten*, 30. juli 1999, 8.

Beck, Peter. «USA kan foreslå observatørstyrke.» *Aftenposten*, 6. november 2000, 17.

Beck, Peter. «Vi rapporterer overgrep mot begge parter.» *Aftenposten*, 21. august 1996, 8

Bjellaanes, Ole Kristian. «Framtiden i Hebron bedre enn fortiden.» *Agderposten*, 10. august 1994, 8

Bjellaanes, Ole Kristian. «Håp for Hebron.» *Trønder-Avisa*, 10 august 1994, 4

Bjellaanes, Ole Kristian. «Takket norske observatører.» *Romerrikets Blad*, 10. august 1994, 7.

Bjellaanes, Ole Kristian. «Tilbake i Norge.» *Varden*, 10. august 1994, 9;

Bondø, Tor-Hartvig. «Brikker i et stort spill.» *VG*, 21. april 1998, 14.

Bore, Marie Rein. «Palestinerne vil unngå bråk.» *Adresseavisen*, 10. mai 1999, 6.

Bore, Marie Rein. «Palestinerne vil unngå bråk.» *Stavanger Aftenblad*, 10. mai 1999, 11

Brekke, Per-Jan. «Til Hebron for å dempe gemyttene.» *Drammens Tidende og Buskeruds blad*, 11. mai 1996, 9.

Christiansen, Per A. «En Hebron-løsning er nær, forsikrer Levy.» *Aftenposten*, 27. november 1996, 8.

Christiansen, Per A. «Godal: En gledens dag i Midtøsten.» *Aftenposten*, 25.september 1995, 8.

Christiansen, Per A. «Kaffepause i fredens navn i Hebron.» *Aftenposten*, 10. mars 1997, 44.

Edvardson, Cordelia. «Godal gir sin støtte til Peres i valgkampen.» *Aftenposten*, 15. mai 1996, 6.

Edvardson, Cordelia. «Observatører neppe noe sesam sesam.» *Aftenposten*, 09. august 2001, 5.

Fardal, Signy, og Birgitte Kjos Fonn, Hege Larsen, Morten Møst, Asgaut Næss, Sverre Strandhagen, Narendra Taneja og Morten Wang. «Neppe «Business as usual» for Gulfselskaper.» *Dagens Næringsliv*, 15. januar 1991, 16-17.

Fossum, Sofia M. «Fra Stavanger politidistrikt til norsk Hebron-styrke.» *Rogalands Avis*, 30. januar 1999, 7

Fyhn, Morten. «Israel ønsker fortsatt norsk fredsinnsett.» *Aftenposten*, 16. august 1996, 7.

Fyhn, Morten. «Ros til norske observatører.» *Aftenposten*, 17.08.1996.

Grønlund, Dagfinn. «Med løpesedler i okkupert land.» *Grimstad Adresstidende*, 2. november 1996, 14.

Haabeth, Nina. «Kraftige sammenstøt i Hebron – flere skadet.» *Nordlands Framtid*, 12. mars 1998, 23.

Haabeth, Nina. «Minst tre livstruende skadet.» *Drammens Tidende og Buskeruds Blad*, 12. mars 1998, 11.

Haabeth, Nina. «Norsk-ledet observatørstyrke angrepet.» *Dagsavisen Arbeiderbladet*, 6. mars 1998, 12;

Haabeth, Nina. «Observatørstyrke angrepet.» *Haugesunds Avis*, 06. mars 1998, 7.

Haabeth, Nina. «Situasjonen i Hebron på vei ut av kontroll.» *Rogalands Avis*, 12. mars 1998, 14.

Haabeth, Nina. «Tre skadd i Hebron.» *Nationen*, 12. mars 1998, 14

Haaheim, Sjak R. «Norske observatører i Hebron drar hjem.» *VG*, 6. august 1996, 19.

Henriksbø, Per Ivar. «I kuleregn i Hebron.» *Gudbrandsdølen Dagingen*, 04. oktober 2000, 17.

Hofstad, Morten. «Hold dere hjemme, nordmenn.» *Nordlandsposten*, 25. mai, 1996, 28-29.

Holst, Frode. «Sprettert mot soldatene.» *VG*, 11. april 1997, 22.

Jacobsen, Catharina. «Hjelpeløse nordmenn i Hebron.» *VG*, 04. august 1996, 15.

Kruhaug, Nils-Inge. «Godal stoler på Peres' fredsvilje.» *Aftenposten*, 14. mai 1996, 9.

- Kruhaug, Nils-Inge. «Norske observatører på sidelinja.» *Nationen*, 20. mai 1996, 12-13.
- Kruhaug, Nils-Inge. «Norske observatører på sidelinja i Hebron.» *Romerikes Blad*, 20. mai 1996, 9
- Kruhaug, Nils-Inge. «Observatører skal ikke gripe inn.» *Oppland Arbeiderblad*, 20. mai 1996, 13
- Kruhaug, Nils-Inge. «Observatører utestenges fra Hebron.» *Aftenposten*, 10. oktober 2001, 5.
- Kruhaug, Nils-Inge. «På sidelinja i Hebron.» *Sunnmørsposten*, 20. mai 1996, 9.
- Kydland, Magne. «Skaper fred i kruttønnen Hebron.» *Haugesunds Avis*, 2. november 1999, 8.
- Lapidus, Arne. «Dødsstøt mot fredsprosessen.» *VG*, 9. april 1997, 21.
- Lapidus, Arne. «Nordmenn er uønsket.» *VG*, 27. april 1996, 18.
- Lapidus, Arne. «Plana angrep mot norsk styrke.» *VG*, 2. februar.1998, 4.
- Madsen, Per Anders. «Jagland og Godal i Roma.» *Aftenposten*, 21. januar 1997, 4.
- Nilsen, Børge Røssaak, «Observatør i en kruttønne.» *Agderposten*, 13. mai 1996, 9.
- Nilsen, Heidi. «Fredens mann i Hebron.» *Fredriksstad Blad*, 9. juli.1994, 14-15.
- Nordahl, Aleksander. «Berit – en av gutta.» Notis til «Fredens riddere.» *Adresseavisen*, 8. juli 1994, 6.
- Nordahl, Aleksander. «Norsk hverdag i Hebron.» *Drammens Tidende og Buskeruds Blad*, 8. juni 1994, 36.
- Nordahl, Aleksander. «Norsk hverdag i Hebron.» *Finnmark Blad*, 11. juni 1994, 12-13.
- Nordahl, Aleksander. «Norsk hverdag i Hebron.» *Haugesunds Avis*, 11. juni 1994, 24
- Nordahl, Aleksander. «Norsk hverdag i Hebron.» *Romerikes Blad*, 12. juni 1994, 6-7.
- Nordahl, Aleksander. «Norsk hverdag i Hebron.» *Romsdals Budstikke*, 11. juni 1994, 24-25
- Nordahl, Aleksander. «Norsk hverdag i Hebron,» *Trønder-Avisa*, 11. juni 1994, 16-17.
- Nordahl, Aleksander. «Politimenn fra Telemark er observatører i Hebron.» *Varden*, 9. juni 1994, 8.
- Nordstrøm, Mariann «Norske observatører vil ikke dramatisere.» *Aftenposten*, 04. juni 1996, 8.
- NTB. «Arafat går med på israelsk utsettelse.» *Bergens tidende*, 3. november 1998.
- NTB. «Arafat går med på israelsk utsettelse.» *Fædrelandsvennen*, 3. november 1998, 8

NTB. «Arafat går med på utsettelse.» *Drammens Tidende og Buskeruds Blad*, 3. november 1998;

NTB. «Halvparten kvinner i den norske Hebron-styrken.» *Fædrelandsvennen*, 1. februar 1999, 25.

NTB. «Kvinner inntar Hebron-styrken: Gro fra Froland ser frem til en annerledes politijobb.» *Agderposten*, 30. januar 1999, 25.

NTB. «Norske observatører i Hebron får selskap.» *Aftenposten*, 22. januar 1997, 18.

NTB. «Norske observatører i Hebron blir lenger.» *Aftenposten*, 9. august 1996, 14.

NTB. «Norske observatører på sidelinja i Hebron.» *Gudbrandsdølen Lillehammer Tilskuer*, 20. mai 1996, 2.

NTB. «Observatørstyrken i Hebron angrepet.» *Aftenposten*, 5. mars, 1998, 26.

NTB. «Vil ha observatører vekk.» *Laagendalsposten*, 17. juni 1998, 14.

Ruud, Geir Terje. «Norsk fart i fredsprosess.» *VG*, 22. mars 1994, 21.

Skjærstad, Atle M. «Du kan ikke spise fred.» *Bergens Tidende*, 12. februar 1997, 25.

Spigseth, Reidar. «Politimester Overkill i Hebron.» *Dagsavisen*, 19. mars 2000, 22.

Storvik, Synne. «I skuddlinjen på Vestbredden.» *Gudsbrandsdølen Dagningen*, 12. desember 2001, 11.

Strand, Tor. «Nordmenn anklages for spionasje mot Israel.» *VG*, 10. august 2001, 15.

Sævereid, Harald Berg. «Rasende på Israel-kritikk.» *VG*, 3. desember 2000, 14.

Tronstad, Hulda. «En araber (fra Hedmark).» *Hamar Arbeiderblad*, 3 januar 1998, 20-21.

Tronstad, Hulda. «Fredens apostler.» *Trønder-Avisa*, 3. januar 1998, 13.

Tronstad, Hulda. «Hjem til fredelig jul.» *Agderposten*, 24. desember 1997, 2.

Tronstad, Hulda. «Julefeiring midt i konflikten.» *Valdres*, 24. desember 1997, 12.

Tørresen, Anne. «Til Hebron for Flyktningsrådet.» *Tønsbergs Blad*, 11. mai 1996, 7.

Widing, Glen. «Lillehammer-jente arbeider for fred i Hebron.» *Gudbrandsdølen Dagningen*, 15. oktober 1999, 28-29.

Widing, Glen. «Observatør blant jøder og palestinere.» *Tromsø* 4. januar 2000, 26-27.

Ødegaard, Per Olav. «Mye kan gå galt.» *VG*, 11. april 1994, 2.

Årsæther, Jan Ove. «Ålesunder operativ leder i Hebron.» *Sunnmørsposten*, 10. august 1998, 13.

Ukjent forfatter. «Nordmenn anklages for spionasje.» *Aftenposten*, 10. august 2001, 12.

Ukjent forfatter. «... men Ingrid gjør kanskje comeback.» *Romerikes Blad*, 2. januar 2001, 7.

Litteratur:

- Aggestam, Karin «Tiph: Preventing conflict escalation in Hebron?», *Civil Wars*, September 20, 2007. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13698240308402544>
- Berg, Kjersti. G. *Fredsbygging i krigstid: Palestinerane og det norske People-to-People-programmet 1995-2002*. Masteroppgave, Universitetet i Bergen, 2003.
- Brenna, Eleanor. «Kvinneres menneskerettigheter i krig og konflikt.» i *FNs kvinnekonferanse i Beijing – sett med norske øyne*, redigert av Trine Lynggaard og Mette Moberg, 20-22. FOKUS (Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål) i samarbeid med Barne- og Familiedepartementet og Utenriksdepartementet, 1995.
- Bull-Hansen, Haakon. *I krig for fred: 12 personlige fortellinger fra Koreakrigen til Afghanistan*. Oslo: Kagge, 2008
- Butenschøn, Nils A. «The Oslo Agreement: from the White House to Jabal Abu Ghneim.» I *After Oslo*, redigert av George Giacaman og Dag Jørund Lønning, 16-45. London og Chicago: Pluto Press, 1998.
- Christensen, Ola K., og Dag Leerand, *Med FN i fredens tjeneste*. Oslo: Gazette bok, 1995.
- Corbin, Jane. *Den norske kanalen: de hemmelige Midtøsten-forhandlingene*. Oversatt av Eirik Newth og Sissel Skonnum. Oslo: Tiden, 1994.
- Danielsen, Helge. *Politi mellom by og land*. Sandvika: Asker og Bærum politidistrikt, 1999
- Egeberg, Kristoffer. *Fredsnasjonen Norge* Oslo: Kagge, 2018.
- Eide, Elisabeth, og Anne Hege Simonsen. *Verden skapes hjemmefra – pressedekningen av den ikke-vestlige verden 1902-2002*. Oslo: Unipub, 2008
- Forsvarets veteran-tjeneste: *Med Norge - for fred 1945 – 2012: norsk deltagelse i internasjonale operasjoner*. Oslo: Forsvarets veteran-tjeneste, 2012.
- Grandhagen, Knut H., og Kenneth Been Henriksen, Anne Kari Rom og Stine Walmsnæss Skjæret, *Kampklar*. Norge: N.W. Damm & Søn, 2007.
- Græsvik, Fredrik. *Evig krig – Israel og Palestina*. Oslo: Kagge Forlag, 2015.
- Heiberg, Marianne, og Geir Øvensen, Helge Brunborg, Rita Giacaman, Rema Hammami, Neil Hawkins, Hasan Abu Libdeh, Camilla Stoltenberg, Salim Tamari, Steinar Tamsfoss, Ole Fr. Ugland og Lars Weiseth. *Palestinian Society in Gaza, West Bank and Arab Jerusalem A Survey of Living Conditions*. (FAFO Rapport – 151). Oslo: Fagbevegelsens senter for forskning, utredning og dokumentasjon, 1993. https://www.faf.no/media/com_netsukii/151.pdf.
- Helland-Hansen, Kristian. «Observing the observers.» Masteroppgave, Universitetet i Oslo, 2014.

- Henriksen Waage, Hilde. «Fredspolitik i Midtøsten.» i *Vendepunkter i norsk utenrikspolitikk*, redigert av Even Lange, Helge Pharo og Øyvind Østerud, 157-208. Oslo: Unipub, 2009.
- Henriksen Waage, Hilde “How Norway Became One of Israel’s Best Friends”. *Journal of Peace Research* 37, nr. 2 (mars 2000): 189-211. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.uio.no/doi/pdf/10.1177/0022343300037002005>.
- Henriksen Waage, Hilde. *Konflikt og stormaktspolitikk i Midtøsten*. Kristiansand: Cappelen Damm akademisk, 2013.
- Henriksen Waage, Hilde. *Norge – Israels beste venn: norsk Midtøsten-politikk 1949-56*. Oslo, Universitetsforlaget, 1996.
- Henriksen Waage, Hilde «Norway’s Role in the Middle East Peace Talks: Between a Strong State and a Weak Belligerent.» *Journal of Palestine Studies* 34, no. 4 (sommer 2005): 6-24. <https://www.jstor.org/stable/10.1525/jps.2005.34.4.6?seq=1>.
- Henriksen Waage, Hilde. “*Peacemaking Is a Risky Business’ Norway’s Role in the Peace Process in the Middle East, 1993–96.*” (PRIO Report 1/2004).
- Hillesund, Solveig. «Palestinske holdninger til vold og kompromiss: Hva driver palestinsk støtte til vold, ikkevold og kompromiss?» *Babylon – Nordisk tidsskrift for Midtøstenstudier* 12, nr. 1 (mai 2014): 56-7. <https://doi.org/10.5617/ba.4147>
- Hillesund, Terje. *Står det noe nytt?* Fredrikstad: Institutt for journalistikk, 1994.
- Human Rights Watch. *Center of the storm: a case study of human-abuses in the Hebron district*. Washington: Human Rights Watch, 2001.
- Høgseth, Henning. «Norsk deltakelse i internasjonale fredsoperasjoner: historiske linjer og deltakelsen i Afghanistan.» *Internasjonal politikk* 67, nr. 3 (2009): 467-480.
- Hågvar, Yngve Benestad. *Å forstå avisa: innføring i praktisk presseanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget, 2007
- Kumaraswamy, P.R. «Tump Legalizes Israeli Settlements», *Contemporary Review of the Middle East* 7, nr. 2 (mai 2020): 123-124. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.uio.no/doi/pdf/10.1177/2347798920901881>
- Lia, Brynjar. *Building a Police Without a State: The PLO, the Donor Community, and the Establishment of the Palestinian Police and Security Forces*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo, 2002
- Lia, Brynjar. *Implementing the Oslo Peace Accords – A Case Study of the Palestinian-Israeli Peace Process and International Assistance of the Enhancement of Security*. FFI Rapport – 98/01711. Kjeller: Forsvarets Forskningsinstitutt, 1998.

- Marki, Petter. *De forente nasjoners fredsbevarende observatøroperasjoner: med norske offiserer i fredsoppdrag*. Oslo: Forsvarets kompetansesenter for internasjonal virksomhet, 2003.
- Møller, Arvid. *Mester'n: Einar Henriksen: lovens vokter under Alta-saken*. Lillehammer, Thorsrud Lokallhistorisk Forlag, 2015.
- Neuman, Tamara. *Settling Hebron: Jewish fundamentalism in a Palestinian city*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2018.
- Nissen, Ada. «The Peace architects: Norwegian peace diplomacy since 1989.» Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo, 2015.
- Pagani, Fabrizi. «Temporary International Presence in Hebron: A New Type of Non-UN Observer Mission,» *International Peacekeeping* 1, nr. 3 (juni-august 1994): 80-82
- Parsons, Nigel Craig *The Politics of the Palestinian Authority: From Oslo to Al-Aqsa*. New York: Routledge, 2005.
- Pharo, Helge. «Den norske fredstradisjonen – et forskningsprosjekt.» *Historisk tidsskrift* 12, nr. 4 (2005): 239-255. https://www-idunn-no.ezproxy.uio.no/file/pdf/33218367/den_norske_fredstradisjonen_et_forskningsprosjekt.pdf.
- Rabbani, Mouin. «A Smorgasbord of Failure: Oslo and the Al-Aqsa Intifada.» i *The New Intifada: Resisting Israel's Apartheid*, redigert av Roane Carey, 69-89. London Verso, 2001.
- Roy, Sara. *Hamas and Civil Society in Gaza: Engaging the Islamist Social Sector*. New Jersey: Princeton University Press, 2011.
- Røislien, Hanne Eggen. *Bosettere på hellig grunn: en reise blant jødiske nybyggere*. Oslo: Pax, 2006.
- Schulze, Kirsten E. *The Arab-Israeli Conflict*. Harlow: Pearson Education, 2008.
- Shlaim, Avi. *The Iron Wall: Israel and the Arab world*. New York: W.W. Norton, 2000.
- Sæbø, Magne. «Det norske kristenfolk og Israel.» i *Retten til å overleve: en bok om Israel, Norge og antisemittismen*, redigert av Hallvard Rieber-Mohn og Leo Eitinger, 121-131. Trondheim: J.W. Cappelens Forlag, 1976.
- Tosh, John. *The Pursuit of History*. Storbritannia, Pearson, 2010.
- Tveit, Odd Karsten. *Alt for Israel: Oslo – Jerusalem 1948-78*. Oslo, Cappelen, 1996.

Nettressurser:

«Agreement on Security Arrangement in Hebron.» signert 21. januar 1994

https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/IL%20PS_970121_Agreemen%20on%20Temporary%20International%20Presence%20in%20the%20City%20of%20Hebron%20%28II%29.pdf

“Agreement on the Temporary International Presence in the City of Hebron”. Israel og PLO. Signert 9. mai 1996.

<https://mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/agreement%20on%20temporary%20international%20presence%20in%20h.aspx>

Andreassen, Tor Arne. «Siste etterlevning fra Oslo-avtalen erklært uønsket i Hebron.»

Aftenposten, februar 3, 2019, <https://www.aftenposten.no/verden/i/qn9k9z/siste-etterlevning-fra-oslo-avtalen-erklart-uoensket-i-hebron-trist-sier-kaare-willoch?>

Cook, Jonathan Cook. «In Hebron, Israel removes the last restraint on its settlers' reign of terror.» *Mondoweiss*, februar 13, 2019. <https://mondoweiss.net/2019/02/removes-restraint-settlers/>

Eldar, Shlomi. «Pressured by settlers, Netanyahu ejects Hebron observers.» *Al-Monitor: The Pulse of the Middle East*, januar 30, 2019. <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/01/israel-palestinians-benjamin-netanyahu-hebron-tiph-settlers.html>

FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 717, /S/RES 177, (paragraf) (16. oktober, 1991), [https://undocs.org/S/RES/717\(1991\)](https://undocs.org/S/RES/717(1991)).

FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 745, S/RES/745, (paragraf) 28. februar 1992), [https://undocs.org/S/RES/745\(1992\)](https://undocs.org/S/RES/745(1992)).

FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 846, S/RES/846, (paragraf) 22. juni 1993), [https://undocs.org/S/RES/846\(1993\)](https://undocs.org/S/RES/846(1993)).

FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 242, (22. november 1967), <http://unscr.com/en/resolutions/242>

FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 338, (22. oktober 1973), <http://unscr.com/en/resolutions/338>

FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 1325, S/RES/1325, (31. oktober, 2000), [https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1325\(2000\)](https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1325(2000)).

FNs sikkerhetsråd, Resolusjon 904, S/RES/904, (18. mars, 1994), <http://unscr.com/en/resolutions/doc/904>

Hebronprotokollen, "Protocol Concerning the Redeployment in Hebron". Jerusalem: Israel og PLO. signert 17. januar 1997. 1997.

https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/IL%20PS_970117_Protocol%20Concerning%20the%20Redeployment%20in%20Hebron.pdf

«Israeli-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and the Gaza Strip», signert 28. September 1995.

<https://mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/the%20israeli-palestinian%20interim%20agreement.aspx>

Lazaroff, Tovah. «Netanyahu tosses observer force out of Hebron after 22 years», *The Jerusalem Post*, 28. januar, 2019, <https://www.jpost.com/breaking-news/netanyahu-ends-mandate-of-international-observers-in-hebron-578958>

Norway in Israel – Royal Norwegian Embassy in Tel Aviv. «TIPH - The Temporary International Presence in the City of Hebron.» Åpnet februar 6, 2019.

<https://www.norway.no/en/israel/norway-israel/tiph---the-temporary-international-presence-in-the-city-of-hebron/>

NRK, "Observatørene." Brennpunkt. Sendt 9. april, 2013

<https://tv.nrk.no/serie/brennpunkt/2013/MDUP11000713>

Regjeringen. «Joint statement by the Foreign Ministers of the TIPH contributing countries.»

Åpnet mai 5, 2020. <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/joint-statement-by-the-foreign-ministers-of-the-tiph-contributing-countries/id2627850/>

Regjeringen. «Giverlandsmøte for Palestina (AHLC) i New York 18. september. Åpnet

10. mai, 2019 <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ahlc-new-york/id2570880/>

Statistisk sentralbyrå, «Beiarn (Nordland).» Åpnet 10. mars, 2020

<https://www.ssb.no/kommunefakta/beiarn>

Strønen, Anja. «Israel kaster ut internasjonale observatører fra Hebron.» *NRK*, januar 29,

2019. <https://www.nrk.no/urix/israel-kaster-ut-internasjonale-observatorer-fra-hebron-1.14404713>

Thorsnæs, Geir. «Angvika.» *Store Norske Leksikon*. Åpnet 28. februar, 2020

<https://snl.no/Angvika>

Thorsnæs, Geir. «Eidsvåg – tettsted i Molde.» *Store Norske Leksikon*. Åpnet 28. februar,

2020 https://snl.no/Eidsv%C3%A5g_-_tettsted_i_Molde

UNECOSO. "AHLC REPORTS." Åpnet 10. Mai, 2019. <https://unsco.unmissions.org/ahlc-reports>